11. SZÁM

SZENT ISTVÁN KÖNYVEK

11. SZÁM

HIT TUDOMÁNY LELKIÉLET

NEVELÉS IRODALOM

BÖLCSELET JOG

FÖLDRAJZ TERMÉSZETTUDOMÁNY

TÖRTÉNELEM SOCIOLOGIA

ÉLETRAJZ UTIRAJZ

P. QUADRUPANI

UTMUTATÁS JÁMBOR LELKEK SZÁMÁRA

BUDAPEST
SZENT ISTVÁN
TÁRSULAT
KIADÁSA

P. QUADRUPANI

*

ÚTMUTATÁS

JÁMBOR LELKEK SZÁMÁRA A LELKI ÉLETBEN VALÓ KÉTELYEK MEGOLDÁSÁRA

A DR. BIERBAUM EWALD ÁLTAL KÉSZITETT S A FREIBURGI HERDER-CÉG KIADÁSÁBAN MEGJELENT NÉMET ÁTDOLGOZÁS IX. KIADÁSA NYOMÁN FORDITOTTA

DR. BABURA LÁSZLÓ

A KÖZP. PAPNEVELŐ-INTÉZET LELKI IGAZGATÓJA

BUDAPEST

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT KIADÁSA

1923.

Nihil obstat.

Dr. Michaël Marczell
censor dioecesanus.

Nr. 3010.

Imprimatur.

Strigonii, die 28. Septembris 1922.

Julius Machovich
vic. generalis.

STEPHANEUM NYOMDA R. T.
Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.

«Én részemről nem ismerek más tökéletességet, mint ha Istent egész lelkünkből, felebardtunkat pedig mint önmagunkat szeretjük. Ezek nélkül minden tökéletesség hamis.»

Szalézi sz. Ferenc.

TARTALOMJEGYZÉK.

		Oldal
Előszó		5
I.	Az engedelmesség	8
II.	A kisértések	15
III.	Az imádság	24
IV.	A bűnbánat	41
V.	A gyónás	47
VI.	A szentáldozás	60
VII.	A vasár- és ünnepnapok megszentelése	69
VIII.	A keresztény remény	72
IX.	Isten jelenléte	79
X.	Az alázatosság	83
XI.	Az Isten akaratában való megnyugvás	92
XII.	A keresztény tökéletesség	101
XIII.	A lelki olvasmány	115
XIV.	A felebaráti szeretet	119
XV.	A buzgóság	125
XVI.	A szelidség	132
XVII.	A másokkal való érintkezés	135
XVIII.	A ruházat	141
XIX.	A vakbuzgóság és az aggályosság	143
XX.	A lelki öröm	147
XXI.	A lélek szabadsága	151
XXII.	Állhatatosság ez utasítások betartásában	158

ELŐSZÓ

Amikor véres harcok dúltak Felsőolaszországban V. Károly császár és I. Ferenc francia király között, melyek — mint napjainkban szomorúan tapasztaljuk — a legrosszabb hatással voltak a közerkölcsökre, amikor a hitújítás árja áthatolt az Alpeseken s veszéllyel fenyegette Itáliának ősi hitét, «Milanóban néhány jámbor férfiú arra szövetkezett, hogy a nemzetek apostolának lelkes buzgóságával, tőlük telhetően újból lángra gyullasztják a hivekben az isteni tisztelet iránti szeretetet és példás keresztény élettel, szentbeszédekkel és a szentségek gyakori kiszolgáltatásával visszaállítják a régi hitéletet s azt tovább terjesztik». A sz. Pálról Paulánusoknak nevezett szerzetesek alapszabályait VII. Kelemen pápa hagyta jóvá 1533. február 18.-án és újból megerősítette III. Pál pápa 1535-ben. A kisded csapat gyorsan nőtt s már 1538-ban szűknek bizonyult kicsi rendházuk, melyben megalakultak. Ekkor megkapták a város falaihoz közel álló sz. Barnabás-kolostort és erről neveztettek el azután barnabitáknak, mely néven most is ismeretesek.

E kolostorban élt a XVIII. század alkonyán *P. Quadrupani,* e műnek szerzője. Életszentsége és alapos tudása elsőrangú lelki vezetővé tették Milanóban. Szentbeszédeit mindig zsúfolt templomban mondotta és

hallgatói között ott volt Milanónak egész értelmisége, sőt igen gyakran a királyi udvar is. P. Quadrupani mester volt a különféle lelki kételyek, a lelket érdeklő és nyugtalanító kérdések fejtegetésében és szerencsés, békét hozó megoldásában. Mint olyan, aki állandóan lelkek vezetésével foglalkozott, részvéttel tapasztalta, hogy «ép a jó lelkek, akik Isten szolgálatában nagylelkűséggel és szent készséggel tünnek ki, éreznek leginkább kínzó aggályosságot és szomorúságot, holott az evangélium tanai, melyeket legjobb tudásukkal és lelkiismeretesen követnek, épen nem oly természetűek, hogy ily hangulatot idézzenek elő, hanem ellenkezőleg igen alkalmasak arra, hogy már itt a földön az örök örömök előizét megizlelhessék». P. Quadrupani ennek okát abban látta, hogy «a legtöbb hitszónok és iró szigorú pontossággal megmutatja hallgatóinak vagy olvasóinak, mily könnyen s mily gyakran vétkezik az ember. Innét van, hogy a jámbor lelkek, melyek úgyis inkább félelemre hajlanak, mint örömre, amannak esnek áldozatul. Hogy mindvalamennyinek használjunk, a bűnről szólva nem szabad elfelejtenünk azt is megmagyarázni, hogy mikor nem vétünk a parancs ellen. Ilyképen oktatnók a kevésbbé példás keresztényeket, a jámborokat pedig sok tévedéstől óvnók meg. S ép ez utóbbit tartjuk nagyon fontosnak, minthogy itt Isten fiainak békéjéről van szó.»

Ez a tapasztalatból merített meggyőződése s a hivek állhatatos kérése, hogy irásban is élvezhessék üdvös oktatásait, hozta létre e kis művet. Az első olasz kiadást rögtön szétkapkodták. Azóta negyven új kiadás követte. Le is fordították csaknem az összes művelt nyelvekre s a fordítások is számos kiadást értek — a franciák a huszadikat olvassák. Ez a tény legyen a magyar fordításnak is ajánló levele. Fordításunk a *dr. Bierbaum Ewald* által készitett német

átdolgozás kilencedik kiadása nyomán készült, mely a freiburgi *Herder-cég* által kiadott «ascetische Bibliothek» sorozatában jelent meg. Dr. Bierbaum a szerzőnek gondolatait főleg szalézi sz. Ferenc és Fenelon műveiből egészítette ki.

P. Quadrupani 1807-ben halt meg. Százados sírjában elporladt már, de haló poraiból is hirdeti a krisztusi békét. Azzal az óhajjal bocsátjuk útjára e könyvet, hogy minél többen meritsenek belőle békés örömet és örvendező békét.

Budapest, 1922. sz. József-ünnepén.

A fordító.

I. AZ ENGEDELMESSÉG

«Mert nem ti vagytok, akik beszéltek, hanem a Szentlélek.» Mk 13, 11.

Az engedelmesség a szentatyák tanítása szerint az összes vallási gyakorlatok zsinórmértéke; ép azért első helyen áll a lelki életre vonatkozó összes tanítások közt. Legyünk figyelemmel a következő pontokra.

1. Aki az Ur felkent szolgájának engedelmeskedik, nem embernek, hanem Istennek engedelmeskedik, aki mondotta: *Aki titeket hallgat, engem hallgat.*[1]

Szalézi sz. Ferenc írja:[2] «Mikor b. Teréz anya látta, mily szigorú önmegtagadásokat gyakorol kordulai Katalin, bár gyóntató atyja ellenezte, ő is úgy akart tenni. De legyőzte magát és engedelmeskedett. S ekkor az Úr így szólt hozzá: «Leányom, biztos úton haladsz; te az önmegtagadást szereted, én pedig többre becsülöm az engedelmességet.» Ennek következtében annyira szerette ezt az erényt, hogy nemcsak elüljáróinak engedelmeskedett, hanem külön fogadalommal arra is kötelezte magát, hogy lelki vezetőjének tanácsát mindenben készségesen követi; nagy lelki vigasztalásoknak lett ez forrásává, amint azt sok más jámbor lélek is tapasztalta, akik akaratukat teljesen a lelkiatya akaratának rendelték alá, hogy minél tökéletesebben adják meg magukat Istennek».

2. «Senkisem kárhozott el engedelmesség miatt;

[1] Lk 10, 16. [2] Filothea 1, 4.

ellenben engedelmetlen nem üdvözülhet.» Ez néri sz. Fülöp tanítása.

Szalézi sz. Ferenc is így int: «Légy mélyen meggyőződve, hogy előbb fog ég és föld elmulni, mintsem hogy a mi Urunk megszünnék téged oltalmazni, amig engedelmes maradsz vagy legalább is engedelmes lenni akarsz». Ennek legmélyebben fekvő oka talán a következőben rejlik: «Az engedelmesség — írja a szent egyháztanító[1] — oly kiváló erény, hogy az édes Üdvözítő tőle engedte magát vezettetni egész életén át. Azért mondotta is, hogy nem azért jött a földre, hogy a saját, hanem hogy Atyjának akaratát teljesitse[2] s az apostol azt mondja, hogy az Úr Jézus engedelmes volt mindhalálig, még pedig a keresztháláig.[3] Ő tehát végtelen szeretetének végtelen érdemét össze akarta kötni tökéletes engedelmességének végtelen érdemével».

3. Aki saját akaratát követi s akit emberi tekintet vezet az engedelmesség irányításaival szemben, annak — sz. Bernát szerint — nem kell az ördögtől kisértetnie: ő magamagának kisértője.

Szalézi sz. Ferenc írja: «Vannak lelkek, kik, miként állítják, csak Isten Lelkétől vezettetik magukat; mindent, amit képzeletük csak eléjük rajzol, a Szentlélek sugallatának és ösztönzésének tartanak, aki minden cselekedetükben gyermekekként vezeti őket. Ezek nagyon csalódnak. Mondd csak, van-e csodálatosabb meghivás, mint sz. Pálé, kihez maga Isten beszélt s kit Ő maga térített meg? S lám mégsem akarta Isten maga őt oktatni, hanem Ananiáshoz küldé őt: majd ettől megtudja, mit kelljen tennie.[4] És Pál, bár talán mondhatta volna: Uram, miért nem akarsz te magad engem oktatni? Nagy alázatosan oda ment és mindent megtett, ami neki mondatott. Elképzelhető-e már most, hogy minket különb kegyelemben fog Isten részesíteni, mint Pál részesült? Hogy Isten minket közvetlenül, senki mást

[1] Szalézi sz. Ferenc tanításai az igazi jámborságról 8, 19.
[2] Jn 6, 38. [3] Flp 2, 8. [4] Apcs 9, 6.

nem használva fog vezetni? Nem. Isten az engedelmesség által akar minket vezetni s az engedelmességen kívül csak hazugságot és csalódást fogunk találni».

4. Nincs semmi okunk attól tartani, hogy a bölcs lelki vezér téved vagy hogy ő nem ismer minket, vagy hogy nem ismer elég világosan. Az ilyféle aggályok, ha nem hiúsítják meg teljesen az engedelmesség gyakorlását, legalább is késleltetik. Ha a lelkiatya nem látott volna be eléggé a lelkedbe, vagy ha nem értett volna meg kellően, vagy ha nem fejezted volna ki magad elég világosan előtte, bizonyára jobban kikérdezett volna. Másrészről Isten megigérte az ő segítségét és különös megvilágosítását azoknak, akik a lelkek vezetésében őt helyettesítik. Ennek meggondolása elég ahhoz, hogy azonnal és sz. egyszerűségben engedelmeskedjél, miként azt a Szentírás parancsolja.

5. Isten a mi lelki állapotunkat nem nekünk, hanem annak nyilatkoztatja ki, aki hivatva van azt őhelyette gondozni. Meg kell tehát nyugodnunk, ha lelkiatyánk biztosít, hogy jó úton haladunk és Isten kegyelmének s irgalmának örvendünk. Nekünk mindenben s főleg e pontban engedelmességet kell tanúsítanunk. Mert keresztről nevezett sz. János szerint kevélységet és hitben való gyengeséget árul el az, aki a lelkiatya szavában nem akar megnyugodni.

Szalézi sz. Ferenc ezeket irja:[1] «Lehet, hogy semmi vigaszt nem találunk a kiszabott gyakorlatokban, míg mások édes megnyugvással töltenek el bennünket; de nem szabad cselekedeteink jóságát a bensőleg érzett vigasszal mérni. A cselekvésben saját kielégülésünket keresni, annyit jelentene, mint otthagyni a gyümölcsöt s a virág után kapni. Nagyobb hasznodra lesz, amit elöljáróid tanácsára teszesz, mint amit saját felbuzdulásodbó

[1] Igaz jámborság 8, 21.

viszesz végbe. Mert utóbbinál rendesen az önszeretet játszik közre, mely a jónak látszata alatt csak önmagának kíván tetszeni».

6. A lélek kötelessége engedelmeskedni. Következőleg köteles a bűntől és egyéb veszélytől való esetleges félelmen felülemelkedni. «Néha úgy fogod érezni — írja sz. Bonaventura — mintha lelkiismereted ellen cselekednél, jóllehet engedelmességből cselekszel úgy; úgy fog látszani, mintha vétkeznél, pedig nagy érdemet szerzesz.»

«Kérd meg azért lelki atyádat — tanácsolja sz. Ferenc[1], hogy határozza meg az áhitatgyakorlatokat, melyeket el kell végezned. Ez által nyerni fognak értékben, mivel az engedelmesség érdeme járul hozzájuk. Boldogok az engedelmesek, mert Isten soha nem fogja megengedni, hogy tévútra jussanak».

7. Nem elég azonban, hogy az engedelmesség külső cselekedeteinknek zsinórmértéke legyen; akaratunkat és értelmünket is be kell töltenie, úgy, hogy mindent akarjunk, amit az engedelmesség parancsol és mindent higyjünk, amit az engedelmesség, hogy higyjük előír. Ép e benső meghódolás képezi a szent engedelmesség főérdemét. Nem tetszhetik ugyanis Istennek az az áldozat, amelyet nem lélekben és igazságban[2] hoztunk meg.

«Az Üdvözítő így szólt szeretett tanítványához, Péterhez:[3] «*Míg fiatal voltál magad övezted föl magadat — s arra jártál, amerre akartál; de mikor majd megöregszel, kiterjeszted kezeidet s más övez fel téged s oda vezet, ahová nem akarod*». Akik még csak kezdők Isten szeretetében, maguk övezik fel magukat és annyi önmegtagadást vállalnak magukra, amennyit jónak tartanak. Maguk választják önmegtagadásukat, maguk lemondásukat, maguk határozzák meg áhitatgyakorlataikat s általában a saját akaratukat valósítják meg az istenivel egyetemben. Akik ellenben már

[1] Filothea 3, 11. [2] Jn 4, 23. [3] Jn 21, 18.

mesterek e szent művészetben, azok másoktól engedik magukat megkőttetni és megöveztetni, azok megadással fogadják el a rájuk adott jármot és oly utakon járnak, melyeket saját jószántukból nem választottak volna. Ők is kiterjesztik kezeiket, mert természetes hajlamaik ellenkezését legyőzve, készséges megadással vezettetik magukat saját akaratuk ellenére és egyre mondják: Engedelmesség a legértékesebb áldozat[1]. Ily módon Istent dicsőítik és nemcsak a testüket, hanem a lelkűket is keresztre feszítik»[2].

8. Engedelmességed legyen egyszerű, gyors, örvendező, általános. Legyen egyszerű; mert nem szabad soká gondolkodnod, hanem be kell hódolnod annak az egyszerű gondolatnak: Engedelmesnek kell lennem! Legyen gyors; mert Istennek engedelmeskedel. Legyen örvendező; mert soha nem tévedhet az, aki Istennek engedelmeskedik. Legyen általános; mert az engedelmesség mindenre kiterjeszkedik, ami nem bűn.

Ez az az engedelmesség, melyről szalézi sz. Ferenc ezeket írja: «Nagy vigasztalásomra szolgál látni, hogy az engedelmesség szelleme tölt el téged. Ez a szellem mindennél becsesebb; ez minden nehézségben támasszá lesz. Igen kérlek, ne nézd, hogy kinek, hanem hogy kiért engedelmeskedel. Fogadalmad Istennek szól, bár embernek kezébe tetted le. Istenre kérlek ne kételkedjél soha Isten segítségében! Ha a szükség úgy kivánná, Isten inkább angyalt küldene le az égből vezetésedre, mintsem hogy vezető nélkül hagyjon, miután oly bizalommal határoztad el magad az engedelmességre. Bízd rá tehát magadat teljesen az ő atyai gondviselésére és hagyatkozzál reá minden tekintetben».

9. Kivánatos, hogy a lelki vezér és atya, akinek engedelmeskedel, szeretetteljes, tudományosan képzett, okos és erényes legyen!

Ez igen fontos kérdésre vonatkozólag szalézi sz. Ferenc így ír.[3] «Mikor az ifjú Tóbiásnak megparancsoltatott, hogy Ragesbe

[1] Kir. I. 15, 22. [2] Levelek 9, 12. [3] Filothea 1, 4.

menjen, azt felelte:[1] «*Az utat sem tudtam soha, melyen oda kell menni*». Akkor «*menj el most* — felelé az atyja — *és keress magadnak valami hű férfiút, ki elmenjen veled*». Ugyanezt mondom neked is, Filothea. Ha komoly elszántsággal akarsz az Istenhez vezető útra lépni, keress magadnak egy megbízható embert, aki vezessen és irányitson. Ez mindennél fontosabb. Bármint keressed Isten akaratát, — mondja b. Avila — sohasem fogod azt oly biztosan megtalálni, mint az alázatos engedelmesség útján, melyet buzgó őseink jártak és számtalanszor ajánlottak». *A hív barát* — így olvassuk a Szentírásban[2] — *erős oltalom és aki ilyet talál, kincset talál. A hív barát az életnek és halhatatlanságnak orvossága; és akik félik az Urat, megtalálják azt*». De ki fog ilyen hív barátot találni? Az, feleli a Bölcs, aki féli az Urat, vagyis az alázatosak, akik őszintén törekszenek lelkileg tökéletesedni. Miután tehát oly nagyon fontos reád nézve, Filothea, hogy ezen az Istenhez vezető úton jó vezéred legyen, azért kérd buzgó imában Istent, hogy szentséges Szíve szerinti férfiút állítson melléd s ne is kételkedjél ez ránt; mert ő gondoskodni fog ilyen jó és hűséges úti társról, még ha egy angyalt kellene is, miként az ifjú Tóbiásnak, az égből küldenie. De tekintsd is mindig úgy, mint egy angyalt, más szóval: ha rátaláltál, ne embernek nézzed és ne emberi tudásában bízzál, hanem Istenben, aki óáltala akarja javadat előmozditani s hozzád beszélni. Mert mindazt, ami üdvödre szolgál, szivébe és nyelvére fogja adni. Ugy kell tehát őt hallgatnod, mint egy angyalt, ki azért szállt le az égből, hogy téged oda felvezessen. Légy nyiltszivű a vele való érintkezésben, mindenben őszinte és hű; tárd fel előtte leplezetlenül és világosan a jót, a rosszat, ami benned lappang, minden szépítés és ámítás nélkül. Mert így tisztúl és erősödik benned a jó, a rossz pedig megszűnik és jóra válik. Bajodban enyhülést és erőt fogsz nála találni, jósorsodban ő fog mérsékelni s korlátozni. Légy tehát iránta feltétlen bizalommal, mely egyúttal szent tisztelettel párosuljon még pedig úgy, hogy a tisztelet ne csökkentse a bizalmat, viszont a bizalom

[1] Tb 5, 2. [2] Srf. 6, 14. 16.

ne feledkezzék meg soha a tiszteletről. Légy vele bizalmas azzal a tisztelettel, mellyel egy leány viseltetik atyja iránt és tiszteld őt azzal a bizalommal, mellyel egy fiú van édesanyja iránt. Egyszóval ez a barátság legyen erős és gyengéd, szent és szentségre törekvő, egészen lelki és egészen isteni. Válassz azért ezer közűl egyet, mondja Avila. Legyen szeretettel, tudással és okossággal teljes Ha csak egy is hiányzik e háromból, máris veszély fenyeget. De ismétlem: Könyörögd ki őt Istentől s ha megtaláltad, magasztald az ő isteni Felségét. Ragaszkodjál hozzá és ne keress mást, hanem haladj utadon egyszerűségben, alázatosságban és bizalomban; légy nyugodt: utazásod szerencsés lesz».

10. Végezetül megjegyzem, hogy lehet egy áldozó papot gyóntatóul, egy másikat lelki vezérül választani. Szalézi sz. Ferenc igen sok lelket vezetett tanácsaival és leveleivel, kiknek nem volt gyóntatójuk. «A lelki vezérnek — mondja a szent — feltárjuk egész lelkünket, a gyóntatónak a bűnt. Ép azért sokkal kiválóbb tulajdonságok követeltetnek meg a lelki vezérben, mint a gyóntató atyában.»

II. KISÉRTÉSEK.

«Csupa örömnek tartsátok atyámfiai, ha különféle kisértésekbe estek». Jk 1, 2.

«Ha pedig azt teszem, amit nem akarok, akkor már nem én teszem, hanem a bennem lakó bűn». Rm 7, 20.

1. Ha megkisértettünk, mondja a Szentlélek, akkor ez annak jele, hogy Isten szeret minket. Mert azok, kiket Isten legjobban szeretett, a legnagyobb kisértéseket szenvedték. «*Mivel kedves valál az Istennél* — mondá az angyal Tóbiásnak[1] *szükség volt, hogy a kisértet megpróbáljon téged.*»

Joggal írja azért Fenelon:[2] «Nem szabad a kisértések fölött, ha még oly gyalázatosak is, csodálkozni. A Szentírás[3] mondja: «*Ki nem kisértetett meg, mit tud az?*» És ismét: «*Fiam! az Isten szolgálatára járulván . . . készítsd el lelkedet a kisértetre*». E földön is csak azért vagyunk, hogy a kisértés által megpróbáltassunk. Minden e földön — kisértés. Keresztek és megpróbáltatások azzal kisértenek meg, hogy kevélységünket ingerlik; a jólét azzal, hogy hízeleg nekünk. Életünk folytonos harc, de oly harc, melyben Krisztus együtt harcol velünk».

«Sz. Antalt egy ízben a gonosz szellemnek egész serege rohanta meg. Soká küzdött kimondhatatlan kínnal s erőlködéssel, de kitartott mindvégig. Ekkor úgy látta, mintha megnyílnék cellájának teteje: égi fénynek sugara hatolt be hozzá, mely egy pillanat alatt szétverte ellenségeinek fekete hordáját s megszün-

1 Tb 12, 13. 2 Keresztény gondolatok 15. 3 Srf. 34, 9, — 2, 1.

tette amaz ütések fájdalmát, melyet azok reá mértek volt. A szent megismeré ebből Istennek különös jelenlétét és égre emelve szemét mély sóhajtással így kiáltott fel: «Hol is voltál, édes Jézusom! hol voltál? Miért nem jöttél mindjárt a harc kezdetén, hogy megóvtál volna?» Mire egy hang azt felelé a magasságból: «Antal, én veled voltam és bevártam a harc kimenetelét. Mivel pedig oly bátran és vitézűl harcoltál, azért mindig is segítségedre leszek.»[1]

2. Ne azt kérjed Istentől, hogy megszabadítson a kisértéstől, hanem kérj inkább kegyelmet, hogy a kisértést legyőzhessed s az ő szent akaratát teljesíthessed. Aki nem mer küzdeni, lemond a koronáról. Bízzál Istenben és Isten fog benned, veled és általad küzdeni.

«Az érzéki vágy lázadásai — tanítja szalézi sz. Ferenc[2] mind a haragban, mind a vágyban megpróbáltatásunk kedvéért maradtak meg bennünk, hogy a folytonos ellenállásban a lelki erősséget gyakorolhassuk. Olyanok ezek, mint a filiszteusok, kik ellen az igaz izraelitának folyton harcolnia kell, anélkül, hogy végkép kipusztíthatná őket: gyengíthetők, de ki nem irthatók. Az érzékiség csak akkor hal ki, ha magunk is meghalunk; de amíg élünk, velünk él. Mindenesetre gyűlöletre és útálatra méltó, mivel bűnből származik s nem szűnik meg bűnre ingerelni. Valamint tehát pornak mondatunk, mivel porból lettünk és porrá leszünk is,[3] épígy szent Pál is bűnnek mondja az érzékiséget, mivel bűnből származik és bűnre ingerel, jóllehet csak akkor vagyunk benne bűnösök, ha engedünk neki és engedelmeskedünk.[4] Ép azért int ugyanaz az apostol:[5] *Ne uralkodjék halandó testetekben a bűn, hogy kívánságainak hódoljatok*».

3. «A kisértések az ördögtől és a pokolból jönnek — mondja szalézi sz. Ferenc[6] — de a szenvedés, melyet

1 Theotimus 3, 3.
2 U. o. 9, 7.
3 Préd. 12, 7.
4 Conc. Trid. sess. 5.
5 Rm. 6, 12.
6 Igazi jámborság 3, 14.

okoznak, Istentől jön a mennyországból. Az anyák Babilonból valók, a leányok Jeruzsálemből származnak. Vesd meg azért a kisértést és karold át a szenvedést, mellyel Isten megtisztítani s így számodra koronát készíteni akar.»

Mikor sz. Pál kimulásának idejét közeledni érezte, e fenséges szavakat írta:[1] «*Jó harcot harcoltam, a futást elvégeztem, a hitet megtartottam. Egyébiránt el van téve számomra az igazság koronája, melyet megad nekem ama napon az Úr, az igaz bíró; sőt nemcsak nekem, hanem azoknak is, kik szeretik az ő eljövetelét.*»

4. «Hadd nyugodtan a szelet fújni és levélzizegést ne tarts fegyvercsörrenésnek.»[2] Isten, minket végtelenül szerető atyánk, nem engedheti meg, hogy gyermekei megkísértessenek, hacsak nem azért, hogy gyarapítsák érdemeiket és jutalmukat.

«Ellenségünk nagyhangú lármázó, de ne engedd magad megfélemlíttetni. Semmit sem árthat neked, ezt biztosan tudom. Vesd meg és ne törődjél vele, mert nem érdemes reá. Sokat kiabált a szentek ellen és szörnyű lármát csapott. S mi volt a következménye? Mégis elfoglalták a helyet, melyet a nyomorult elveszített.» Sz. Ferenc.[3]

5. Minél tovább tart a kisértés, annál világosabb, hogy nem egyeztél bele. «Ha az ördög nem szűnik meg szived ajtaján zörgetni — mondja szalézi szent Ferenc[4] —, akkor ez azt bizonyítja, hogy még nem lépett be rajta. Mert az ellenség nem ostromol tovább oly várat, melyet már bevett. Amíg a lélek harcol, nem mondható legyőzöttnek.»

6. Félsz, hogy legyőzettél, holott győzedelmeskedtél. Félelmed onnét van, hogy összetéveszted az érzelmet a beleegyezéssel, a képzeletet az akarattal; érzed a kisértést és félsz, hogy beleegyeztél. A kép-

[1] Tm II. 4, 7.
[2] Theotimus 6, 32.
[3] Levelek 3, 5.
[4] Igazi jámborság 4, 11.

zelet rendesen nem függ akaratodtól. Sz. Jeromos a pusztában élt, de képzelete szinte erőszakosan a táncoló római világba helyezte. Testét kegyetlen önsanyargatások megmerevítették s bensejében mégis égett az érzékiség tüze. A szent szörnyen szenvedett e rettenetes harcban, de nem egyezett bele; szomorúságot szenvedett, de bűntelen maradt; minél nagyobb volt a kisértés, annál nagyobb lett az érdeme.

«E világban élni — írja szalézi sz. Ferenc[1] és a szenvedélyek ingereit soha nem érezni, teljesen kizárt dolog. Sz. Bernát egyenesen eretnekségnek bélyegzi azt az állítást, hogy az ember ugyanazon állapotban változatlanul megmaradhat, miután a Szentlélek Jób ajkaival kinyilatkoztatta, hogy az ember «*soha sem marad meg ugyanazon állapotban*».[2] Ez szolgáljon egyúttal feleletül arra, amit lelked állhatatlanságáról mondasz. Mert nagyon elhiszem, hogy lelkedet állandóan járja a szenvedélyek szele s hogy ennek következtében mindig nyugtalanságot érez; de époly erősen hiszem, hogy lelked jobbik felének nincs része ebben. Hiszem, hogy ott állandóan Isten kegyelme van jelen, hogy állandóan ama jó elhatározások töltik azt be, melyek a kegyelemből származnak; ott mindig a kereszt zászlaja leng: ott hit, remény és szeretet szünös-szüntelenül hangosan azt kiáltják: Éljen Jézus!»

7. Sz. Antal apát azt szokta mondani: «Látlak, de nem méltatlak figyelemre».[3] Látlak; mert a képzelő tehetség olyat is állít elénk, amit nem akarunk látni; de az akarat elutasítja e képeket és nem talál örömet bennük. Sz. Ágoston szavai szerint a szabad akarat lényeges alkotó eleme a bűnnek, annyira, hogy ahol nincs meg a szabad akarat, szó sem lehet bűnről.[4]

«A pokol összes kísértései nem képesek egy lelket beszennyezni, ha ez azokban nem találja kedvét. Azért menj nyugodtan

[1] Igazi jámborság 4, 9.
[2] Jb 14, 2.
[3] Igazi jámborság 3, 23,
[4] De vera relig. 1, c. 14.

tovább! Szeretetből engedé meg Isten, hogy sz. Pál apostolt a legborzasztóbb kísértések gyötörjék. Tehát ne csüggedj! Ha szived Jézusodnál van, a pokol kutyája addig ugathat ajtód előtt, míg neki tetszik. Viseld el édes Jézusoddal és az ő legszentebb Anyjával való egyesülésben a sötétség okozta félelmet s a sebek fájdalmát, melyet a szegek, a tövisek, a lándzsa okoztak. Jó neked, ha Isten soká hagy sírva könyörögni, sőt úgy tesz, mintha meg sem hallgatná. Eljön az idő, amikor ismét föl fog emelni, föl fog vidítani s teljesíteni fogja szivednek óhaját».[1]

8. Néha az érzéki gyönyör és a képzelet hatalma oly erősek és hevesek, hogy úgy látszik, mintha az akaratot is beleegyezésre birták volna. A valóságban azonban nem úgy van. Az akarat szenved, de nem egyezik bele, ostromoltatik, de nem hódol meg. Ez a test tagjainak ama más törvénye, melyről szent Pál tesz említést,[2] amely ellenkezik az elme törvényével és éreznünk engedi azt, amit nem akarunk anélkül azonban, hogy kényszerítene minket abban gyönyörködni, amit érzünk.

A mi Szentünk a következő szavakkal buzdított-bátorított valakit, aki szörnyen szenvedett «a tagok törvényének» nyomása alatt:[3] «Rajta, kedves lélek, bátorság! A Jézus Krisztusban való mélységes meggyőződéssel mondom ezt a szót; Bátorság! Addig, amíg határozottsággal — még ha benső átérzés nélkül is — mondhatjuk: Éljen Jézus! semmit nem kell félnünk. Csak ne mondd, hogy ezt a szót nem tudod kimondani, legfeljebb minden érzelem, erő és bátorság nélkül, mintegy csak erőszaknak engedve. Édes Istenem! ez az a szent erőszak, mely meghódítja az eget. Ez annak jele, kedves lélek, hogy az ellenség mindent elfoglalt már lelkünk várában az őrtorony kivételével, amely bevehetetlen, ledönthetetlen, amely csak saját hibánkból kerülhet ellenséges kézre; ez a szabad akarat, mely Isten mindentlátó szemét el nem kerülve a léleknek legbensőbb és legfensőbb részében székel és

1 Igazi jámborság 4, 12. 2 Rm 7, 23. 3 Igazi jámborság 4, 14.

csakis Istentől és önmagától függ. S ha a lélek összes egyéb képességei meghódoltak is az ellenségnek, ez mégis a maga ura marad és megtagadja a beleegyezést. De a lélek elszomorodik, mivel az ellenség, összes többi képességeit meghódítva, szörnyű lármát csap és félelmetes zavart okoz bensejében. Alig hallja meg, amit ez a fensőbb akarat mond vagy tesz; mert jóllehet tisztább és áthatóbb a hangja, mint az alsó akaraté, mégis túlharsogja őt emez szörnyű erőlködésével».

9. Isten sokszor nem engedi megismerned, hogy a kisértésnek ellenállottál, de csak azért, hogy mindenben az engedelmesség utasításai szerint járj el. Ha tehát lelki vezetőd biztosít, hogy nem egyezel vagy nem egyeztél bele, akkor ezt rendíthetetlen bizalommal el kell hinned és abban megnyugodnod, kizárva minden aggályt, hogy talán nem jól értett meg, vagy nem elég világosan fejezted ki magad beszédeidben. Ilyféle aggály az ördög műve, mellyel az engedelmesség érdemétől akar megfosztani. Ha azt figyelembe kellene venni, az engedelmesség teljesen lehetetlenné válnék, miként már fennebb mondottuk s akkor a lelki vezető személyében sem tisztelnők többé Istennek helyettesét.

10. A halálos bűnhöz háromkellék szükséges: a) fontos dolog, b) teljes megismerés, c) teljes beleegyezés. Ez a gondolat megnyugtatásodra szolgálhat, ha bűnaggály tölti be lelkedet. Mert az istenfélő lélekben nincs meg egyhamar ez a három követelmény. De a tökéletes megnyugvás csakis az engedelmességből sarjadhat ki.

11. A hit s a tisztaság elleni kisértésekben ne erőlködjél az ellentétes erények fölkeltésén, hanem vess inkább egy szeretetteljes tekintetet Istenre, hogy azt a képzetet semmikép ne erősítsd. Foglald el magad külső dolgokkal s ha munkában állsz, dolgozzál nyugodtan tovább, anélkül, hogy csak feleletre is méltatnád a kisértőt, ugy, mintha nem is volna kisértésed. Ily mó-

don megóvod lelkednek békéjét és zavarba hozod az ördögöt.

«Akarod tudni — írja szalézi sz. Ferenc[1] —, hogyan tesz Isten e tekintetben? Megengedi, hogy a gonosz szellem portékáját felkínálja nekünk s hogy mi annak megvetésével Isten és az isteni dolgok iránti nagyrabecsülésünket kimutassuk. Nyugtalankodjunk tehát e miatt, kedves lélek? Vagy engedjük, hogy az a kisértés kihozzon sodrunkból? Óh nem, Istenemre mondom, nem! Az ördög állandóan körülszimatolja lelkünket, keresve-kutatva, vajjon nem talál-e valahol nyitott kaput... S ezért nyugtalankodjunk, kedves lélek? Hadd menjen neki a falnak, te ellenben tartsd összes kapuidat jól elzárva, végre is engedni fog vagy pedig Isten fogja őt kényszeríteni, hogy a kisértéssel felhagyjon».

Chantal sz. Franciskának, kit hitellenes kisértések kinoztak, ezeket írta a szent:[2] «Tehát visszatértek a hit elleni kisértései, jóllehet nem egyezik soha bele. Így van ez jól, leányom, hogy soha nem foglalkozik velök; de túlsokat gondol rájuk, túlságosan fél tőlük és szomorkodik miattuk; különben a legkisebb kellemetlenséget sem okozhatnák lelkének. Ön túlérzékeny e kisértésekkel szemben. Önnek fölötte értékes a hit s azért azt kívánná, hogy még egy gondolat se támadjon fel ellene lelkében. S mihelyt ilyen mégis feltámad, szomorú és nyugtalan miatta. Ne így, kedves leányom, ne! Engedje a szelet fújni s ne tartsa a levélzizegést fegyvercsörrenésnek. Nemrég egy méhkas közelében álltam s néhány méhecske arcomra repült. Fölemeltem kezemet, hogy elkergessem, de egy földmíves így kiáltott felém: «Ne kergesse! Ne féljen s ne is nyúljon hozzájuk: nem fogják bántani; de ha érinti őket, meg fogják szúrni». Hittem neki s egyetlen egy sem szúrt meg. Higyjen ön is nekem, mikor azt tanácslom, hogy ne féljen kisértései miatt s ne nyúljon hozzájuk. Menjen nyugodtan útjára és ne is törődjék velük».

«A test ösztöne, a sátán angyala rettenetesen ingerlé a nagy sz. Pált a bűnre. A szorongatott apostol szörnyű gyalázatnak

[1] Igazi jámborság 4, 14. [2] Levelek 4, 32.

tartotta a kisértést; keservesen panaszkodott miatta, mint hogyha fájdalmasan arcul ütötték volna és kérte Istent, szabadítsa meg tőle. Isten azonban azt felelte: «*Elegendő neked az én kegyelmem, mert az erő a gyengeségben tökéletesedik*».[1] E szózat előtt meghajolt a nagy szent s így kiáltott fel: *Örömest dicsekszem tehát gyarlóságaimban, hogy bennem lakjék Krisztus ereje*».[2]

12. Még ha az egész életen át tartanának is a kisértések, nem szabadna elkedvetlenedned. Koronád annál dicsőségesebb lesz. Csak vesd meg állhatatosan a kisértést s a kisértőt.

A szent így ír egy kisértésektől nyugtalanított lelki leányának.[3] «Ez a te mostani aggályod s ehhez hasonló más nyugtalanság, mely téged zaklat és lelkedet szomorítja, engem nem nyugtalanít, mert semmi rossz nincs benne. Ne nyugtalankodjál tehát te sem, kedves leányom! Hadd az ellenséget ajtód előtt örjöngeni! Hadd rúgjon, zörgessen, kiáltson, üvöltsön, sőt tegye a legrosszabbat, amit csak tehet; mi bizton tudjuk, hogy csakis beleegyezésünk kapuján át hatolhat be a lelkünkbe. Tartsuk hát azt gondosan elzárva és nézzünk többször utána, vajjon jól van-e elzárva. Egyébként ne is hederítsünk reá, mert nincs okunk tőle félni.»

13. A legelőkelőbb hittudósok és lelki vezérek megjegyzik, hogy a kisértés megvetése sokkal hathatósabb, mint sok beszéd.

«A kisértés megvetése annak jele, hogy a lélek erényben tökéletesedett és Istenbe helyezi bizalmát, aki segítségünkre van a harcban, ha őt erre kérjük. Ami magát a kisértőt illeti, semmi sem alkalmasabb őt futásra kényszeríteni, mint a megvetés; mivel ugyanis kevélysége egyre nő, nem birja elviselni a megvetést, s amint azokat üldözi, kik félnek tőle, épúgy kerüli azokat, kik bátran szembeszállnak vele s őt megvetik. Ne feledjük soha, hogy csakis önmagunk által győzhet le minket; ha t. i. lanyhaságunk folytán neki kezet nyújtunk és sugallataiba beleegyezünk».[4]

1 Kor II. 12, 9.
2 Theotimus 9, 7.
3 Igazi jámborság 4, 11.
4 Sz. Ferenc szelleme 14, 3.

Szalézi sz. Ferenc következő tanítása világosságnak és vigasztalásnak forrása lesz számunkra:

«Miként az erényes nő a neki hizelgő csábítót sem szóra, sem tekintetre nem méltatja, hanem tüstént faképnél hagyja és hitvestársára gondol, hogy hűségeskűjét, melyet neki tett, szive mélyéből megújítsa, épúgy az Istent szerető lélek is, ha kisértések ostromolják, ne feleljen semmi szin alatt és ne bocsátkozzék vitába a kisértővel, hanem forduljon egyszerűen Jézus Krisztushoz, az ő jegyeséhez, szentül fogadva és igérve neki, hogy hozzá törhetetlen hűséggel ragaszkodni s örökké az övé maradni akar.»[1]

Egy Chantal Franciskához írt levelében ezeket mondja: «Míg az ellenség azon mesterkedik, hogy eszét meghódítsa, menjen ki akaratának ajtaján és dobjon rá néhány nehéz bombát. Más szóval: Ha hit elleni kisértés rohanja meg lelkét s azt súgja: Hogyan volna ez lehetséges? semmi szin alatt ne kezdjen az ellenséggel vitatkozni, hanem szent felháborodással mérjen rá hatalmas ütéseket és pörkölje őt ki akár csak bensőleg, aztán — ha kell — külsőleg is kimondott következő és ezekhez hasonló lángszavakkal: Nyomorult áruló! Te hűtlenül elszakadtál az angyalok közösségétől s azt akarod, hogy én is elszakadjak a szentekétől! Te hűtlen, hamis csaló! Távozzál tőlem, sátán! Éljen Jézus, akiben hiszek! Éljen az egyház, melyhez ragaszkodom! Ó Isten gyermekeinek anyja, szent egyház! soha, soha nem akarok tőled elszakadni; a te öledben akarok élni és meghalni.»[2]

1 Filothea 4, 7. 2 Levelek 6, 33.

III. AZ IMÁDSÁG

«Ki dicsőithetné Istent az egész napon át? Én megmondom a módját. Bármit teszesz, tedd meg jól s dicsőitetted az Istent.» (Sz. Ágoston a 34. zsoltárról mondott 2. beszédében.)

«Ó mit szenved az én lelkem, midőn elmém az égiekkel foglalkozván, a testi gondolatok egész serege rohan reám ima közben.» (Krisztus követése 3, 48. 5.)

1. Szeretned kell a megvettetést és gyakran elmélkedned Jézus Krisztus életéről és kínszenvedéséről, hogy abból mindenekelőtt alázatosságot, türelmet és szeretetet meríts.

«Az imádság megvilágosítja elménket és isteni szeretetnek tüzét gyújtja meg akaratunkban, megtisztítja értelmünket tudatlanságától és megszabadítja akaratunkat bűnös cselekedetektől; ez az az égi harmat, melynek nyomán üdvös kivánságaink és jószándékaink csirái kihajtanak és virágba fakadnak; megtisztítja lelkünket tökéletlenségeitől és megszabadítja a szivet szenvedélyeitől. Mindenekelőtt ajánlom neked a benső imát, a szívnek imáját, kiváltképen azt, mely a mi Urunk életével és kínszenvedésével foglalkozik. Ha sokszor-sokszor nézed őt az elmélkedésben, lelked el fog vele telni s megtanulod cselekedeteidet az ő fenséges példája szerint végbevinni. Ő a világ világossága; őáltala és őérte és őbenne kell megvilágosíttatnunk. Ő a vágyakozásnak fája, melynek árnyékában üdülést keresünk. Ő Jákobnak kútja, melyben minden szennyünket lemoshatjuk. Miként a gyermek megtanulja anyjának nyelvét, mert mindig hallja őt és szavait utánozza,

úgy mi is megtanulunk az Úr kegyelmével beszélni és úgy élni, mint ő, ha az elmélkedésben Jézus lábaihoz telepèdve figyelemmel kisérjük szavait és cselekedeteit. Bizony, hidd el nekem, Filothea, csakis ezen az úton juthatunk el mennyei Atyánkhoz; mert miként az üveg nem tükröztetné vissza képünket, ha nem volna ezüsttel bevonva, úgy mi sem szemlélhetnők az istenséget e földön, ha nem egyesült volna a Megváltó szent emberségével, kinek élete és halála bizonyára legméltóbb és leghasznosabb tárgya mindennapi elmélkedésünknek. Nem hiába mondja magát Krisztus kenyérnek, mely az égből szállott alá; mert miként a kenyeret minden egyéb étellel együtt élvezzük, úgy az édes Üdvözítőt is minden imánkban kell szemlélnünk és minden cselekedetünkben keresnünk.»[1]

2. Ha az elmélkedésben vagy egyéb imádságban szárazságot érzesz, ne nyugtalankodjál és ne is gondold, hogy Isten haragszik reád. Mert rendszerint ép a lelki szárazságban végzett imádság a legérdemszerzőbb.

Igen elterjedt hiba, hogy az ima értékét az érezhető hatással, az általa szerzett érdemet pedig a benső megelégedéssel tévesztjük össze. A könnyedség és édesség, melyet imaközben érzünk, különös kegyelem, melyet Isten nekünk ád, kiváltságos kitüntetés, melyben részesülünk s amely hálára kötelez; mindez azonban nem érdem, hanem újabb lekötelezés. Azért int a Krisztus követésének irója:[2] «Midőn Isten lelki vigasztalást ad, fogadd azt hálával; de tudd meg, hogy Istennek adománya az, nem pedig a te érdemed. Épen azért föl ne fuvalkodjál s ne örülj túlságosan, se vakmerően el ne bízd magad; hanem inkább alázkodjál meg a nyert kegyelem miatt, s légy óvatosabb és félénkebb tetteidben; mert elmulik az az óra és rád szakad a kisértés. De ha el is mulik a vigasztalás, ne essél azon kétségbe; hanem alázatos béketüréssel várd az újabb mennyei látogatást; mert elég hatalmas az Isten, hogy neked újra még nagyobb vigasztalást adjon.

[1] Filothea 2, 1.

[2] Krisztus követése. Dr. Platz Bonifác fordításában 2, 9. 4.

Ezt mindenki tudja, ki az Isten útján járatos; mert a nagy szentek s a régi próféták sokszor tapasztalták az ilyenféle változásokat».

«Az ember könnyen azt hiszi, hogy nem is imádkozik már, mihelyt az imádságban való öröm tűnni kezd. Hogy ennek téves voltát belássuk, jusson eszünkbe, hogy a tökéletes imádság és Istennek szeretete egy és ugyanaz. Az imádság tehát nem valami jóleső érzelem, sem a fölizgatott képzelőtehetség varázsa, sem végre az értelem világossága, mely Istenben könnyen fenséges igazságokat fedez fel, sőt még bizonyos vigasz sem, mely az Isten szemléléséből ered. Mindezek külső dolgok, melyek nélkül a szeretet annál tisztább maradhat, mint ahogyan Istennek eme kegyadományai nélkül egyedül és közvetlenül Istenen csüng.» (Fenelon.)[1]

A lelki szárazság nem igen tetszik nekünk, de annál inkább Istennek, mivel inkább iránta való szeretetből szenvedünk. Jusson ilyenkor eszünkbe az az imádság, melyet Jézus az ő halálos tusájában mondott.

A mi szentünk ezeket írja:[2] «Csak az önszeretet s önmagunk túlbecsülése az, ami minket megzavar. Mihelyt megszünik imádságunkban a szívnek ama gyöngéd meghatottsága, az az édesen jóleső érzelem, vagy elmélkedésünkben a benső vigasztalás, szomorúság fog el minket. Ha a jónak gyakorlásában némi nehézségre bukkanunk, ha jószándékaink megvalósítása valami akadályba ütközik, minden erőnk megfeszítésével rögtön azon vagyunk, hogy azt elhárítsuk és megszüntessük. Miért mindez? Mert túlságosan szeretjük önmagunkat, a magunk vigasztalódását, a magunk örömeit, a magunk kényelmét. Azt szeretnők, hogy narancsillatárban fürödjünk imádságközben; erényesek szeretnénk lenni, de csak azért, hogy csupa édességet élvezzünk; rá sem nézünk Jézusra, aki a földön elterülve véres verejtékkel verejtékezett, mert bensejében szörnyű tusa folyt az alsóbbrendű lelki erők érzelmei s a felsőbbrendűek elhatározásai között».

Nincs keservesebb bűnbánat — jegyzi meg Fenelon[3] — mint

[1] Keresztény gondolatok 7.
[2] Levelek 4, 25.
[3] Keresztény gondolatok 7.

az az állapot, mikor hitünk minden érezhető támasz nélkül egymagában áll. Ebből azt következtetem, hogy az a leghathatósabb, mert mintegy keresztrefeszítő elégtételadás, mely egyúttal minden csalódástól mentes».

3. Sokszor úgy tünik fel neked, mintha valami élettelen szobor vagy gyertyatartó volnál a templomban. Gondold meg azonban, hogy a szobrok is diszül szolgálnak az uralkodók palotáiban, amint a gyertyatartók is ékesítik az oltárt; következőleg te sem vagy haszontalan. Már az is nagy dicsőség és kiváló szerencse a teremtményre nézve, ha mutatkozhatik az ő Teremtője előtt.

«Arról panaszkodol — írja a mi szentünk[1] —, hogy imádságodban semmi érdemes dolgot nem teszesz. De hát mit akarsz tulajdonképen tenni? Talán még többet óhajtasz tenni, mint amennyit teszesz, mikor semmiségedet és nyomorúságodat állítod isten elé? A koldusok leghathatósabb kérése az, ha sebeiket és nyomorúságukat szemünk elé állítják. De néha — folytatod panaszkodásodat — még ezt sem teszed! Inkább csak árnyékként, vagy élettelen szoborként viselkedel. S én azt mondom, még ez sem csekélység. Az uralkodók és királyok palotáiban álló szobroknak nincs egyéb rendeltetésük, mint hogy az uralkodó örömét találja bennük. Elégedjél meg tehát azzal, hogy szoborként állhatsz Isten előtt. Ő majd megeleveníti ezt a szobrot, ha neki úgy tetszik.»[2]

Egy más helyen így ír sz. Ferenc: «Ha Isten jelenlétének egyszeri tudatához még annak átérzése is hozzájárul, hogy mi Istenéi vagyunk s hogy ő a mi egyetlen és legfőbb kincsünk, igen nagy hálára vagyunk iránta lekötelezve e jóságáért. Ha egy szobor, melyet egy terem mélyedésébe állítottak, beszélni tudna, arra a kérdésre: Miért állsz te itt? bizonyára azt felelné: Mert a szobrász, az én mesterem, ide állított. — Miért nem mozogsz? — Mert ő azt akarja, hogy mozdulatlanúl álljak itt. — Mi végre vagy itt? Mit használsz azzal, hogy itt állsz? — Nem a magam

1 Igazi jámborság 3, 18. 2 Igazi jámborság 3, 19.

javára állok itt, hanem hogy mesteremnek szolgálatára legyek és akaratát teljesítsem. — De hiszen nem is látod őt? — Igaz, mondaná, de ő igenis lát engem s neki öröme telik abban, hogy itt állok, ahová ő állított engem. — De nem szeretnéd, ha megmozdulhatnál, hogy elébe mehess? — Nem és ismét mondom, nem, kivéve, ha ő parancsolná. — Hát semmi kivánságod nincsen? — Nincsen, mert itt állok, ahová mesterem állított s az ő tetszése az egyedüli öröm, melyben részem lehet. — Édes Istenem! mily jó imádság az s mily tökéletesen járunk Istennek jelenlétében, ha csak az ő akaratát és tetszését keressük! Úgy hiszem, Magdolna is ilyen, mélyedésben álló szobor volt, mikor az Üdvözítő lábainál ülve hallgatta az ő szavát anélkül, hogy maga csak egy szót is szólt volna, anélkül, hogy csak meg is mozdult vagy talán rá is tekintett volna. Amíg beszélt, áhitattal hallgatta őt; mikor megszakítá beszédét, nem hallgatott ugyan rá, de mégis ottmaradt».

4. Ha nem tudva és akarva engedsz a szórakozásnak, ne is kutasd, honnét ered, hogy felesleges nyugtalanságot ne okozz magadnak. Bárhonnét jöjjenek is e szórakozások, szolgáljanak neked alkalmul új érdemek szerzésére. Mikor megkérdezték szalézi sz. Ferencet, hogyan tölti el az imádságra szánt időt, azt felelte: «Nem tudnám megmondani, mert nem is gondolkodtam még erről. Békés megelégedéssel fogadom, amit az Úr küld. Ha benső vigasztalást érzek, megcsókolom irgalmasságának jobbját. Ha ellenben szárazságot érzek és szórakozott vagyok, igazságosságának balkezét csókolom meg». Igy van ez jól; mert aki szeret imádkozni, annak szentünk tanítása szerint Isten iránti szeretetből kell az imádságot szeretnie; de aki Isten iránti szeretetből szereti, az sem többet, sem kevesebbet nem akar, mint amit Isten akar. Ami pedig velünk történik, épen az Istennek akarata.

«A szórakozást korántsem fogod azzal elűzni, hogy aggályosan gondolkodol felette. Ne akard a kegyelem művét természetes eszközökkel és erőlködéssel befejezni. Érd be azzal, hogy

akaratodat minden visszatartás nélkül Istennek veted alá s minden kellemetlenséget az ő isteni gondviselése iránti megadás szellemében fogadsz el.» (Fenelon.)[1]

5. Szalézi sz. Ferenc a következő utasítást adja, melyet jó szemmeltartani: «Jól fogod végezni imádságodat, ha Isten jelenlétébe helyezed magad, amint szeme rajtad nyugszik és nem kívánsz és nem akarsz mást, mint nála lenni és őt kielégíteni. Ne erőltesd magad erőszakosan, ha az isteni Szeretettel beszélni akarsz, mert már akkor is beszélsz vele, ha reá tekintesz vagy csak elébe is állsz».

Más helyen még bővebben tárgyalja ezt a szent:[2] «Gondold meg jól, hogy az imával járó kegyelmek és áldások nem e földről, hanem az égből valók s hogy azokat el nem érhetjük, ha még úgy erőlködünk is. Igaz ugyan, hogy nagy gonddal kell rájuk elkészülnünk, de e készületnek is alázatosnak és nyugodtnak kell lennie. Meg kell nyitnunk szivünket az ég számára és az égi harmat hullását bevárnunk és nem szabad sohasem felednünk, hogy amikor imádkozunk, Istenhez közeledünk főkép kettős okból: az első, hogy megadjuk Istennek a tiszteletet és hódolatot, mellyel neki tartozunk; ez megtörténhetik anélkül, hogy mi hozzá, vagy ő mihozzánk szólna. Mert e kötelességet már azzal teljesítjük, hogy elismerjük, hogy ő a mi Istenünk, mi pedig az ő szegény teremtményei vagyunk, azzal, hogy lélekben előtte leborulunk és parancsait várjuk... A másik ok, amiért Isten elé járulunk az, hogy vele beszéljünk és őt beszélni halljuk az ő sugallataiban és benső indításaiban... Valamelyik e két jó közül mindig megvalósul az imádságban. Ha tudunk beszélni, beszélünk Urunkhoz, dicsőítjük őt, kérjük őt, hallgatjuk őt; ha nem tudunk beszélni, mivel rekedtek vagyunk, legalább szent jelenlétében időzünk és így mutatunk be neki hódolatot. Ő látni fog minket, türelmünk örömet fog neki okozni és csendhallgatásunk tetszeni fog neki. Máskor meg ámulattal fogunk eltelni; mert magához fog fűzni,

[1] Keresztény gondolatok 17. [2] Igazi jámborság 3, 16.

velünk bizalmasan társalogni és az elmélkedés kertjének sétaútjain végigkisérni. S ha ezt sohasem tenné meg velünk, legyünk akkor is megelégedettek; mert kötelességünk őt követni és már az is nagy kegyelem és igen magas kitüntetés, hogy jelenlétében megtűr minket. Ily módon lehűtjük azt a túláradó vágyat, hogy vele beszélhessünk; mert a jelenlétében való időzés nem kevésbbé hasznos, sőt talán hasznosabb, ha ízlésünknek épen nem is felel meg annyira. Ha tehát az Úr elé mész, beszélj vele, ha tudsz; ha pedig nem tudsz beszélni, maradj mégis nála, mutasd meg neki magad és ne törődjél semmi mással. Légy bátorsággal Mondd meg az Úrnak, hogy sohasem fogod elhagyni, még ha sohasem éreztetné is veled az ő édességeit. Mondd meg neki, hogy ki fogsz mellette tartani, míg csak meg nem áld».

6. A mi szentünk még a következő felette fontos tanítást adja:[1] «Sokan nem tudnak különböztetni Isten és Isten jelenlétének érzése között, a hit és a hit érzése között. Pedig ez nagy hiba. Azt hiszik, hogy nincsenek is Isten jelenlétében, ha azt nem érzik, s ez nagy tudatlanságról tanúskodik. Mert ha valaki Isten iránti szeretetből vértanúságot szenved, kínzatása közben bizonyára nem fog Istenre gondolni, hanem a saját szenvedésére, s bár nem érzi a hitet, mégsem szűnik meg érdeme, melyet komoly elhatározásával szerzett; ő a hősi szeretetet gyakorolja. Egészen más dolog, Isten jelenlétének örvendeni és ezt a jelenlétet élvezni és érezni».

«Csak bízzál, leányom, Isten segítségével előrehaladunk. Hidd el nekem, hogy a borús idő kedvezőbb utazáshoz, mint ha a nap tűzne le reánk. E napokban megfigyeltem a méheket, amint csendesen meghúzták magukat a kaptárban, mert rideg idő volt. Közben-közben előbújtak, hogy lássák, megenyhült-e már az idő, de semmi kedvet sem mutattak a kiröpülésre s azért a tartalékból táplálkoztak. Ó Istenem, csak bizalom! A világosság nem áll hatalmunkban, sem a vigasz, kivéve azt, melyet jóakaratunkban

1 Igazi jámborság 3, 23.

találunk. Amíg ez a jóakarat szent elhatározásaink oltalma alatt fennáll és szivünkön a megszentelő malaszt pecsétje ragyog, nincs mitől félnünk.»[1]

«Az Isten iránti szeretet — írja ugyanaz a szent[2] — nem áll vigasztaló és gyengéd érzelmekben; mert akkor a mi Üdvözítőnk sem szerette volna Atyját, mikor halálos szomorúságában így kiáltott:[3] «*Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem?*» Pedig ép ez volt a lehető legnagyobb szeretet megnyilatkozása. De hát mi mindig mézet és cukrot szeretnénk a mi ételeinkben, vagyis a szeretet és gyengédség érzelmeit s következőleg vigasztalódásokat; ugyancsak szeretnők, ha semmi tökéletlenség nem volna bennünk, ámde meg kell szépen nyugodnunk abban, hogy természetünk emberi és nem isteni.»

7. Szóbeli imánk legyen kevés, de lélekből fakadó. Nem az étel sokasága, hanem a jól megemésztett étel ad az embernek erőt. Egy-egy áhitattal elmondott Miatyánk vagy rövid zsoltár többet ér, mint sok elhadart olvasó és zsolozsma.[4]

8. Ha oly imádság közben, melyre nem vagy kötelezve, Isten elmélkedésre hív meg, kövesd az ő meghivását; mert ezzel jó és Istennek igen kedves cserét csinálsz.

«Ha olvasásközben bensőleg megilletődöl, tedd félre a könyvet és csak akkor vedd elő újból, ha az a hely már nem szolgál lelki táplálékkal. Általában biztosra vehető, hogy azok az igazságok, melyek lelkületünknek jobban megfelelnek és bizonyos tekintetben felvilágosítanak arra nézve, mily áldozatokat hozzunk Istennek, oly igazságok, melyekbe Isten bizonyos kegyelmet rejtett el számunkra, és ezeket tétovázás nélkül követnünk kell. *A szél ott fúj, ahol akar.*[5] *Ahol pedig az Úr lelke van, ott szabadság van.*»[6] (Fenelon.)[7]

1 Levelek 6, 17.
2 Levelek 6, 38.
3 Mt 27, 46.
4 Filothea 2, 1.
5 Jn 3, 8.
6 Kor. II. 3, 17.
7 Keresztény gondolatok 4.

Ugyanígy ír szalézi sz. Ferenc:[1] «Az imádságban a titkok titka abban áll, hogy a kegyelem indítását szivünk egyszerűségében kövessük. Ha egy vagy több gondolatod van is az imádsághoz, Isten azonban, mihelyt az ő jelenlétébe helyezkedel, elmélkedésre indít, úgy ne az imát, hanem az elmélkedést folytasd, s minél egyszerűbb és nyugodtabb leszesz, annál jobb is lesz, mert annál jobban köti le elmédet».

9. Összeszedetten és nyugodtan kezdj imádkozni, minden aggályosság nélkül. Azért írta szalézi sz. Ferenc[2] egy szentéletű de aggályoslelkű hivőnek: «A nagy aggályosság, mellyel az imában vigaszt keresel, elég ahhoz, hogy sohase találd meg, amit keresel. Ha valaki kapkodva és izgulva keres valami elvesztett tárgyat, százszor meg fogja érinteni és látni és mégsem fogja észrevenni. E dőre és felesleges aggályosságból csak nagy lelki kimerülés és ebből nagy hidegség és közömbösség származhatik a lélekben».

10. Ne terheld meg elmédet soha túlsok szóbeli és benső imával. Ha bizonyos ellenszenvet vagy fáradtságot érzesz, szakítsd félbe — hacsak lehet — az imát, vagy halaszd más időre, hogy másféle foglalkozásban vagy beszédben, vagy más alkalmas módon kissé megpihenj. Ezt a bölcs utasítást sz. Tamás[3] adja a legkiválóbb egyháztanítók tanítása alapján. Kövesd azért minden esetben, mert a szellemi kimerülés, mint már említettem, ellenszenvet, ridegséget és közömbösséget vált ki a lélekben.

11. Soha ne ismételd az imát, még ha úgy érzed is, hogy szórakozottan végezted. Mivel ugyanis az ismétlésből sokféle helytelenség származik, semmi szín alatt sem engedhető meg.

Loyolai sz. Ignácnak volt egy szerzetese, aki ebbe az aggályba esett és igen szenvedett miatta; úgy hogy a rendesnél sokkal

1 Igazi jámborság 3, 17. 2 Levelek 1, 29. 3 S. th. 2, 2, qu. 83. a. 14.

több időre volt szüksége a napi zsolozsma elmondásához; ugyanis mindent megismételt, amiről azt gondolta, hogy nem jól imádkozta el. Miután már többféle eszközzel hiába tett kisérletet, a szent azt gondolta, hogy ezt az aggályt egy másikkal fogja majd meggyógyítani. A szent engedelmesség nevében ugyanis szigorúan megparancsolá neki, hogy a zsolozsmaimát azonnal hagyja abba, mihelyt az arra kijelölt idő eltelt. Az első napon a szegény szerzetes bizony alig végezte volt el a felét, mikor abba kellett hagynia. Efölött mélyen szomorkodott. Lassan azonban ép az attól való félelem, hogy nem végezheti el a napi zsolozsmát, vitte rá arra, hogy a megszabott időben elvégezze.

«Mit mondanál oly emberről — írja Fenelon[1] —, aki utazásközben ahelyett, hogy előre menne, afölötti töprengéssel töltené el idejét, hogy hol és miként eshetik el és ha azután valóban elesnék, visszatérne, hogy lássa a helyet, ahol elesett? Haladj serényen előre! mondanád neki. Igy mondanám én is neked: Haladj előre anélkül, hogy hátratekintenél. «*Járjatok Istennek kedvében* — int az apostol[2] —, *hogy egyre gyarapodjatok.*» Az Isten szeretetének gazdagsága alaposabban fog megjavítani, mint nyugtalanságod s önmagadra való aggályos visszapillantásaid.»

Elég, ha állandóan óhajtjuk az imában való összeszedettséget. Az Úr Isten — Nagy sz. Gergely pápa tanítása szerint — a jószándékot épúgy jutalmazza, mint magát a tettet, ha t. i. ennek végbevitele nem áll hatalmunkban. Ez akaratlan elszórakozások közben megvonja tőlünk jelenlétét, de nem szeretetét. Sz. Teréz azt szokta a lelki szárazságra és szórakozottságra nézve mondani: «Ha érezhető áhitat nélkül végzem imáimat, bűnbánatot tartok». Én pedig hozzáteszem: Bűnbánatot is tartasz és imádkozol is egyúttal; abban, amit lelkileg eltűrsz, bűnbánatot tartasz; az összeszedettség utáni vágyódással pedig imádkozol.

«A fák csak a nap behatása folytán teremnek gyümölcsöt;

1 Keresztény gondolatok 17. 2 Tesz. I. 4, 1.

némelyek korábban, mások későbben, némelyek minden évben, mások csak minden harmadik évben és nem egyenlő mennyiségben. Boldogoknak kell magunkat tartanunk, hogy szabad Isten jelenlétében időznünk. Legyünk megelégedve, akár korán, akár későn, naponként vagy csak időről-időre terem e jelenlét gyümölcsöt bennünk Istennek szent tetszése szerint, melynek teljesen alá kell magunkat vetnünk.» (Szalézi sz. Ferenc.)[1]

12. Még akkor se ismételd meg imádat, ha imádságközben oly gondolatok támadnak lelkedben, melyek az ima vagy elmélkedés gondolataival nagyon is ellenkeznek, sőt talán egyenesen istenkáromlók. Folytasd nyugodtan imádat, mintha misem zavarna és ne méltasd feleletre a gonosz szellemet.

Ezt tanácsolja szalézi sz. Ferenc:[2] «Az ilynemű kisértésben egészen úgy kell viselkednünk, mint a tisztátalan kisértésekben; ne sokat vitatkozzunk, hanem tegyünk úgy, mint Izrael fiai tettek, akik a húsvéti bárány csontjait nem rágták össze, hanem tűzbe dobták. Nem szabad felelni, de még csak nem is mutatni, mintha hallanók az ellenség beszédét. Hadd őt az ajtó előtt vonyítani, ameddig akar és még azt se mondd: Ki van itt? Igazad van, fogod mondani, de hát nyugtalanít és ordítozása miatt a bennlevők nem társaloghatnak bizalmasan. Ne törődjél vele. Légy türelemmel, borulj le Isten előtt és maradj ott lábainál. Ebből a te alázatos helyzetedből eléggé meg fogja tudni, hogy az övé vagy, hogy az ő segítségét kéred, még ha egy szót sem tudnál mondani. De mindenek felett zárd el jól a kapukat és ne nyisd meg semmi szin alatt, sem azért, hogy lássad, ki van odakünn, sem azért, hogy a kellemetlen vendéget elzavard. Végre is meg fogja únni és békében fog hagyni».

S valóban, mit tehet a pokol kutyája? Ugathat, de meg nem haraphat. «Az ördög — mondja sz. Ágoston — rettenetes óriás annak, aki fél tőle, de gyenge gyerek annak, aki őt megveti».

[1] Igazi jámborság 3, 18. [2] Levelek 6, 33.

Az akaratlan szórakozásokkal szemben nincs egyéb teendőd, mint azokat türelemmel elviselni és eltűntetni, hogy az ima tárgyára figyelhess, valahányszor észreveszed, hogy képzeleted másfelé tévedt. Akkor az ily akaratlan szórakozások nem fognak ártani és a türelem, mellyel azokat elviseled s imádat folytatod, tovább fog vinni, mint a legbensőségesebb ima, melyben nagyobb kedved telt volna. A szórakozások leküzdésére szolgáló legbiztosabb mód: hogy nem küzdünk egyenesen ellenük és nyugodtak maradunk. Ne aggódjál sem tartósságuk, sem számuk miatt». (Fenelon.)[1]

13. A mi szentünk nagy vigasztalásunkra arról biztosít, hogyha egyebet sem tettünk, mint hogy a kisértésektől és szórakozásoktól szabadulni iparkodtunk, anélkül hogy egyetlen jó gondolatunk volt volna is, imánk annál érdemszerzőbb, minél fájdalmasabb volt; mert ezáltal hasonlóbbak lettünk a getsemáni kertben vagy a Kálvárián imádkozó Krisztushoz.

Ezek az ő szavai: «Ha lelked eltéved vagy elszórakozik, vezesd egyszerűen vissza oda, ahonnét kiindultál, vidd el minden szeretettel az ő Mesteréhez és ha egy egész órán át nem tennél is egyebet, mint csak ezt, annyiszor visszavezetvén, ahányszor eltávolódott, igen jól töltötted volna el ezt az órát, és az édes Üdvözítő szemében felette érdemes munkát végeztél volna».

Szalézi sz. Ferenc így folytatja: «Gondold meg jól, hogy mindig többre kell becsülni a kenyeret cukor nélkül, mint a cukrot kenyér nélkül; hogy a vigasz Istenét, de nem az Isten vigaszát kell keresnünk; hogy szenvednünk kell itt a számkivetésben, ha nagyok akarunk lenni az égi hazában; hogy a lelki szenvedések a legfájóbbak, de egyúttal a legérdemszerzőbbek is».

Mily biztatók szentünknek szavai.[2] «Minthogy Istennek csak szeretetből akarunk szolgálni s az ő szemében az a szolgálat, melyet szárazságban bizonyos megerőltetéssel végzünk, sokkal

[1] Keresztény gondolatok 9. [2] Igazi jámborság 3, 25.

kedvesebb, mint az, melyet édesen jóleső érzelmekkel végzünk, azért is emezt többre kell becsülnünk, legalább akaratunk felsőbb képességével. Bár azok a jóleső érzelmek jobban tetszenek önszeretetünknek, viszont a lelki szárazság jobban felel meg Isten tetszésének és szeretetének szándékai szerint nekünk is hasznosabbak, miként vízi betegségben szenvedőknek jobban felelnek meg száraz ételek, mint sok nedvet tartalmazók, jóllehet ők inkább az utóbbiakat kedvelik. Ne nyugtalankodjál szived hidegsége miatt, ha igazán vágyódol meleg szeretet után s ájtatossági gyakorlataidat el nem hagyod e hidegség miatt. Mondd csak, nem született-e az édes Jézus téli hideg idején? Miért ne időznék hideg szivünkben is? Értem ez alatt azt a hideget, mely nem jó elhatározásaink ellanyhulásában, hanem egyszerűen bizonyos fáradságban és szellemi nehézkességben áll. E lelki állapotban ugyan nehezen haladunk előre pályánkon, melyre léptünk, de mégis haladunk s nem is akarunk letérni róla, míg révbe nem jutottunk. Élj tehát tökéletes odaadásban Isten iránt és légy türelmes önmagaddal minden nyomorúságodban ama szeretetért, mellyel ő téged szeretett». Másutt pedig ezeket írja:[1] «Sz. Péter szerette a Táborhegyet és kerülte a Kálváriát; utóbbi mégis több áldást hozott reánk, mint előbbi: az a vér, mely ezen folyt, kivánatosabb, mint a fény, mely amazon szétáradt. Urunk már mint nagykorúval bánik veled. Jobb a kenyeret cukor nélkül enni».

Nagyon helytelenül tesznek tehát azok, akik feladják az imát, ha nem éreznek vigaszt benne. Sz. Ferenc azt írja:[2] «Nézd azt az embert, aki látszatra oly nagy buzgósággal imádkozik Istenhez s az isteni szeretet gyakorlásában oly serény. Lássuk csak, vajjon igazán Isten-e az, akit szeret. És ime, mihelyt megszűnik az édesség és öröm, melyet Isten szolgálatából merített és szárazság lepi el lelkét, ő is megszünik imádkozni. Ha igazán Istent szerette volna, nem szünt volna meg őt szolgálni, mert ő mindig Isten. Ő tehát Isten vigasztalásait szerette és nem a vigasztalások Istenét. Sokan nem találnak örömet Isten szolgá-

[1] Igazi jámborság 3, 25. [2] Theotimus 9, 10.

latában, ha az nincs megédesítve bizonyos érezhető édesség cukrával. Úgy tesznek, mint a gyermekek, kiknek mézet kennek a kenyérre, lenyalják a mézet s a kenyeret eldobják. Ha az édességet el lehetne választani a szeretettől, inkább feladnák a szeretetet, csakhogy az édességet élvezhessék. Minthogy azonban ez lehetetlen, azért a szeretetet az édesség végett keresik; ha ezt nem találják meg benne, a szeretetre sem helyeznek többé semmi súlyt. Ilyen lelkek abban a veszélyben forognak, hogy vagy visszaesnek, mihelyt benső vigasz nélkül szűkölködnek, vagy pedig sok mindenféle múlékony érzelemhez kötik boldogságukat, mely messze áll az igaz szeretettől s így szinméz helyett mérget élveznek».

14. Ha a Szentírás a *szünet nélküli* imát sürgeti, úgy ezt nem a szoros értelemben vett imáról kell érteni — mert erre a föld zarándoka képtelen — hanem arról a lelkünket állandóan eltöltő kivánságról, hogy Istent minden egyes cselekedetünkkel dicsőítsük. Ily értelemben mondja sz. Ágoston: «Ha sokszor kelted fel magadban ezt a kivánságot, sokszor imádkozol; ha állandóan tölti be lelkedet, szünet nélkül imádkozol. Amíg él benned ez a kivánság, nem szünsz meg imádkozni, bármit tégy is».

«Szabad-e csodálkoznunk — írja Fenelon — ha sz. Ágoston sokszor biztosít arról, hogy az egész keresztény élet nem egyéb, mint folytonos, megszakítás nélküli törekvés az örök igazságra, mely után e földön epedünk? Egész boldogságunk abban áll, hogy azt állandóan szomjuhozzuk. Nos ez a szomjuság — imádság. Sóvárogj hát állandóan ez igazság után s nem szűnsz meg imádkozni. Ne is hidd, hogy sok szót kell egymásba fűznöd s magadat különösképen megeröltetned, hogy Istenhez imádkozzál. Imádkozni annyit tesz, mint kérni, hogy legyen meg az ő akarata; annyit tesz, mint magunkban üdvös kivánságot ébreszteni; annyit, mint a szívet Istenhez emelni s ama javak után sóvárogni, melyeket nekünk igér; annyit tesz, mint sóhajtozni a mi nyomoruságunk s ama veszély láttára, melyben forgunk, hogy tetszését elveszíthetjük s az ő törvényét megszeghetjük. Ez az ima nem

igényel tudományt, sem felvilágosítást, sem mély gondolkodást; nem is szabad sok fejtörést okoznia; csak kevés időt kiván és szívbeli megindúlást. Lehet imádkozni anélkül, hogy egy határozott, világos gondolatunk volna; csak térjünk magunkba, ami egy pillanat műve lehet. Sőt ez a pillanat még más egyébre is fordítható. A jó Isten annyira leereszkedik a mi gyarlóságunkhoz, hogy a szükséghez képest még ezt a pillanatot is megosztatni engedi közte és a teremtmények között. Igen, csak végezd e pillanatban is rendes dolgodat; elég, ha mindennapi apró-cseprő teendődet Istennek felajánlod vagy azzal a szándékkal viszed végbe, hogy velük Istent dicsőítsed. Ez a szünetnélküli ima, melyet sz. Pál követel... az az ima, melyet sok jámbor ember lehetetlennek tart, melynek gyakorlása azonban igen könnyű lesz mindenki számára, ha tudja, hogy a legjobb ima a tiszta szándékkal végzett munka, mely alatt többször megújítjuk abbeli kivánságunkat, hogy mindent Isten akarata szerint és Istenért akarunk végezni».

15. Sohasem szabad hivatásbeli kötelességeidet elmulasztanod, hogy kedved szerint imádkozzál.

Erre nézve következőket jegyzi meg szalézi sz. Ferenc:[1]

«Ama különös kötelességeket, melyeket állásunk ró ki reánk, lelkiismeretesen kell teljesítenünk. Aki ezeket elhanyagolja, bűn állapotában van, még ha halottakat támasztana is fel és elkárhoznék, ha ily állapotban halna meg. Igy kötelességük a püspököknek — hogy csak egy példát említsek — nyájukat fölkeresni, hiveiket tanítani, feddeni, vigasztalni; ha már most akár az egész hetet imádságban tölteném el, ha egész életemen át bőjtölnék, de ezt a kötelességemet nem teljesíteném, elkárhoznám».

Az álásoddal járó foglalkozások és nehézségek az imádság helyét töltik be és kieszközlik ama szükséges kegyelmeket, melyek a buzgó imádkozóknak meg vannak igérve. Igy tanítja ezt sz. Tamás.[2] Sőt érdem-

[1] Levelek 2, 22. [2] S. th. 2, 2. qu. 83. a. 5 ad 2.

szerzőbb Isten iránti szeretetből fáradni mint Istennel társalogni, miként az az imában történik.

16. Használd sűrűen az ú. n. röpimákat vagyis ama rövid felemelkedéseket és szeretetből eredő fohászokat, melyek Istenhez emelik a lelket. E rövid fohászok szalézi sz. Ferenc szavai szerint pótolják az összes többi imákat, míg mindezek nem képesek amazokat pótolni.

A mi szentünk külön fejezetet szentel a röpimáknak, amelyből a következőket vesszük: «Költs föl magadban, Filothea gyakran rövid, de lángoló szivsóhajokkal bensőséges vágyódást Isten után. Csodáld az ő szépségét, kiálts segítségeért, borulj le a keresztre feszítettnek lábaihoz őt imádva, ajánld neki gyakran üdvösségedet, ajándékozd neki napjában ezerszer lelkedet, szegezd rá lelki szemeidet az ő fenségére, nyujtsd neki kezedet, mint a kicsi gyermek az ő atyjának, hogy vezessen: tedd az ő keresztjét kedves virágcsokorként kebledre; tűzd ki azt szívedben, mint valami zászlót, mely alatt harcolsz; egyszóval, indítsd meg lelkedet minden gondolható módon, hogy Isten iránti szeretetre és égi jegyesed iránti gyengéd s bensőséges odaadásra felgyulladjon. Így gyakoroljuk mi azokat a röpimákat, melyeket a nagy sz. Ágoston oly nyomatékosan ajánlott boldog Próbának... Ez a gyakorlat épen nem nehéz, minthogy összes teendőinkbe minden legkisebb zavar nélkül belefűzhető... E röpimáknak sokféle gyűjteménye ismeretes, melyek valóban igen hasznosak; mindazonáltal szerény véleményem szerint nem kell épen bizonyos meghatározott szavakhoz ragaszkodnod. Mondd csak ki szivvel vagy egyúttal nyelvvel azt, amit a szeretet épen sugall, mert nem lesz ily szavakban fukar... Oly lélek, mely igazán szereti Istent, állandó ösztönzést fog érezni arra, hogy reá gondoljon, utána vágyódjék, hozzá fölsóhajtson, róla beszéljen. Sőt ha lehetséges volna, belevésné Jézus édes nevét az összes emberek szivébe. — Erre buzdít minket minden, ami csak van: nincs teremtmény, amely nem hirdetné a jó Isten dicsőségét. E világon minden beszél — mondja sz. Ágoston sz. Antal nyomán — dicsőíti néma, de jól érthető nyelven az ő szeretetét. Minden jámbor gondola-

tokat ébreszt, melyekből azután szivbeli megindulásoknak és szent szeretetsóhajoknak egész sora támad... A lelki magány és röpimák e gyakorlatán nyugszik az Istenben való boldogság nagy műve. Nélküle jó vezetés akár a lelki, akár a mindennapi munkaéletben egyszerűen lehetetlen; nélküle a pihenés csak henyélés és a munka megzavarodás. Igen-igen kérlek tehát, szenteld magadat e gyakorlatnak teljes lélekkel s el ne hagyd sohasem».

17. A röpimákat bárhol, bármely időben, bármely foglalkozás közben végezhetjük. Cukorkákhoz hasonlíthatók és illatos labdacsokhoz, melyeket a gyomor erősítésére és kellemes szájiz végett használunk. Mert gyakran ismételjük, hogy lelkünket felüdítsük.

«Küldj gyakran röpimát a mi Urunkhoz, annyiszor, ahányszor csak teheted, minden órában és minden társaságban és nézd ilyképen mindig Istent szivedben s szivedet Istenben».[1]

18. A régi szerzetesek, kikről sz. Ágoston beszél, nem értek rá sokátartó imákat végezni, mivel munkával kellett mindennapi kenyerüket megkeresniök. Gyakori röpimákkal pótolták hát azokat az imákat úgy, hogy elmondhatjuk róluk, miszerint szünet nélkül imádkoztak, míg szünet nélkül dolgoztak.

19. Igen óhajtom, hogy szorgalmasan használd ezt az oly fontos és könnyű imádságokat; hasznosabbnak fog bizonyulni, mint túlsok szóbeli imának elvégzése, melynek szaporítása sokszor csak arra jó, hogy nyelvünket kifárassza, de korántsem szolgál lelkünk megvilágítására és felélesztésére.

20. Sz. Teréz azt akarja, hogy a test kényelmes helyzetben legyen imádság közben, nehogy elménk az ima tárgyától és Istentől elkalandozzék. Ne fáraszd tehát magadat túlhosszú térdeléssel. Elég, ha lelked a megfelelő tisztelettel, szeretettel s a szükséges bizalommal Isten előtt megalázkodik.

1 Levelek 2, 23.

IV. A BŰNBÁNAT.

«Áldozat Istennek a kesergő lélek; a töredelmes és alázatos szívet, oh Isten! nem veted meg.» Zs. 50, 19.

1. Sz. Tamás szerint háromféle bűnbánati cselekedet van: böjt, ima és testi vagy lelki alamizsna. Ne gondold tehát, hogy nem tartasz bűnbánatot, ha nem sanyargatod testedet és nem böjtölsz gyakran. Mert az ima és az alamizsna pótolja ezeket és ezáltal eleget teszünk keresztényi kötelességünknek. Ugy az isteni, mint az egyházi törvény parancsolta böjtnek korántsem az a rendeltetése, hogy beteggé tegye az embert, vagy őt hivatásbeli kötelességeinek teljesítésében akadályozza.

Szalézi sz. Ferenc a következő vezérelvet állítja fel a bűnbánati cselekedetekre és az önmegtagadásra vonatkozólag: «Jó az önmegtagadás és jó a testet keresztre feszíteni, de sokkal inkább szükséges, hogy hajlamainkon és szenvedélyeinken uralkodjunk, szivünket mindjobban megtisztítsuk és nemesítsük».[1]

2. Aki fáradságot, betegséget, lelki szárazságot, sorscsapásokat megadással fogad, bűnbánatot tart, amely annál kedvesebb Isten szemében, minél kevésbbé volt része annak megválasztásában.

Az összes erények két osztályra vezethetők vissza; az egyiket a *tevékeny*, a másikat a *szenvedő* erények

1 Filothea 3, 23.

alkotják; utóbbiak a legérdemszerzőbbek és legkevésbbé veszedelmesek. Előbbiekben ugyanis jelentékeny része lehet a természetnek s könnyen vegyülhet beléjük bizonyos rejtett öntetszés, ami utóbbiaknál nem fordul elő, főkép akkor nem, ha a szenvedést nem magunk választottuk, hanem közvetlenül Istentől jön.

«Sokszor egy egyszerű önmegtagadásnak, mellyel valaki az isteni gondviseléstől reá bocsátott kereszteket állandóan megadással fogadja, sokkal nagyobb értéke van, mint önválasztotta kemény bűnbánati cselekedeteknek, melyek feltűnést és könnyen öntetszést keltenek. Aki nem habozik bármit is elfogadni, ami őt Isten rendeléséből éri és semmit sem keres ez isteni rendelésen kívül, az sohasem zárja le a napot Krisztus keresztjében való részesedés nélkül. Mert Isten épúgy gondoskodik keresztről és szenvedésről, mint ahogyan gondoskodik a mindennapi élet szükségleteiről. E megpróbáltatások a mi mindennapi kenyerünk. Isten nem engedi, hogy az kifogyjon». (Fenelon.[1]) Ugyanő más helyen[2] is szépen fejti ki e gondolatot mikor így ír: «Isten leleményes a keresztek készítésében. Készít keresztet vasból és ólomból, melyek természetüknél fogva rém nehezek, és tud szalmából is olyat készíteni, melynek hordozása nem kevésbbé nehéz. Készít másokat is aranyból és drágakövekből, melyek fényükkel vakítanak s a tömeg irigységét keltik fel, melyek azonban nem kevésbbé kinoznak, mint a legmegvetettebb kereszt. Készít kereszteket mindama tárgyakból, melyeket oly nagyon szeretünk és keserűségünkre fordítja azokat... Az a szegény, akinek nincs betevő falatja, ólomkeresztet hord keserves szegénységében. Isten ért hozzá, hogyan kell a látszatra legnagyobb boldogságot hasonló nyomorúsággal fűszerezni. E boldogságban sokszor szabadság és vigasz után sóvárog a lélek, mint a koldus a kenyér után. De ez legalább végig kopogtathatja szegénységében az összes ajtókat és részvétet kérhet mindenkitől, kivel találkozik, az az előkelő állású ellenben a szégyenlős koldus sorsát

[1] Keresztény gondolatok 10. [2] U. o. 47.

osztja meg. Hisz' nem szabad úgy feltünnie, mintha részvétet akarna kelteni, sem enyhülést keresnie. Gyakran úgy tetszik Istennek, hogy az előkelő állás eme szellemi rabságához még testi betegséget is ád. Semmi sem oly üdvös, mint e két kereszt egyesülése. Igy tetőtől-talpig keresztre van feszítve az ember. Érzi tehetetlenségét s mindannak haszontalan voltát, amije van. A világ nem látja e keresztet, mert nem vesz észre mást, mint bizonyos alárendeltséget, melyet azonban enyhít a tekintély, és csekély rosszullétet, melyet kényességnek is tarthat. Az illető ellenben nem lát mást az ő állásában, mint keserűséget, szárazságot, kedvetlenséget, szorongattatást, kislelkűséget, fájdalmat, unalmat; mindaz, ami a távolból nézőknek szemét elvakítja, az ő szemében teljesen értéktelen s Isten azzal is keresztre feszíti őt, hogy amazok még irigy szemmel néznek reá boldogsága miatt. Igy tudja a gondviselés az embert minden állásban sokféleképen próbára tenni. Megmaradva az előkelő állásban és különös sorscsapásoktól megkimélve is lehet a keserűség kelyhét inni, sőt fenékig kell üríteni ép azokból az aranyserlegekből, melyek a királyok asztalain keringenek. Isten tetszését találja abban, hogy ily módon megszégyenítse az emberi hatalmat, mely voltaképen nem más, mint álruhába bujtatott tehetetlenség. Boldog, aki e dolgokat a léleknek ama tiszta szemével nézi, melyről sz. Pál apostol beszél... Isten az, aki mindent tesz; a mi dolgunk, őt mindenben látni és imádni... Óh kereszt, óh jóságos kereszt! átkarollak, imádom benned a haldokló Jézust, akivel nekem is meg kell halnom».

3. Sz. Jeromos tanítja, hogy az ördög rendkivüli szigorúságra és bűnbánatra ösztönzi azt a lelket, amelyet nem bír a jótól visszatartani, hogy az a túlzás elnyomja a lelket és beteggé tegye a testet. Sok erényes és szentéletű ember esett már ebbe a csapdába.

«Sokátartó és túlzott bőjtölés — írja sz. Jeromos a jámbor Laetának — nagyon visszatetszenek nekem, kivált a fiataloknál; mert ezek könnyen elpuhultságba esnek, ha betegesek lettek a túlzott bőjtölés következtében». Erre nézve jegyzi meg a mi

szentünk.[1] «Époly nagy kísértéseknek vagyunk kitéve, ha túlságosan tápláljuk a testünket, mint ha túlságosan gyengítjük; az előbbi esetben öntelt lesz az ember, utóbbiban kislelkű. Amint nem birjuk el testünket, ha túlságosan megerősödött, épúgy nem bir el ő minket, ha túlságosan elgyengült. A bőjtölésben s egyéb bűnbánati cselekedetekben való önmérséklés hiánya sok embert tesz legszebb éveiben a szeretet szolgálatára képtelenné. Igy járt sz. Bernát is, aki később megbánta túlzásait. Aki eleinte túlszigorúan bánik a testével, annak a végén azt becéznie kell. Épazért előnyösebb az az egyenletes eljárás, mely megfelel az állás és hivatás munkakörének és kötelességeinek».

4. Azért mondja szalézi sz. Ferenc:[2] «Figyelmeztetlek, hogy legyen gondod egészséged ápolására — mert ez Istennek akarata, — s hogy kiméld erőidet, hogy azokat Isten dicsőségének előmozdítására használhasd; jobb ugyanis az erőket sértetlenül fentartani, mint túlterheléssel gyengíteni, mert ha egyszer elvesztek, vajmi nehéz azokat visszaszerezni.» Adj tehát a testnek annyi ételt és italt, amennyi az erő és egészség föntartására szükséges.

5. Kasszián és sz. Tamás említést tesznek arról a hires tanácskozásról, melyet sz. Antal apát Egyiptom legkiválóbb szerzeteseivel folytatott. Ennek eredménye az az általános nézet volt, hogy az önmérséklet a legszükségesebb valamennyi erény közt, mivel az összes erényeket szabályozza, miként a só az összes ételeket füszerezi. Sokan, kik különben buzgó bűnbánatukban ezt a szükséges mérséklést elmulasztották, betegek lettek ahelyett, hogy szentekké lettek volna és később teljesen elhagyták a tökéletesség útját, mivel túlnehéznek tartották.

6. Sz. Ágoston mondja ki azt a szép és bölcs gondolatot, mely mindig zsinórmértékül szolgálhat

1 Filothea 3, 23. 2 Filothea 3, 23.

neked: «Testünk szánalmas beteg, aki a lélek szerető gondjaira van bízva: ez nyujtja neki a szükséges orvosságot. Amilyen sokfélék az ő igényei, époly sokfélék betegségei is. Az éhség, a szomjuság, a fáradtság megannyi betegsége a testnek, melyeket a léleknek kell okosan és megfelelően gyógyítania». Aki e szerint cselekszik, magának a Teremtőnek tartozó engedelmesség kötelességét teljesíti.

7. Ebből következik, mily tévesek bizonyos elvek, melyek némely aszketikus műben is olvashatók, mintha nagyon jelentéktelen dolog volna, ha tiz-tizenöt évvel megrövidítjük életünket, csak a lelkünket mentsük meg. A lelkünk megmentése végett ugyan készeknek kell lennünk akár rögtön a halálba menni, de ez általános ok miatt mégsem szabad oly bűnbánati cselekedeteket választanunk, melyek közvetlenül rövidítik életünket. Mert miként sz. Jeromos megjegyzi, a hirtelen öngyilkosság s a lassan okozott halál közt csak csekély különbség van. Mi nem vagyunk az életnek, az egészségnek s a testi erőknek urai, hanem csak sáfárjai.

8. Azok a szentek, akik rendkívüli önsanyargatásokat vittek végbe, csodálandók, de nem utánzandók. Mindazt, amit ők tettek, mondja Chantal sz. Franciska, tisztelnünk kell, de nem mindent utánozni. Mert hiszen akkor olyan borzalmas barlangban kellene laknunk, mint sz. Klimakusz, oly magas oszlopon tartózkodnunk, mint az oszlopos szentek, több héten át csak a szentáldozásból élünk, mint sziénai sz. Katalin és csak egy uncia táplálékkal beérnünk, mint Gonzaga sz. Alajos tette. — Aki a szenteket ezekben a rendkívüli bűnbánati cselekedetekben akarná utánozni, titkos kevélységről tenne tanúságot, de nem rendezett erényről.

Találóan nyilatkozott Jézus Társaságának egy tagja sz. Ignác rendkívüli önsanyargatásairól: «Ne tévesszük össze az okot az

okozattal. Ignác nem azért lett szentté, mert ily önsanyargatásokat gyakorolt; ellenkezőleg, mivel már szent volt, azért volt képes és volt neki szabad azokat gyakorolni». S valóban, minden cselekedet, amely fölülmúlja az emberi erőket, vakmerő, ha nem származik különös isteni sugallatból. Épazért az Anyaszentegyház csak akkor helyesel ilyeneket, ha felismeri az isteni sugallatot, amely az általános szabálytól való eltérésre feljogosít. — Szaléziszz. Ferenc megadja az általános szabályt, melyről sohasem szabad megfeledkezni: «Sohasem szabad különös testi sanyargatásokat a gyóntató atya tanácsa nélkül gyakorolni». E szabályt következőképen indokolja:[1] «A gonosz szellem keveset törődik azzal, vajjon sanyargatjuk-e testünket vagy nem, csak tegyük ebben mindig saját akaratunkat. Nem a testi önmegtagadástól fél, hanem az engedelmességtől. Létezhetik-e nagyobb önmegtagadás, mint ha saját akaratunkat állandó megadásra és engedelmességre kényszerítjük?»

[1] Igazi jámborság 8, 27.

V. A GYÓNÁS.

«Megmondtam : Megvallom magam ellen hamisságomat az Urnak ; és te megbocsátottad bűnöm istentelenségét». Zs. 31, 5.

«Ha valaki vétkezett is, van szószólónk az Atyánál, Jézus Krisztus, az igaz». Jn I 2, 1.

«Akiknek megbocsátjátok bűneiket, megbocsáttatnak nekik, és akiknek megtartjátok, meg vannak tartva». Jn 20, 23.

1. A gyónás az irgalmasság szentsége; azért ájtatosan örvendező és bizalommalteljes szivvel kell hozzá járulnunk. Szalézi sz. Ferenc tanítása szerint a hetenkénti gyónáshoz elég egy negyedórai lelkiismeretvizsgálat, míg a bánathoz még kevesebb idő szükséges. Aki ennél is gyakrabban gyónik, még rövidebb időre szabhatja az előkészületet.

2. A gyarlóságok is, melyeket elfelejtünk vagy nem vallunk meg, megbocsáttatnak a gyónásban. Erre nézve a mi szentünk következő igen bölcs tanítást adja :[1] «Ne nyugtalankodjunk, ha gyarlóságaink a gyónásban nem jutnak eszünkbe. Mert nem igen hihető, hogy oly lélek, mely gyakrabban vizsgálja meg magát, a nagyobb hibákat nem venné észre vagy nem emlékeznék rájuk. De nem is szabad oly kicsinyeseknek lennünk, hogy minden legkisebb gyarlóságot, minden jelentéktelen és csekély hibát meg akarjunk gyónni. Ezeknek

1 Igazi jámborság 3, 29.

elengedéséhez elég a mély megalázkodás, egy szivből fakadó sóhaj». Ne mondd tehát, hogy titkos bűneid vannak, melyeket nem gyónol meg. Ez az ördögnek cselfogása, hogy nyugtalanítson.

Gondold meg továbbá, hogy e gyengeségek kicsinyeskedő felsorolása magában véve nem törli el adósságodat, mint ahogyan az életben sem szabadítja meg az adóst adósságától annak pontos részletezése.

«Ne nyugtalankodjál, hogy nem ismered be összes kicsi hibáidat, hogy azokat meggyónhassad. Nem, kedves leányom! Mert miként gyakran esel el, anélkül, hogy észrevennéd, épúgy ama szentírási hely, amelyre hivatkozol, nem úgy hangzik: az igaz látja vagy érzi, hogy napjában hétszer esik el, hanem így: *Hétszer esik el az igaz és fölkel*[1] anélkül, hogy e fölkelésre különös figyelmet fordítana. Ne aggályoskodjál tehát e gyarlóságok miatt, hanem menj és valld be alázatosan és őszintén, amit lelkedben találtál; ami pedig elkerülte figyelmedet, azt bízd nyugodtan Annak drága irgalmasságára, aki azokat, kik gonoszság nélkül esnek el, kezével tartja, hogy meg ne sérüljenek[2] és oly gyengéden s hamar állítja talpra, hogy észre sem veszik esésüket.»[3]

«Ezeket a gyarlóságokat, melyeket nem kerülhetünk el teljesen s nem is vethetünk le végképen, türelmesen el kell viselnünk. Tökéletlen természetünkből erednek: innét a hajlamok, elhatározások, óhajok folytonos változása, amiből majd bizonyos bosszankodás, majd meg szótalanság és elzárkózás támad. Ezeknek a gyarlóságoknak addig leszünk alávetve, amíg e mulandóságban élünk... Az ily csekélységeket nem kell a gyónásban vallomásunkba foglalni, mert hasonlók a legyekhez, melyek jönnek s mennek. Époly kevéssé kell magunkat vádolni az undorról és ellenkezésről, melyet ájtatossági gyakorlatainkban érzünk, mert mindez nem bűn, hanem gyarlóság és akadály.» Így szalézi sz. Ferenc.

1 Pldb. 24, 16. 2 Zs. 36, 24. 3 Levelek 6, 42.

3. Légy meggyőződve, hogy minél tovább vizsgálod lelkiismeretedet, annál kevesebbet fogsz találni. Azonkívül fáraszt az ilyen hosszúra nyújtott lelkiismeretvizsgálat és csökkenti az áhitatot.

«Az ilyen lelkek — jegyzi meg szalézi sz. Ferenc egy más alkalommal[1] — hasonlók azon énekesekhez, akik addig ismételnek egy dallamot, míg végre berekednek. Az elme kimerül az ily mélyenjáró és sokátartó vizsgálat folytán s mikor itt az idő a jónak megvalósítására, már nem képes cselekedni.»

4. Szalézi sz. Ferencnek következő oktatása is felette fontos: «Ha valaki nem ismeri fel határozottan, hogy a harag gerjedelmeinek vagy egyéb kisértésnek valamiképen engedett, akkor azt nem kell meggyónni, hanem csupán a lelki beszélgetésben megemlíteni, hogy a követendő eljárásra vonatkozólag oktatást nyerjen. Mert ha azt mondod: Vádolom magam, hogy két napon át különös ingert éreztem a haragra, de nem engedtem neki, úgy erényedről számolsz be, de nem vétségedről. Ha pedig kételkedel, vajjon bizonyos pontban vétettél-e, akkor komolyan fontolóra kell venned, alapos-e ez a kétely s azután valld be teljes őszinteséggel. Ellenkező esetben hallgass róla, még ha ez bizonyos fokú félelmet okoz is neked».

5. A szent bizonyos általános vallomásokat is megtilt,[2] minőket némelyek puszta szokásból tesznek. Ezeket fölöslegeseknek mondja, mint pld.: Nem szerettem Istent és felebarátomat úgy, amint kellett volna; nem imádkoztam s nem járultam a szentségekhez a szükséges tisztelettel s. i. t. Mert — fűzi hozzá a szent — az ég összes szentjei s a föld összes lakói ugyanezt mondhatnák, ha gyónnának.

6. Folytatólag a következő igen fontos utasítást adja szalézi sz. Ferenc:[3] «Nem vagyunk kötelezve a

[1] Igazi jámborság 4, 19. [2] Filothea 2, 19. [3] Igazi jámborság 3, 29.

bocsánatos bűnök meggyónására. De ha meggyónjuk, határozott akarattal kell akarnunk azokban a javulást; mert különben visszaélnénk a gyónással».

7. Gyónás után ne nyugtalankodjál többé. Minden félelem a lelkiismeretvizsgálatot, a bánatot vagy más pontot illetőleg minden körülmények között tiltva van. Az ilyféle félelem a gonosz szellemtől származik, aki a vigasztalás és szeretet szentségét meg akarná keseríteni.

Erről így ír a mi szentünk: «Gyónás után nincs annak ideje, hogy megvizsgáljuk magunkat, vajjon mindent jól végeztünk-e, hanem az a kötelességünk, hogy nyugodtan és figyelmesen társalogjunk az édes Üdvözítővel, akivel ismét kibékültünk és hogy neki hálát mondjunk jótéteményeiért. Következőleg épen nem szükséges afölött gondolkodni, amit talán elfelejtettünk; egyszerűen el kell mindazt mondanunk, ami eszünkbe jut; később már ne gondoljunk reá».

8. Bánni kell bűneinket, de nem nyugtalankodni miattuk; a bánat a szeretet kivirágzása, a békétlenség az önszeretetből ered. Sőt, míg bűneinket őszintén megbánjuk, Istennek hálát akarunk mondani, hogy irgalmassága megóvott súlyos bűnöktől. Igérjünk azután, rendíthetetlenül bízva az isteni irgalmasságban komoly javulást. S ha százszor esnénk is el napjában, mégis tovább kellene reménykednünk s nem volna szabad felhagynunk az igaz javulás igéretével. Isten egy szempillantás alatt kövekből is támaszthatna igaz Ábrahám-ivadékokat, vagyis nagy szenteket. Ő meg fogja tenni, ha állhatatosan bizunk benne.

«Isten némelyeket hirtelenül gyógyított meg, előbbi betegségüknek még nyomát sem hagyva rajtuk. Így lett Magdolna a romlottság kloakájából a legtisztább víz állandó forrásává. De viszont sok szolgájában meghagyta még egy időre előbbi rossz hajlamainak egynémely nyomát és pedig az ő javára. Tanú erre

sz. Péter, aki első meghivatása után még több tökéletlenséget követett el és Krisztus megtagadásával igen súlyosan és rútul vétkezett. Ha egy lélek egy pillanat alatt lesz úrrá a szenvedélyek fölött, melyeknek hosszú időn át volt rabja, nagy veszélyben forog, hogy hiú és öntetszelgő lesz, miként nagy veszélyt jelentenek egy szolgálóra, ha hirtelen úrnővé magasztaltatnék fel. Lassan kell ezt az uraságot megszereznünk, hiszen a szenteknek is sokszor évtizedek kellettek hozzá. Türelmeseknek kell lennünk mindenki iránt, de elsősorban önmagunk iránt.» (Szalézi sz. Ferenc.)[1]

Felette kedves látvány az égi udvar számára, ha egy lélek, mely csupa gyarlóság és tökéletlenség, szünet nélkül és állhatatosan, de egyúttal türelmesen és nyugodtan dolgozik — még ha látszólag sikertelenül is — hibáinak kiküszöbölésén, azzal az erős elhatározással, hogy Istent tudva és akarva soha többé meg nem bántja. Az ilyen lélek, mely el van határozva tökéletlenségei elviselésére, ha Isten úgy akarja, hogy azokat viselje, de el van határozva arra is, hogy azok ellen állhatatosan harcol, kedvesebb az Isten szemében, mint az olyan, mely az erények és lelki javak békés élvezetének örvend. Azért hát bátorság! Küzdjünk bátran és kitartóan, de a siker szertelen kivánsága nélkül! Mert mihelyt önnönmagunk kielégítését keressük, kedvetlenség és türelmetlenség lepi el lelkünket. Azért int a mi szentünk: «A roszszat semmiképen sem szabad akarnunk, a jót szenvedélyesség nélkül». És ismét: «Kérlek, ne szeress semmit túlságos hévvel, még az erényeket sem; mert sokszor elvesziti azokat az ember, mihelyt az önmérséklés határait átlépi.» Vagy ismét: «Mit jelentsen az, ha kisebb vagy nagyobb bűnt követvén el, mindjárt megdöbbenünk, megzavarodunk és türelmetlenek leszünk? Kétségkívül nagy véleménnyel voltunk magunkról, határozott és megingathatatlan embernek tartottuk magunkat; mikor pedig tényekből látjuk, hogy nem úgy van, mikor porban heverünk, csalódást érzünk s azért megzavarodunk, megsértődünk és nyug-

1 Levelek 6, 37.

talankodunk. Ha ismernők magunkat, nemcsak hogy nem ütköznénk meg esésünkön, hanem inkább csodálkoznánk azon, hogy oly soká tudtuk helyünket megállni.» Dolgozzunk hát bátran tovább s ne törődjünk azzal, lesz-e sikere; mert Isten nem sikereket követel tőlünk, hanem hogy megerőltessük magunkat. Ha állhatatosan küzdünk s nem bátortalanítjuk el magunkat hibáink miatt, akkor e hibák époly hasznosak reánk nézve, sőt még hasznosabbak is, mint a győzelmek. De vigyázzunk, mert itt is könnyen megbotlunk. Ha ezt a harcot nem harcoljuk teljes őszinteséggel, könnyen megtörténhetik, hogy erőlködéseinkben is csalatkozunk, hogy gyávaságunkban, mellyel a harcot elkerültük, vereséget látunk és érzékiségünk s közömbösségünk következményeit Istentől reánkbocsátott próbákként dicsőítjük.

9. A bánat lényegében nem egyéb, mint a lélek fájdalma az elkövetett bűnök felett s ezeknek megutálása, azzal az elhatározással, hogy többé nem vétkezünk. Az igaz bánathoz tehát nem tartoznak sem könnyek, sem sóhajok, sem más érezhető megindulás. Sőt igazán szent és üdvözítő bánat együtt lehet a legnagyobb szárazsággal, mely teljes érzéketlenségnek tünik fel nekünk. Ne nyugtalankodjál tehát e pontot illetőleg.

Szalézi sz. Ferenc ezeket írja:[1] «Mindenesetre szomorúságot kell éreznünk elkövetett bűneink fölött s azokat állandóan és komolyan, de nyugodtan, békésen, minden zavarodottság és kedvetlenség nélkül megbánnunk. Ha megismered, hogy az erények útjáról való lemaradásodnak magad voltál az oka, alázkodjál meg Isten előtt, kérd az ő irgalmasságát, borulj arcodra az ő jósága előtt, valld be bűnös voltodat és panaszold be magad gyóntatóatyád előtt, hogy feloldozzon bűneidtől. Ha ez megtörtént, légy nyugodt és fogadd szeretettel a megaláztatást, melyet az erényben való restséged miatt érzesz. A tisztítótűzben szenvedő lelkek ama bűneik miatt gyötrődnek, melyeket megutáltak és még min-

1 Theotimus 9, 7.

dig utálnak. De szeretettel viselik el a megaláztatást és a kínt, melyet azért éreznek, mert visszatartatnak a tisztítóhelyen s még egy ideig nélkülözniök kell az örök szeretet élvezését a mennyországban. Lángoló buzgalommal éneklik az isteni igazságosság dicséretét: *Igaz vagy Uram! és igaz a te itéleted.*[1] Várjuk be tehát türelemmel a jóban való előrehaladásunkat s ahelyett, hogy nyugtalankodnánk afölött, hogy oly keveset tettünk a multban, iparkodjunk mulasztásainkat pótolni s a jövőben nagyobb szorgalommal tökéletesedésünkön dolgozni.»

10. Ne erőltesd soha erőszakosan a bánat felkeltését; ily erőlködés zavart okoz és elnyomja lelkedet, de bánatot nem terem. Törekedjél inkább szivedet mélyen megnyugtatni; mondd szeretetteljesen Istenednek, hogy szeretnéd, ha sohasem bántottad volna meg őt és határozd el erős akarattal, hogy őt többé meg nem bántod. Akkor igaz bánatod van. A bánat a szeretetnek műve, a szeretet azonban mindig nyugodtan működik.

11. Szalézi sz. Ferenc szavai szerint bánatot úgy keltünk fel magunkban, hogy egy pillantást vetünk magunkra, miáltal megutáljuk a bűnt, és egy pillantást Istenre, miáltal javulást igérünk s azt az ő segítségétől reméljük.

«Kérded — írja szalézi sz. Ferenc[2] — hogyan kelthetnél magadban röviden bánatot? Azzal felelek, hogy alig van időre szükség, hogy azt jól végezzed. Mert semmi más nem szükséges, mint hogy az alázatosság szellemében s a bűneink miatti fájdalomban Isten elé boruljunk.»

Dávid a legmélyebb bánattal volt eltelve; e bánatát azzal az egy szóval fejezte ki: «Vétkeztem!» És ez egyetlen szó által megigazult.

Mikor a próféta Isten megbizásából szemére vetette a királynak az ő gonoszságait, mondá Dávid Nátánnak: «*Vétettem az Úr*

1 Zs. 118, 137. 2 Igazi jámborság 3, 29.

ellen! És Nátán mondá Dávidnak: Az Úr is elvette bűnödet; nem fogsz meghalni».[1]

12. Azt mondod, szeretnél mély bánattal eltelni, de nem tudsz bánatot érezni. Erre így felel szalézi sz. Ferenc: «Nagy dolog akarhatni. A bánat utáni vágyódás azt bizonyítja, hogy van bánatunk. A hamu alatti tüzet nem venni észre, nem is látni és mégis ott van». Az érezhető bánat utáni vágy gyakran rendetlen öntetszelgésből ered. Ez ugyanis nem csupán Istennek szeretne tetszeni, hanem önmagát is akarná kielégíteni s a saját jóságában és erényében gyönyörködni.

13. Isten azért nem engedi a bánatot felismerned, hogy az engedelmesség érdemével gazdagítson, amely azt parancsolja, hogy nyugodtan élj. Légy tehát alázatosan hívő, nagylelkű, engedelmes és kettős koronát fogsz elnyerni. A legnagyobb szentek is néha azt hitték, hogy bánat és szeretet nélkül szűkölködnek, de e sötétségben is hősi megadással követték az engedelmesség világosságát.

14. Ne gondold, hogy nincs igaz bánatod, vagy hogy nem jól gyóntál, mert ugyanazon hibákba visszaesel. Mert különbséget kell tenni a bűnök között. Vannak olyanok, melyek rosszakaratból származnak, mely szereti a bűnt, vétkezik s akar is vétekben élni; ezeket teljes határozottsággal ki kell irtani. De vannak olyanok is, melyek a kellő megfontolás hiányából, gyengeségből, betegségből származnak; ezek részben egészen halálunkig fognak kisérni.

«Mit mondjak neked, kedves leányom, a régi nyomorúságba való visszaesésről? Mi mást, mint hogy az ellenség láttára újból fegyverhez kell nyúlnod és ismét bátran harcolnod, mint régen. Leveledből azonban úgy látom, hogy nem oly veszélyes a helyzet. Istenem! óvakodjál minden lehangoltságtól. Isten jósága nem

[1] Kir. II. 12, 13.

azért engedi meg e visszaéséseket, hogy elhagyjon, hanem hogy megalázzon s arra indítson, hogy annál szorosabban és hűségesebben tartsad az ő irgalmasságának kezét. Légy tehát nyugodt, leányom; mondd gyakran az édes Üdvözítőnek, hogy az akarsz lenni, amivé tenni akar, hogy azt akarod elszenvedni, amit reád fog bocsátani.»[1]

«Panaszkodol — írja ugyanaz a szent[2] —, hogy sok tökéletlenséget és hiányt látsz életedben, holott szived mélyéből vágyódol tökéletesség és tiszta istenszeretet után. Erre azt felelem, hogy míg e földön zarándokolunk, lehetetlenség minden gyarlóságtól tökéletesen megszabadulni. Türelemmel kell tehát gyengeségünket elviselni, míg a jó Isten felvisz az égbe. Türelmeseknek kell lennünk s nem szabad gondolnunk, hogy egyetlen napon megszabadulhatunk attól a sok rossz szokástól, melyet a lelki üdvünkért való gondatlansággal szereztünk. Ne nézz, kérlek, se jobbra, se balra; szegezd tekintetedet Istenre és önmagadra. Sohasem fogod Istent nézhetni, hogy ne lássad jóságát, sem magadat anélkül, hogy ne lássad nyomorúságodat. A te nyomorúságod az ő jóságának és irgalmasságának tárgya.»

«Nagy vivmány lesz már — mondja a mi szentünk[3] —, ha egy negyedórával halálunk előtt szabadok leszünk bizonyos hibáktól.» És ismét: «Nemcsak felebarátunk hibáit, hanem a magunkéit is el kell tűrnünk és türelmet gyakorolnunk, ha tökéletlenségeink tudatára jutunk». Iparkodjunk megjavulni, de minden aggályosság nélkül; mert időnekelőtte nem lehetünk angyalokká.

«Tökéletlenségeinkben nem szabad tetszést találnunk; mondjuk inkább a nagy apostollal: «*Én szerencsétlen ember! Ki szabadít meg engem e halálnak testéből?*»[4] De viszont nem szabad csodálkoznunk tökéletlenségeinken, sem miattuk elkedvetlenednünk. Az a hivatásuk, hogy megtörjék kevélységünket, alázatosságra és önmagunk iránti bizalmatlanságra vezessenek, de nem ked-

1 Levelek 6, 40.
2 Levelek 6, 37.
3 Igazi jámborság 8, 9.
4 Rm. 7, 24.

vetlenségre vagy levertségre, legkevésbbé pedig az isteni szeretetben való kételkedésre. Isten sem szereti tökéletlenségeinket és bocsánatos vétkeinket, de mindezek ellenére mégis szeret minket. Miként egy anya, jóllehet nem találja kedvét gyermekének gyengeségében és betegeskedésében, mégis szeretettel, sőt csupa gyengéd, résztvevő szeretettel van iránta eltelve, épúgy Isten is, jóllehet tökéletlenségeinket és bocsánatos bűneinket nem szereti, oly gyengédséggel szeret minket, hogy Dávid joggal mondhatá az Úrnak:[1] «*Könyörülj rajtam Uram! mert erőtlen vagyok*».[2]

Hasonlóan beszél e tárgyról a jámborlelkű Fenelon[3]: «Tökéletlenségeink miatt nem szabad megijednünk, sem bátorságunkat feladnunk. Türelemmel kell azokat elviselni, anélkül azonban, hogy javulásunkat szem elől tévesztenők. Meg kell tennünk önmagunkért is, amit másokért megtennénk. Mihelyt észrevesszük, hogy hibáztunk, itéljük el magunkat bensőleg és forduljunk Istenhez, hogy bánatunkat elfogadja; bűneinket bizalommal meg kell vallanunk Isten papjának, akit e bizalommal megajándékozunk. Ujból kell kezdenünk a jónak gyakorlását, mintha ez volna az első nap, s így kell naponként újból kezdenünk. Semmisem hatja meg annyira Istennek szivét, mint ez az alázatos és türelmes bizalom. Nem szabad visszariadnunk, mégha kisértések zaklatnak is, sőt ha sokféleképen hibázunk is. «*Az erő a gyengeségben tökéletesedik*», mondja az apostol.[4] E benső megalázkodás és bizalomteljes közeledés által jutunk el Istenhez, de nem az ő érezhető élvezete és lelki vigaszok által».

15. Vádold magad a gyónásban mindig általánosságban valamely előbbi életedből vett bűnről, melyet leginkább utálsz. Mondd pld.: «Vádolom magam a tisztátalanság (ellenségeskedés, bosszúvágy) bűneiről, melyeket régebben elkövettem». Ezzel a szentség érvényességéhez szükséges anyagot biztosítod.

16. Zárj ki lelkedből minden félelmet, mintha

1 Zs. 6, 3.
2 Levelek 6, 38.
3 Keresztény gondolatok 22.
4 Kor II. 12, 9.

általános vagy szokásos gyónásaidban valami bűnt elhagytál volna vagy azt nem kellőképen mondtad volna meg. Erre nézve a következőket írja egy kiváló egyháztudós: «Az Anyaszentegyház, mely Krisztus akaratának hirdetője, gyónásainkban nem anyagi, hanem szentségi teljességet követel tőlünk. Utóbbi akkor van meg, ha meggyónjuk mindama bűneinket, melyekre komoly, a jelen lelki állapotunkhoz mért lelkiismeretvizsgálat után emlékezünk. Előbbi ellenben abban áll, hogy pontosan elsoroljuk összes bűneinket, szám és körülmények szerint, semmit sem hagyva el. Az Anyaszentegyház csak a szentségi teljességet követeli meg tőlünk, mert ez nem múlja felül erőinket; nem követeli az anyagit, mivel jól tudja, hogy bármennyire vizsgáljuk is meg magunkat, valami mégis elkerüli figyelmünket, akár magát a bűnt, akár annak számát s egyéb körülményeit illetőleg. Egyszóval az egyház az ő híveitől csupán alázatot és őszinte bevallását követeli mindannak, amire megfelelő lelkiismeretvizsgálat után emlékeznek. Azt akarja, hogy azután a jóakarat pótolja az emlékezésnek akaratlan hiányait».

Szalézi sz. Ferenc így int: «Ne ijedj meg, mert nem veszed észre összes hibáidat, hogy azokat meggyónjad. Ne. Mert miként gyakran esel el anélkül, hogy észrevennéd, épúgy talpra is állsz minden további nélkül, mint az igaz, aki hétszer esik el s kel föl[1] anélkül, hogy csak rá is ügyelne. Ne aggályoskodjál emiatt, hanem menj és valld be alázatosan és őszintén azt, ami feltünt neked. Ami pedig nem tűnt fel, azt bízd rá annak szerető irgalmasságára, aki oltalmazólag terjeszti ki kezét azok fölé, akik nem gonoszságból esnek el, hogy meg ne sértsék magukat, s aki oly szeretettel és hamar emeli fel őket, hogy sem esésüket nem vették észre, mivel Isten keze fogta fel őket estükben, sem felemelésüket, mivel az hamarább történt meg, mintsem öntudatukra juthatott volna».

1 Pldb 24, 16.

17. Minthogy a szentségi teljességnek mindenképen eleget tettél, minden félelmet és minden kételyt mint tulajdonképeni kisértést utasítsd el magadtól.

18. Ha úgy tűnik fel, mintha nem jártál volna el elegendő szorgossággal, nyugtasd meg magad azzal a gondolattal, hogy a bölcs gyóntatóatya kérdéseivel pótolta a hiányokat. Ha pedig semmit sem kérdezett, ez azt bizonyítja, hogy tökéletesen átlátta bűneidet s lelkednek állapotát, hiszen ez célja a szentségi bűnvallomásnak.

19. Nagy tévedésben élnek tehát azok, kik mindig ismételni akarják általános gyónásaikat, mert attól félnek, hogy a lelkiismeretvizsgálásban, vagy a bánat felkeltésében nem jártak el jól. Ép azért feddést érdemelnek azok a gyóntatók is, akik az ily kérésnek engednek.

«Életgyónásodban — írja a mi szentünk[1] egy aggályos személynek — az igazán jó és őszinte gyónásnak összes jeleit megtaláltam úgy, hogy sohasem hallgattam még gyónást, amely jobban megnyugtatott volna. Ez a tiszta igazság és hidd el nekem, hogy kivált ily alkalmaknál igen szigorúan járok el. Ha valamit kifelejtettél, vizsgáld meg magad, vajjon készakarva tetted-e; mert ez esetben kétségkívül újból kellene meggyónnod, amennyiben az az elhallgatott bűn halálos bűn volt, vagy legalább te úgy voltál meggyőződve. De ha csak bocsánatos bűn volt, vagy halálos bűn, de erre nem gondoltál, akkor ne nyugtalankodjál. Mert lelkemre mondom, nem vagy köteles gyónásodat megismételni, hanem elég — ezért felelősséget vállalok —, ha rendes gyóntatóatyádnak a legközelebbi alkalommal megmondod az elfelejtett bűnt.»

Ha e félelemnek engedni kellene, akár egész életünkön át nem tehetnénk egyebet, mint életgyónásainkat ismételni, mert ez a félelem állandóan visszatérhetne,

[1] Levelek 2, 22.

még nagy szenteknél is, s így a gyónás valóságos kín és gyötrelem volna a lélek számára, ezt pedig a trienti sz. zsinat kifejezetten tévtanításnak mondta és kárhoztatta.

20. Az összes szenteknek és egyháztudósoknak egybehangzó tanítása, hogy ha őszintén végeztük életgyónásunkat s azzal a kivánsággal, hogy megjavuljunk, nyugodtak lehetünk s nem szabad azt semmi szín alatt megismételnünk. Ki ez ellen cselekszik, azt idézi vissza emlékezetébe, amit el kellene felejtenie, s ahelyett, hogy megnyugtatná, újból felzaklatja a lelkét; «mert — miként néri sz. Fülöp mondja — minél tovább söpör az ember, annál több port kavar föl».

21. Lelkünk megnyugtatására szolgálhat a szenteknek ama mondása is, hogy a bűntől való félelem megszűnik üdvös lenni, ha túlságosan nagy.

VI. A SZENTÁLDOZÁS.

«Ha nem eszitek az Emberfiának testét és nem isszátok az ő vérét, nem lesz élet bennetek.» Jn 6, 54.

És elküldte szolgáját . . . megmondani a hivatalosaknak, hogy jöjjenek, mert már minden készen van. És kezdék magokat mindannyian mentegetni.» Lk 14, 17,

«És ha étlen bocsátom őket haza, kimerülnek az úton.» Mk 8, 3.

«Szívem kiszáradott, úgy hogy elfeledtem enni kenyeremet.» Zs 101, 5.

1. A gyakori szentáldozás a leghathatósabb szer, hogy Istennel egyesülve maradjunk. *«Aki eszi az én testemet és issza az én véremet* — mondja Krisztus —, *énbennem marad és én őbenne.»*[1]

2. Szent Bernát a szeretet szeretetének mondja e szentséget. Vágyódjál tehát gyakori élvezése után, hogy elteljél ezzel az isteni szeretettel.

3. Szalézi sz. Ferenc szerint[2] az emberek két osztályának kell gyakrabban áldoznia: a tökéleteseknek, hogy a tökéletesség ősforrásához közeledjenek és a tökéletleneknek, hogy tökéletesekké legyenek; az erőseknek, hogy el ne lankadjanak és a gyengéknek, hogy megerősödjenek; a betegeknek, hogy egészségesekké legyenek és az egészségeseknek, hogy meg ne betegedjenek. Azt fogod mondani, én tökéletlen, gyenge, beteg és ép azért méltatlan vagyok arra, hogy gyakrabban

[1] Jn 6, 57. [2] Filothea 2, 21. 3.

áldozzam. Én pedig azt mondom neked, hogy ép azért kell gyakrabban megáldoznod, hogy minél bensőségesebben egyesülj a tökéletesség ősforrásával, mely a te erősséged és orvosságod kell, hogy legyen.

Így mondja ezt a szent. Felette fontos, hogy a gyakori szentáldozást *nem* — miként tévesen történik, — *az erény jutalmának, hanem inkább az erény megszerzésére szolgáló hathatós szernek* tekintsük. Egy fiatalember arról panaszkodott egy Jézustársasági atyának, hogy szinte szégyenli magát többször áldozni a hét folyamán, amint azt gyóntatója meghagyta, ha sz. Alajosra gondol, aki csak egyszer áldozott meg hetenként. «Ó, Ó! — mondá erre amaz — csak menjen nyugodtan a szentáldozáshoz: önnek nagyobb szüksége van reá, mint sz. Alajosnak volt!» Azért alapította tehát az édes Üdvözítő a legméltóságosabb Oltáriszentséget, mely valóságban szent testét és vérét foglalja magában, hogy általa a lelki halál ellen biztosíttassunk s a boldog halhatatlanság részeseivé legyünk. Szalézi sz. Ferenc ép azért így biztosít:[1] «Aki e szentséget gyakran fogadja mély áhitattal, annyira megerősíti lelkének egészségét és életét, hogy rossz kivánságok által való megmérgezése szinte lehetetlen. Lehetetlen ugyanis az élet kenyerével táplálkozni és egyúttal a halál élvezeteivel élni. Miként az első emberek testre nézve halhatatlanok voltak az életfa gyümölcsének erejénél fogva, melyet Isten a paradicsom közepére ültetett, épígy minket is megóvhat a lelki haláltól az élet eme szentségének ereje... Ó Filothea! az elkárhozott keresztények mitsem fognak tudni felelni, ha majd az igazságos Biró meg fogja nekik mutatni, mily súlyos igazságtalanságot követtek el, mikor odaadták magukat a lelki halálnak, jóllehet igen könnyen fenntarthatták volna lelküknek életét és egészségét szentséges testének élvezése által, *melyet ép erre a célra hagyott nekik hátra.* Szerencsétlenek, fogja nekik mondani, az élet kenyere rendelkezéstekre állott és mégis meghaltatok!»

Ugyanígy indokolja meg a Krisztus követésének szerzője

1 Filothea 2, 20.

buzdítását a gyakori szentáldozásra:[1] «A malaszt és az isteni irgalom forrásához, a jóság s a teljes tisztaság kútfejéhez gyakran kell járulnod, *hogy szenvedélyeidből s bűneidből kigyógyulj s az ördögnek minden kisértése és csalárdsága ellen erősebb és éberebb légy.* Gonosz ellenségünk tudja, hogy a szentáldozás üdvösséges s a léleknek legnagyobb orvossága: ép azért minden módon és minden alkalommal arra tökszik, hogy a hívőket s a jámborokat, amennyire csak birja, elvonja és visszatartsa attól... De mitsem kell törődni incselkedéseivel s ármányaival, bármilyen rútak s undorítók is azok; hanem fejéhez kell vágni összes rémképeit. Ezt a nyomorultat meg kell vetnünk s ki kell nevetnünk; és támadásai s izgatásai miatt, melyeket ellenünk intéz, a szentáldozást elhagynunk nem szabad».

Aranyszájú sz. János a következőket írja a gyakori szentáldozásról: «Sokan a hívők közül gyengék és betegek; sokan alusznak. De hogyan, kérditek, hiszen csak egyszer vesszük magunkhoz e szentséget évente, honnét tehát e sok baj? Nagyon tévedtek. Mert azt hiszitek, hogy talán nem is a lelkiismeret tisztasága a főérdem, hanem az, hogy minél nagyobb időköz legyen az egyik és a másik szentáldozás között; azt gondoljátok, hogy a legmélyebb hódolatot s a legnagyobb tiszteletet tanúsítottátok e szentség iránt, ha csak ritkán közeledtek e mennyei lakomához... A vakmerőség nem abban áll, hogy gyakran járultok az Úr asztalához, hanem ha méltatlanul fogadjátok, ha ez csak egyszer történnék is egész életetekben... Miért mérjük tehát idővel a mi szentáldozásainkat? *Lelkiismeretünk tisztasága sarkaljon minket a szentáldozásra.* Vagy talán nagyobb jelentőséggel bir e szentség husvétkor, mint máskor? A szentség mindig ugyanaz; mindig a Szentlélek Istennek ugyanazon kegyelme. A husvéti idő egész éven át tart. Ti, akik be vagytok avatva, megértitek, amit mondok. Akár szombat, akár vasárnap, akár valamely vértanúnak ünnepe van, az áldozat mindig ugyanaz.. Az Úr nem akarta áldozatát megszabott időhöz kötni».

[1] Krisztus követése Dr. Platz Bonifác fordításában 4, 10.

Sz. Ambrus így ír: «Ha ez a mindennapi kenyér, miért eszitek csak minden év végén? Egyétek naponként, hogy naponként használjon nektek. Úgy éljetek, hogy méltók legyetek azt naponként élvezni. Aki nem méltó arra, hogy naponként élvezze, arra sem méltó, hogy az év végén élvezze... Nem tudjátok-e, hogy valahányszor az áldozat bemutattatik, az Úr halála, feltámadása, mennybementele, a bűnök megbocsájtása állíttatik szemünk elé? S mégsem fogadjátok az élet kenyerét naponként! Aki megsebesült, gyógyulást keres. *A bűn, mely minket fogva tart, a mi sebünk. A mi orvosságunk az égből való legméltóságosabb Oltáriszentség*». Hogy az ellenvetésre, mintha a mi napjainkra már nem állna az, ami a régi időkre állott, megfeleljünk, idézzük az Anyaszentegyháznak tanítását a trienti zsinat szavaival:[1]

«A keresztényeknek hinniök kell e szentségben s azt élő hittel, oly buzgósággal és áhitattal tisztelniök, hogy méltókká legyenek e mindent fölülmuló kenyeret élvezni, hogy az valóságban lelkük életévé, elméjük állandó egészségévé legyen és hogy az abban nyert erő által e zarándokélet kisértéseiből bemehessenek az örök hazának nyugalmába... A szent zsinat óhajtja, hogy a hívők, valahányszor szentmisét hallgatnak, meg is áldozzanak és pedig nem csupán lelkileg vágyódás által, hanem a szentség tényleges vétele által, hogy e szentáldozat gyümölcseiben minél gazdagabban részesüljenek». Mindeme helyekkel egybehangzóan mondja X. Pius pápának 1905. december 20-án kelt határozata a mindennapi szentáldozásról: «Főkép azért óhajtja Jézus Krisztus és az Egyház, hogy az összes hívek naponként járuljanak a szent lakomához, *hogy a hívek e szentségben Istennel egyesülve megerősödjenek bűnös érzékiségük legyőzésére, mindennapi bocsánatos bűneik kiirtására és a súlyosak elkerülésére, melyekbe gyengeségüknél fogva eshetnek. A szentáldozás elsősorban nem Isten dicsőségére és dicsőítésére, sem pedig az áldozók erényes életének bizonyos jutalmazására és elismerésére szolgáló eszköz.*[2] Azért nevezi a trient

[1] Sess. 22, c, 6.

[2] S. Aug. Serm. 57. in Matth. de Orat. Dom. n. 7.

szent zsinat az Oltáriszentséget ellenméregnek, mely által megszabadulunk a mindennapi hibáktól és megóvatunk a halálos bűnöktől».[1]

4. A szentáldozás előestéjén szedd össze magadat; gondolj a fenséges ajándékra, melyet Isten számodra készen tart és kelts fel magadban mély bizalmat, hogy általa megszentesülsz.

«Már az előestén kell rövid imákkal és sóhajokkal a szentáldozásra készülnöd; ajánlatos korábban is nyugalomra térni, hogy korábban fölkelhess. Ha éjjel felébredsz, szenteld meg magad néhány ájtatos szóval, hogy a lelked mintegy jóillattal teljék el és így méltóan fogadd isteni jegyesedet, aki álmod fölött is virraszt s arra készül, hogy téged ezerféle kegyelemmel megajándékozzon.»[2]

5. Ne hidd, hogy szentáldozásaid gyümölcstelenek, mivel neked úgy látszik, hogy semmi haladást nem teszesz az erényben.

Nincs igazi haladás az erényben az alázatosságban való haladás nélkül; minél erényesebbek vagyunk, annál kevésbbé erényeseknek gondoljuk magunkat; minél méltóbb vagy Istenedhez közeledni, annál inkább leszesz méltatlanságodtól áthatva. Mert bármennyire emelkedjék is az ember a tökéletességben — hisz' e földön ő mindig csak gyarló és bűnös lehet — kicsiségét annál világosabban fogja megismerni, minél magasabbrendű kegyelmekben és megvilágosításokban részesült. Ily értelemben írja Fenelon:[3] «Előbb világosság híjával voltál s így nem ismerhetted meg a romlott természet indulatait, melyek most feltárulnak előtted. Minél nagyobb lesz a világosság, annál jobban ismerjük meg saját romlásunkat; de emiatt nem szabad elkedvetlenedni, sem elbátortalanodni. Mert nem lettünk rosszabbak, mint voltunk; ellenkezőleg, jobbak lettünk. Míg gyérülnek hibáink, egyre nő a világosság, mely azokat megmutatja nekünk».

A szentáldozás legalább arra szolgál, hogy kegyelmi állapotban maradjunk. Naponként veszünk fel

1 Sess. 13, c. 2. 2 Filothea 2, 21. 3 Keresztény gondolatok 22.

táplálékot, anélkül, hogy naponként erőben is gyarapodnánk, mert akkor Sámson-féle óriásokká lennénk. Vajjon azért talán haszontalan a táplálék? Legkevésbbé: ha nem is gyarapítja erőnket, de fenntartja. Alkalmazd ezt a lelki táplálékra.

6. Ne tartsd magad készületlennek és ne félj attól, hogy visszaélsz a szentséggel, ha szentáldozásnál hidegnek, közömbösnek s mintegy érzéktelennek tűnsz fel magadnak. Ezek próbák, melyeket Isten küld neked érdemeid gyarapítására. Erre nézve is áll az, amit az imában tapasztalt szárazságról mondtam. Kelts fel magadban vágyat a. megfelelő gyengéd lelki hangulat után, amint azt a szentek tették. Isten ezt a vágyat a kellő készültség után — miként már előbb Nagy sz. Gergellyel mondám — épúgy jutalmazza, mint magát a jó készültséget.

7. Ha azért mulasztanád el a gyakori szentáldozást, mert méltatlan vagy reá, akkor sohasem áldoznál, mert sohasem leszesz reá méltó. Csak Isten méltó Istennek fogadására. Sőt templomba se mehetnél és soha nem imádkozhatnál, mert a bűnös ember sohasem méltó arra, hogy Isten házába lépjen, hogy Istennel beszéljen, pedig az imában övele beszélünk.

«Hány aggályos lelkű keresztény — panaszkodik joggal Fenelon — nem él ez étellel és mindig beteg. Felemésztik magukat gondolatokban és haszontalan megerőltetésekben. Félnek, remegnek, állandóan aggályban élnek és hiába keresik a biztonságot, melyet az életben nem birnak elérni. A benső kenet teljesen ismeretlen előttük. Ők Jézus Krisztusért akarnak élni anélkül, hogy belőle élnének. Kiszáradtak, erőtlenek, elernyednek és elalélnak. Az élő víz forrásánál állnak és szomjan halnak. Mindig készek a külső tevékenységre, de nem merik magukat bensőleg erősíteni. Viselni akarják a törvény jármát anélkül, hogy az imából és a gyakori szentáldozásból ahhoz erőt meritenének.»

8. Ne állapodjál meg tehát nyomorúságod szemléletében, hanem az isteni irgalomban. Akik arra a titokzatos lakomára mentek, nem az előkelők és nagyok voltak, hanem szegények és nyomorékok, vakok és bénák,[1] mind a mi lelki szegénységünknek előképei. Aki birtokában van a menyegzői ruhának, a megszentelő malaszt jelképének, ne zárja ki magát e lakomából.

9. Aki engedelmességből járul a szentáldozáshoz, oly lelkiállapotban fogadja azt, mely igen tetszik a jó Istennek. Ha tehát az engedelmesség megengedi, hogy megáldozzál, lépj bizalommal az Úr asztalához; ha megtiltja, maradj tőle alázatosan távol.

10. Ha csak úgy járulhatnál a szentáldozáshoz, hogy akár előljáróid tetszése ellen tennél, akár az igazságosság vagy szeretet egyébnemű kötelességeit elmulasztanád, akkor elégedjél meg a mi szentünk tanácsa szerint a lelki áldozással.[2] Az így gyakorolt lelki önmegtagadás nagyon kedves lesz Isten előtt. Azért szépen oktat erre vonatkozólag: «Amily buzgósággal tennéd a neked kellemes jót, melyet tenned nem szabad, époly, sőt nagyobb buzgósággal tedd meg a neked nem kellemes jót, mert ez összehasonlíthatatlanul többet ér neked. Keresztelő sz. János sokkal bensőségesebben csüngött Jézuson, mint az apostolok, és mégsem csatlakozott hozzá, mivel hivatása mást követelt tőle. Ez az önlegyőzés legkiválóbb cselekedete, melyet a szentek életében csak ismerünk».

Ugyancsak szalézi sz. Ferenc írja:[3] «Ha szentáldozáshoz járulhatsz anélkül, hogy ezzel bárkinek is kellemetlenséget szereznél, tedd meg annyiszor, ahányszor gyóntatód ajánlja. De ha attól félsz, hogy kellemetlenséget szerzesz, úgy érd be a lelki áldozással. Hidd el nekem, hogy ez a lelki önmegtagadás, ez a

1 Lk 14, 21. 2 Filothea 2, 21. 3 Levelek 2, 24.

nélkülözése Istennek felette kedves lesz az Úrnak s annál bensőbben fogja őt lelkeddel egyesíteni. Néha egy lépést hátra kell csinálni, hogy aztán annál jobban futhassunk előre. Sokszor csodáltam Keresztelő sz. János szigorú önmegtagadását, aki soká élt a pusztában, és pedig a Megváltó közvetlen közelében, s mégsem kereste őt fel, hogy őt hallgathassa s kövesse. Hogyis volt az lehetséges, hogy miután látta és megkeresztelte Jézust, mégsem csatlakozott hozzá, holott szivük oly benső szeretetben volt egymással összeforrva? De tudta, hogy ép ez együttélésről való lemondással szolgálja Urát. Azt akarom ezzel mondani, hogy Istent azzal is szolgálhatod, ha az általa rendelt elüljárók szeretetéért a szentségi áldozásról türelemmel lemondasz. Nagy vigasztalásomra fog szolgálni, ha e tanácsaim semmikép nem fognak nyugtalanítani. Hidd el nekem, e megadás, ez önlegyőzés igen nagy hasznodra lesz».

11. Ne mulaszd el a szentáldozást, mivel kisértések gyötörnek. Mert ha ezek miatt hagyod el a szentáldozást, legyőzve szolgáltatod ki magad ellenségednek kezébe. Minél hevesebb a küzdelem, annál több erőre és fegyverre van szükséged. Erősítsd hát magadat bizalommal az erősek eledelével és győzni fogsz.

12. Óvakodjál csak azért járulni a szentáldozáshoz, mert mások teszik. Ezt a mi szentünk hiú és féltékeny majmolásnak mondja, mely főleg nőknél fordul elő. Csak szeretetből vegyük magunkhoz Jézust a szentáldozásban, mert ő is csupán szeretetből ajándékozza magát nekünk.

«A szentáldozást illetőleg kövesd gyóntatóatyád utasítását. E pontban egyedül őt illeti a döntés. Nem fogsz így semmit sem veszíteni, mert amit a szentség nélkülözésével veszítesz, azt megtalálod az engedelmes megadásban.» Így szalézi sz. Ferenc.[1] Más helyen ezeket írja:[2] «Ami a szentáldozást illeti, ne lépd át mostanában a megállapított határokat, mivel ez nem felel meg

1 Igazi jámborság 3, 21. 2 Levelek 2, 24.

férjed tetszésének. Maradj állhatatos és áldozzál lelkileg. Isten szived készségét úgy veendi, mintha szentségileg áldoznál». És ismét:[1] «Jól tettél, hogy engedelmeskedtél gyóntatóatyádnak, mikor a gyakori szentáldozás vigaszát megvonta tőled, akár, hogy próbára tegyen, akár mivel nem fordítottál elég gondot türelmetlenséged megjavitására. Azt hiszem, hogy mindkét okból intézkedett úgy. Azért tarts ki e bünbánatban, amíg ő úgy rendeli, mert minden okod van elhinni, hogy semmit sem tesz érett megfontolás nélkül. Ha továbbra is alázatosan fogsz engedelmeskedni, egy áldozás nagyobb hasznodra lesz, mint különben kettő vagy három. Mert sohasem válik a táplálék jobban egészségünkre, mint mikor azt jó étvággyal és munka után élvezzük. A szentáldozás elodázása bizonyára fokozni fogja étvágyadat s a türelmetlenséged legyőzésére fordított munka új erőt fog lelki gyomrodnak kölcsönözni. De alázkodjál meg és keltsd fel magadban gyakran a szeretet indulatát megaláztatásod fölött. Éld magad bele, amennyire csak birod, a kánaáni asszony hangulatába:[2] Igen Uram! nem vagyok méltó arra, hogy a gyermekek kenyerét egyem. Valóban ebecske vagyok, mivel felebarátomat türelmetlen szavaimmal ok nélkül megsértem. De ha az ebecskék nem is kapnak egész kenyeret, mégis táplálkoznak a morzsákból, melyek az Úr asztaláról lehullanak. Épígy kérlek, édes Uram, add nekem ha már nem szentséges testedet, úgy legalább áldásait, melyek azokra áradnak, akik szeretettel közelednek feléje. Ily felbuzdulásokat gyakorolhatsz azokon a napokon, melyeken azelőtt áldozni szoktál.

[1] Igazi jámborság 3, 31. [2] Mt 15, 27.

VII. A VASÁR- ÉS ÜNNEPNAPOK MEGSZENTELÉSE.

«A szombat rendeltetett az emberért, és nem az ember a szombatért». Mk 2, 27.

1. Minden napot Isten dicsőítésére kell fordítanunk. Isten azonban néhány napot külön kiválasztott, melyen különös tiszteletet követel tőlünk. Ezek a vasár- és ünnepnapok.

2. E napokat több irgalmassági cselekedettel, szentmise- és szentbeszédhallgatással, a szentségekhez való járulással és ájtatos könyvek olvasásával kell megszentelnünk.

3. Óvakodjunk azonban túlságos megterheléstől és ne nyomjuk el a lelket kelleténél több áhitatgyakorlattal. Mert szent dolgokban is helytelen a túlzás. Ahol ez kezdődik, ott vége szakad az erénynek. Itt is áll, amit fennebb az imáról mondtunk.

4. Egy-egy kellemes látogatás, üdülésül szolgáló séta, vagy okos szórakozás Istenre vonatkoztatható s ha így élvezzük, az ünnep megszentelésére szolgálhatnak. Ugyanígy nem ellenkeznek az ünnep megszentelésével a mindennapi élet követelményei: az étkezés, a pihenés, az alvás.

«Édes Istenem! — kiált fel szalézi sz. Ferenc — hányszor csalatkozunk! Mégegyszer ismétlem: ne a külső cselekedetre, ha-

nem a benső lelkületre legyen gondunk; meg kell mindig fontolnunk, vajjon akarja-e azokat Isten, vagy nem... Ne nézd az általad végbevitt cselekedetek értékét önmagában, hanem azt, vajjon Isten dicsőségére szolgálnak-e; mert ha mégoly gyarlók és szegényesek is önmagukban véve, mégis megfelelhetnek Isten akaratának, gondviselésének rendjébe tartozhatnak és így Isten bölcsességét szolgálhatják. Egyszóval, kedvesek lehetnek Isten előtt: ki találhatna akkor rajtuk kifogásolnivalót?»

5. Ezt azoknak felvilágosítására mondom, akik esztelenül fáradoznak az ünnepek megszentelésében és inkább a farizeusok babonáját látszanak követni a régi szombatot illetőleg, mint azt a szent szabadságot, melyet Jézus Krisztus adott nekünk az ő evangéliumában. Az imában úgy a sokátartó elszórakozás, mint a túlzó buzgóság kerülendő.

6. Ha nem mehetsz el a szentbeszédre, olvass valamit minden vasár- és ünnepnapon a katekizmusból, hogy szent vallásunk igazságait el ne felejtsed.

7. Ha el kell utaznod, ünnepnapon vagy valamely előre nem látott munkát végezned, ne nyugtalankodjál megszokott áhitatgyakorlatodnak elmulasztása miatt. Pótold ezeket gyakori röpimákkal, melyek, miként láttuk, minden más imát helyettesítenek.

8. Végezetül megjegyzem, hogy azok, akik gyermekeket gondoznak vagy betegeket ápolnak, amenynyiben nem találnak könnyen helyettesítőt, a misehallgatás kötelessége alól is fel vannak mentve.

«A földi gondok állandóan elfoglalják lelkünket. Egy fejedelemnek házában a konyhaszemélyzetnek nincs oly nagy becsülete, mint a személyi szolgálatot tevőknek, Isten házában ellenben sokkal többet érnek előbbiek, ha szolgálatukat Isten iránti szeretetből és szent akarata iránti engedelmességből teljesítik. Ez az isteni akarat és nem a külszín kölcsönöz cselekedeteinknek értékét. Aki tehát valóban Isten akaratát keresi kötelességeinek teljesítésében, az semmiképen nem rövidíti meg az áhitatgyakor-

latok iránti hajlamát s nem is szomorodik el, ha betegség vagy egyéb esemény őt abban akadályozza. Nem azt mondom, hogy az ilyen nem szereti e gyakorlatokat, hanem csak azt, hogy nem teszi magát azoktól függővé.» (Szalézi sz. Ferenc.)

Az ily foglalkozásokat kötelesség és a szeretet parancsolja. Ily esetekben a végzett munka szent és ugyanannyit ér, mint az imádság.

«Ne legyünk igazságtalanok, kedves leányom, és ne követeljünk magunktól olyasmit, aminek elvégzésére képtelenek vagyunk. Ha testileg gyengélkedünk, csak azt kivánhatjuk lelkünktől, hogy szivesen meghódol Isten akarata előtt, készséggel viseli a reá rakott terhet s általában a saját akaratát legalább lelkének legfelsőbb részeiben Isten tetszésével összhangba hozza». (Szalézi sz, Ferenc.)[1] Másutt ezeket írja :[2] «Ha ön, kedves leányom, gyengélkedésében vagy férjének betegségében nem bir sokat imádkozni, úgy varázsolja magát a betegséget imává azáltal, hogy felajánlja a bajt Annak, aki annyira szereti gyengeségeinket, hogy azokból — miként az Énekek énekében olvassuk — eljegyzése és szívöröme napján koronát csinál magának s azzal fennen dicsekszik».[3] «Ha igazán szívből szeretsz engedelmeskedni és meghódolni — írja a mi szentünk más helyen —, úgy azt kívánom, hogy ha akár a kötelesség, akár a szeretet követeli áhitatgyakorlataid elhagyását, ez neked engedelmességszámba menjen s a mulasztást ép a szeretet pótolja. Már más alkalommal is mondtam : Minél kevésbbé élünk saját tetszésünk szerint s minél kevésbbé válogatunk foglalkozásainkban, annál értékesebbek s annál inkább szolgálnak rá az örök boldogságra. Néha el kell hagynunk Istent, hogy másokat iránta való szeretetből szolgáljunk.»

A betegekről nem szólok, mivel ezeknek érdemszerző türelme minden napot megszentel.

1 Levelek 2, 28. 2 Levelek 8, 13. 3 Én. 3, 11.

VIII. A KERESZTÉNY REMÉNY.

«Órája bizván minden gondotokat, mert ő gondoskodik rólatok.» Pt. I. 5, 7.

«Áradjon reánk a te irgalmasságod, amint reméltünk benned.» Sz. Ambrus hálaéneke.

1. «*Boldog ember* — mondja a Szentlélek — *ki Istenben bízik.*»[1] A reményben való szűkölködés erényben való szűkölködést von maga után.

2. Ne feledd soha a nagy igazságot: Aki semmit sem remél, semmit sem kap; aki keveset remél, keveset kap; aki mindent remél, mindent kap.

3. Istennek irgalma végnélkül nagyobb, mint a világ minden bűne. Nem szabad tehát bűneinkben megmaradnunk, hanem mindig fel kell emelkednünk az isteni irgalomhoz.

«Azok a hibák, melyeket legnehezebben viselünk el — írja Fenelon[2] — üdvünkre szolgálnak, ha arra használjuk fel, hogy megalázkodjunk anélkül azonban, hogy tökéletességre való törekvésünket feladnók. A kislelkűség a legkisebb hibától sem szabadít meg; nem egyéb az, mint az indulatos önszeretetnek kétségbeesése. A bűneink fölötti megalázkodás az által válik igazán lelki üdvünkre, hogy azokat teljes rútságukban szemléljük anélkül, hogy az Istenben való bizalmunkat megfogyatkozni engednők és anélkül, hogy bármit is remélnénk önmagunktól. Nélkülözhetlen szükséglet számunkra, hogy hibáink által megaláztassunk; csakis

[1] Zs. 33, 9. [2] Keresztény gondolatok 6.

így fogja Isten a mi kevélységünket összetörni s a mi elbizakodott bölcseségünket megszégyeníteni. Ha majd egyszer elvett tőlünk Isten minden saját erőnkben való bizakodást, akkor fel fogja építeni saját templomát; addig mindent össze fog zúzni s erre még saját hibáinkat is fel fogja használni. Hagyjuk csak őt dolgozni; mi pedig folytassuk alázatosan munkánkat anélkül, hogy bármit is igérnénk magunknak saját erőnktől... A saját javíthatatlan gyengeségünk fölötti kétségbeesés és az Istenbe vetett bizalom: íme a lelki épület két főpillére.»

4. Igen találóan mondja villanovai sz. Tamás: «Mit félsz? Az a biró, akinek el kellene téged itélnie, Jézus Krisztus, aki azért halt meg a keresztfán, hogy ne kelljen téged elitélnie.»

5. Gyengeségeink és bűneink kell, hogy visszatessenek, de nem szabad miattuk sem megijednünk, sem bátorságunkat elveszítenünk. Mikor Péter azt mondta Jézusnak, hogy távozzék tőle, mivel ő bűnös ember, Krisztus azt felelte: «*Ne félj!*»[1] A Szentirásban — jegyzi meg sz. Ágoston — mindig a remény és szeretet részesül előnyben a félelemmel szemben.

«Ne féljünk tehát attól, hogy a mi hűtlenségünk s a mi hibáink méltatlanokká tesznek Isten irgalmára. Ő azért jött le az égből e földre, hogy a bűnösöket keresse, nem pedig az igazakat. Azt jött keresni, ami nélküle elveszett volt. Az orvos a betegeket keresi és nem az egészségeseket. Ó mennyire szereti Isten azokat, akik bizalommal lépnek elébe az ő piszkos és tépett rongyaikban és tőle, mint atyjuktól oly ruhát kérnek, mely méltó őhozzá!» Fenelon.[2]

6. Szalézi sz. Ferenc még tovább megy és azt mondja:[3] «A mi gyarlóságaink képezik az isteni irgalom trónusát, mert ha nem léteznének gyarlóságok, melyeket el kell viselni, sem bűnök, melyeket ki kell irtani, Isten ugyan irgalmas volna önmagában, de nem

1 Lk 5, 10. 2 Keresztény gondolatok 6. 3 Levelek 6, 16.

kifelé is, hiszen nem volna kivel irgalmasságot tenni. Ép azért egyenesen azt mondja Krisztus, hogy nem az igazakért, hanem a szegény bűnösökért jött e világra.»[1]

«Minél jobban látjuk be a mi szegénységünket, annál erősebben fogunk Isten jóságában bizni, mert Isten irgalmassága s a mi nyomorúságunk oly szoros viszonyban vannak egymással, hogy az egyik nem állhat fenn a másik nélkül. Ha Isten nem teremtette volna meg az embert, végtelenül jóságos volna ugyan, de nem a tettekben irgalmasságos egyszerűen azért, mert igalmasság csak nyomorultakon nyilatkozhatik meg. Látod tehát, hogy annál több okunk van Istenbe helyezni bizalmunkat, minél világosabban lép szemünk elé nyomorúságunk s minél jobban látjuk be, hogy semmink sincs, amire támaszkodhatnánk.» Szalézi sz. Ferenc.[2]

Fenelon pedig így ír:[3] «Oly lélek, mely csak Istenre támaszkodik, nem csodálkozik saját nyomorúságán, tetszését találja abban a gondolatban, hogy semmire sem képes, hogy egyedül Isten tehet meg mindent. — Nem sokat törődöm szegénységemmel, ha tudom, hogy oly atyám van, kinek végtelen sok kincse van, melyeket nekem szándékozik adni. — Csak ha szivünket Istenbe vetett gyermeki bizalommal tápláljuk, szokunk le az önmagunkban való bizakodásról.»

7. Isten ugyan nem szereti hibáinkat, de szereti személyünket. A szerető anyának nem telik kedve gyermekének gyengeségeiben és gyarlóságaiban, de mégis szereti gyermekét, részvéttel van iránta és segíti, sőt minél gyengébb, annál hathatósabban segíti.

Szalézi sz. Ferenc ezeket irja:[4] «Kérded, vajjon az édes Udvözítő gondol-e reád és szeretettel néz-e reád? Igen, Ő gondol reád és nemcsak rád, hanem fejednek utolsó hajszálára is.[5] Ez hittétel, melyben nem szabad kételkedni. Jól tudom, hogy nem is kételkedel benne s hogy csupán a száraz lelki állapot, lelki

[1] Mt 9, 13.
[2] Igazi jámborság 3, 13.
[3] Keresztény gondolatok 18.
[4] Igazi jámborság 2, 13.
[5] Lk 12, 7.

szárazság, érzéketlenség, melyben most lelkednek alsóbb része senyved, készteted e kérdés felvetésére. ... Semmi okod sincs kételkedni az iránt, hogy Isten szeretettel tekint le reád; mert hiszen a legnagyobb bűnösökre is szeretettel tekint le, ha csak csekély vágyat árulnak el a javulásra... Tökéletlenségeinkben nemcsak hogy tetszésünket nem szabad találnunk, hanem azt kell mondanunk az apostollal:[1] «*Én szerencsétlen ember! Ki szabadít meg engem e halálnak testéből?*» De óvakodjunk láttukra elszomorodni és kislelkűsködni; megismerésükből tanuljunk meghódolást, alázatosságot és bizalmatlanságot önmagunkkal szemben, de ne bátortalanságot, lelki aggályosságot és legkevésbbé bizalmatlanságot Istennek hozzánk való szeretete iránt, mivel Isten ugyan utálja a mi tökéletlenségeinket és bocsánatos bűneinket, minket azonban ezek ellenére is gyengéden szeret. Miként egy anyának nem telik öröme gyermekének gyöngeségében és betegeskedésében, de annál gyengédebben szereti azt, épúgy Isten sem szűnik meg minket szeretni. Igaza volt Dávidnak, mikor így imádkozott: «*Könyörülj rajam Uram! mert erőtlen vagyok.*»[2]

8. Szerető főpapunk van, mondja sz. Pál,[3] ki részvéttel van a mi gyengeségeink iránt. Ez Jézus Krisztus, a mi testvérünk és közbenjárónk. Minél jobban ismerem meg gyarlóságaimat, annál nagyobb a bizalmam a legfőbb orvos iránt.

Sz. Pál felemelő szavai így hangzanak: «*Mert nem olyan főpapunk van, aki nem tudna szánakodni gyarlóságainkon, hanem olyan, aki hozzánk hasonlóan mindent megpróbált, kivéve a bűnt. Járuljunk tehát bizalommal a kegyelem trónjához, hogy irgalmat nyerjünk és kegyelmet találjunk szükség esetén segítségre.*»

Ennek megfelelően irja szalezi sz. Ferenc.[4] «Ha lélekben gyengéknek és leverteknek érezzük magunkat, siessünk a szent kereszt tövébe, hogy az isteni illatok belélegzésével lankadó bátorságunkat újjá élesszük és erősítsük. Amíg a keresztet szorosan átkaroljuk, a lelkünkben tomboló vihar le fog csillapodni. Ha

1 Rm 7, 24. 2 Zs 6, 3. 3 Zsd 4, 15. 4 Igazi jámborság 1, 10.

a kereszt tövében időzöm, ó Istenem, csendes békét élvez a lelkem, mert az az égi harmat kimondhatatlan édességgel tölti el. De ha csak egy lépésnyire távozom tőle, újból tombol a vihar, mely azonban nem tehet bennünk kárt, amíg fenntartás nélkül Istenéi vagyunk és semmi másra nem tartunk igényt, mint csak arra a kitüntetésre, hogy az ő gyermekei legyünk. Keressük fel tehát a galambok sziklaüregét: a mi édes Megváltónk átszúrt oldalát, hogy ott elrejtőzzünk. Ó mily végtelenül jó a mi Üdvözítőnk! mily végtelenül szerető az ő szentséges Szive, amelyben állandóan lakni akarunk! Bárcsak ez isteni Szívben és Szív által élne a mi szivünk és bárcsak az ő szentséges vére keringene lelkünk ereiben!»

9. Ne nyugtalankodjál előrerendeltetésedet illetőleg, vajjon az üdvözülendők közt vagy-e; ez a határozat Isten kezében van, jobb kézben, mintha a te kezedben nyugodnék.

«A lelki életnek egyik *főszabálya* — írja Fenelon[1] — *a jelenvaló pillanatra szorítkozni* s nem tekinteni tovább. Ismeretes, hogy a zsidók a pusztában felhő- illetve tűzoszlopot követték anélkül, hogy tudták volna, hová fogja az őket vezetni és hogy a mannából csak egy napra valót gyűjthettek, minthogy a többi megromlott. Nem arról van szó, hogy most gyorsabban haladjunk, hanem hogy nagy gonddal rakjuk le lelki épületünk alapjait s ezeket minél mélyebbre ássuk tökéletes lemondásunkkal s az isteni gondviselés rendelkezései iránti feltétlen odaadásunkkal. Később a jó Isten fog ez alapokra építeni oly épületet, mely az ő tetszésének megfelel. Adjuk át magunkat neki behúnyt szemmel. Mily fenséges ez a hitben való járás, mikor mint Ábrahám nem tudjuk, hogy hová megyünk! Mennyi áldást hoz az reánk! Így maga a jó Isten lesz a vezetőnk; velünk fog utazni, mint akkor a választott néppel, hogy lépésről-lépésre vezesse a pusztán át az igéret földjére.» Hasonlóan ír szalézi sz. Ferenc.[2] «Határozzuk el magunkat erős és

1 Keresztény gondolatok 9. 2 Levelek 1, 15.

egész életünkre kiható elhatározással Istennek szolgálatára teljes lélekkel és egész életünkön át; a holnapról nem akarunk gondoskodni. Legyen egyedüli gondunk a mát jól végezni s ha megvirrad a holnap, annak is ma lesz a neve s akkor azzal akarunk törődni. E tekintetben is nagy bizalommal kell lennünk s nagy megadással az isteni gondviselés iránt és csak egy napra való mannát gyűjtenünk, nem pedig többre valót abban a meggyőződésben, hogy Isten holnap ismét fog mannát hullatni és holnapután is és zarándoklásunk minden napján.»

Ugyanily értelemben mondja a szent egy különös erénygyakorlatra, a bőjre vonatkozóan:[1] «Sohasem fogjuk a bőjti időszakot jól felhasználni, ha még egy következőt is remélünk megélni. Tekintsük a mostanit az utolsónak s üdvösen fogjuk azt eltölteni.»

10. Aki túlságosan fél, hogy elkárhozik, azt mutatja szalézi sz. Ferenc szerint, hogy sokkal inkább van szüksége alázatosságra és meghódolásra, mint cáfolatra.

«A trienti sz. zsinat tanítása szerint[2] minden bizalmunkat Istenbe kell helyeznünk, aki az üdvösség művét, melyet bennünk megkezdett, be is fogja fejezni, hacsak nem leszünk hűtelenek az ő kegyelme iránt. Mert az, aki mondta az inaszakadtnak: Menj, «*többé ne vétkezzél*»,[3] nem fogja tőle megtagadni az erőt, hogy elkerülhesse azt, amit neki megtiltott. Isten nem sürgetne állhatatosságot, ha nem volna kész az ahhoz szükséges erőt a hívekkel közölni: «*Légy hű mindhalálig és megadom neked az élet koronáját*» — mondá Szmirna püspökének.[4] «*Vigyázzatok, álljatok erősen a hitben, férfiasan viselkedjetek és erősödjetek meg! Minden dolgotok szeretetben történjék!*»[5] «*Ugy fussatok, hogy elnyerjétek*» a díjat, írja sz. Pál a korintusiakhoz.[6] Kérjük azért Istentől Dávid királlyal[7] az álhatatosság kegyelmét és reméljük, hogy meg is fogja azt nekünk adni.»

[1] Levelek 9, 5.
[2] Sess. 6. c. 13.
[3] Jn 5, 14.
[4] Jel. 2, 10
[5] Kor I. 16, 13.
[6] Kor I. 9, 24.
[7] Zs 70, 9.

11. Midőn sz. Bernátot egy izben kétségbeesésre kísértette a gonosz szellem, így szólt a kísértőnek: «Nem érdemlem meg a paradicsomot, azonban Jézus Krisztus kiérdemelte azt számomra. Óneki nincs szüksége az ő érdemeire; ő azokat számomra szerezte s átengedi nekem; ő benne és ő általa fogok üdvözülni.»

12. Törekedjél nagy dolgokra és magas erényekre, mert sz. Teréz mondása szerint: Isten szereti a nagylelkűeket, csak ne bízzanak önmagukban. Az ördög azon van, hogy kevélységnek tartsuk, ha nagy dolgokat akarunk és nagy szenteket kivánunk utánozni. Ne higyj azonban az ő hazug beszédeinek. Nagy cél utáni kivánság nagy erőt kölcsönöz; másrészt ugyanaz a kisértő kigúnyolja a határozatlan és kislelkű embereket. Így sz. Teréz.

A szentnek szavai így hangzanak: «Az Úr szereti a nagylelkűeket, csak járjanak alázatosságban önbizakodás nélkül. Sohasem tapasztaltam, hogy az ilyen visszamaradt volna az úton; azt sem láttam még, hogy egy gyáva lélek, még ha alázatos volt is, hosszú évek mulva annyira haladt volna előre, mint amennyire nagylelkűek rövid idő mulva eljutottak. Bámulok azon a nagyszerű előnyön, mely abból származik, hogy nagy célt tűzünk ki magunknak ezen az úton. Mert ha a lélek nem is bír egyszerre odáig felemelkedni, hanem elfárad és megpihen, mint a fiatal madár, mely még gyakorlatlan a repülésben, mégis már jelentékenyen magasabbra jutott.» Más indító okot ily nagylelkű elhatározásra a szent a gonosz szellem tehetetlenségében jelöl meg:[1] «A második ok, mely minket ily szilárd, nagylelkű elhatározásra indítson, abban áll, hogy a gonosz szellemnek nincs is oly nagy hatalma minket megtámadni. Ő ugyanis fél a határozott lelkektől, mivel tapasztalatból tudja, hogy azok nagy ártalmára vannak, s hogy mindaz, amit hátrányukra kieszel, előnyükre szolgál és sok más léleknek is hasznára válik úgy, hogy csak veszteséggel kerül ki e harcból.»

1 Út a tökéletességre 23. fej.

IX. ISTEN JELENLÉTE.

«Járj előttem és légy tökéletes» Mz I. 17, 1.
«A hegyekre emelem szemeimet, onnét jő segítség nekem.» Zs 120, 1.

1. Az Isten jelenlétére való gondolat a tökéletesség oly eszköze, melyet maga Isten jelölt meg Ábrahám patriarkának.[1] De ezt a gondolatot higgadt nyugodtsággal, minden erőlködés és erőszak nélkül kell iparkodnunk felkelteni. A béke Istene azt akarja, hogy minden békében s a szeretet útján történjék.

2. Csak az égben fogunk szakadatlanul Istenre gondolni, ez a földön lehetetlen. Foglalkozásaink, szükségleteink s a képzelet elvonnak minket e gondolattól. Ne akarjunk tehát időnek előtte az angyalokkal és szentekkel egyenlők lenni.

3. Sokszor félünk, hogy nem járunk Isten jelenlétében, mivel nem gondolunk reá. De ez tévedés. Ha nem is gondolsz Istenre, mégis Istenért dolgozol a felindított jószándék alapján s a munkád értékesebb, mint a reágondolás. Az orvos vagy gyógyszerész talán nem is gondol a betegre, míg számára az orvosságot készíti, s mégis a betegnek dolgozik és fárad; ez a gondolkodás sokkal hasznosabb a betegre nézve, mint a reá való gondolás. Míg tanulsz, olvasol, étkezel, beszélsz, nem gondolsz az Istenre, de igenis az Istenért

1 Mz I. 17, 1.

dolgozol, s ez elég, hogy nyugodt légy s minden munkádat érdemszerzővé tegyed. Sz. Pál nem azt parancsolja, hogy az Istenre való gondolással együnk, igyunk és dolgozzunk, hanem azzal a jószándékkal, hogy Istent dicsőítsük és neki engedelmeskedjünk.[1] Ez azonban a jószándék által történik, melyet reggel keltünk fel magunkban, valamint egyéb vallásos cselekedet által.

A jószándékról ezeket tanítja szálézi sz. Ferenc:[2] «Ajánld fel szivedet, mintha kezedben hordanád, minden jószándékával az isteni Felségnek és kérd az Istent, vegye oltalmába és erősítse meg az ő szent szolgálatában. Talán így szólhatnál: Óh Uram! nézd ezt a szegény-szegény szivet. Ugyan a te kegyelmedből dobog jó érzelmektől és nemes elhatározásoktól; de igen gyenge ahoz, hogy a jót, melyet akar, meg is valósítsa, hacsak nem adod hozzá áldásodat. Ezért az áldásért esedezem szerető Atyám, Fiad keserves kinszenvedésének érdemei által, akinek ezt a napot és életemnek hátralevő részét felajánlom.»

4. Használd e célból gyakran a röpimákat, melyekről az imádság fejezetében szóltunk.

«Sokszor kell szivünket Istenhez fölemelni — int Fenelon[3] — ő majd megtisztítja, megvilágosítja és vezérli. Ez volt Dávidnak, a szent prófétának mindennapi gyakorlata. «*Szemem előtt viselem* — úgymond — *az Urat mindenkoron.*»[4] Mondjuk el mi is gyakran a prófétának e szép szavait: «*Mim vagyon az égben és tekivüled mit akartam a földön?* Te vagy *szivem Istene és osztályrészem az Isten mindörökké*».[5] Nem kell szabad órákat várni, mikor zárt ajtó mögé vonulhatnánk el. Az a pillanat, melyben sajnáljuk, hogy nem vonulhattunk vissza, mindjárt arra használható, hogy lelkileg összeszedjük magunkat. Fordítsuk szivünket gyermekded egyszerűséggel és bizalommal teljesen Isten felé. Minden pillanat jó erre, ha mégúgy felaprozódik is időnk, ha eszünk, vagy mások

1 Kor. I. 20, 31.
2 Filóthea 2, 10.
3 Keresztény gondolatok 37.
4 Zs 15, 8.
5 Zs 72, 25.

beszélgetnek egymással. Felesleges és unalmas beszédek akkor nemcsak nem kellemetlenek, hanem még fel is üdítenek, mivel időt és alkalmat adnak arra, hogy lelkünkbe térjünk. S így minden javukra szolgál azoknak, akik Istent szeretik».[1]

Ez az Istenhez való fölemelkedés történjék röpimák által, de minden kényszerűség nélkül: legyenek bizalmadnak és szeretetednek kifejezői.

«Ez a gyakorlat — írja szálézi sz. Ferenc[2] — korántsem nehéz, minthogy foglalkozásunkban nemcsak nem akadályoz, hanem még segít is: miként a vándor, ha rövid időre megáll, hogy üdítő italt élvezzen, nem szakítja meg útját, hanem megerősíti magát, hogy annál könnyebben végére jusson és biztosabban haladjon. Sok ilyen rövid ima van, mely igen jó és hasznos; mégis azt hiszem, hogy jobb, ha szivünket szólaltatjuk meg, mint ha meghatározott fohászokhoz ragaszkodunk. Ha meleg a szivünk, mindig fogunk szavakat találni. Minazonáltal vannak szavak, melyeknek különös erejük van, mint pld. Dávid zsoltárai vagy Jézus sz. nevének segítségül hivása».

5. Ne nyugtalankodjál, ha hosszabb időn át nem gondoltál Istenre s nem emelkedtél fel hozzá. A szolga érdemszerűen végezte munkáját, ha urának akaratát teljesítette, jóllehet nem gondolt reá. Ne felejtsd el soha, hogy a munka több a gondolatnál, hogy a gondolat szolgál a munkának és nem a munka a gondolatnak.

Fenelon így ír:[3] «Még ha kifelé elfoglalva vagyunk is s a gondviselés által nekünk kiosztott kötelességek elkerülhetlenül el is szórakoztatnak, bensőnkben mindig oly tüzet hordozunk, mely ki nem alszik sohasem, mely ellenkezőleg csendes imát táplál, mely mint valami lámpa folyton ég Isten trónusa előtt. Mikor alszunk, a szivünk virraszt.»

1 Rm 8, 28. 2 Filothea 2, 13. 3 Keresztény gondolatok 4.

«Egy gyengéden szerető atya nem gondol mindig világosan és határozottan fiára; ezerféle tárgy fogja le értelmét és képzeletét. Ámde e szórakozásai sohasem szakítják meg az ő szeretetét. Bármikor gondol fiára, szeretettel van iránta s úgy érzi szivének mélyén, hogy egy pillanatig sem szünt meg őt szeretni, jóllehet megszünt rá gondolni.»[1]

[1] Keresztény gondolatok 7.

X. AZ ALÁZATOSSÁG.

«Ha én dicsőítem magamat, az én dicsőségem semmi.» Jn 8, 54.
«Mert ime vétekben fogantattam és bűnökben fogant engem anyám.» Zs 50, 7.

1. Csak kevés embernek van helyes fogalma az erényről. Összetévesztik ezt a gyengeséggel s a kislelkűséggel.

Fenelon írja:[1] «Két tényező hozza létre — egymással egyesülten — az alázatosságot. Az egyik a nyomorúság örvénye, melyből Isten hatalmas keze kiragadott s mely fölött most is mintegy lebegve tart; a másik ennek az Istennek jelenléte, aki minden. Csak ha Istent látjs őt szüuk net nélkül szeretjük, felejtjük el önmagunkat s ismerjük fel világosan a semmiséget, mely minket elvakított; csak akkor szokjuk meg örömmel kicsinyekké lenni ez alatt a magasztos Fölség alatt, mely mindent átkarol. Szeressük Istent és alázatosak leszünk. Szeressük Istent s nem fogjuk többé önmagunkat rendetlen szeretettel szeretni». — «Mi az alázatosság? — kérdi szalézi sz. Ferenc. — Talán nyomorúságunk és szegénységünk beismerése? Igen, mondja sz. Bernát. De ez csak az erkölcsi és emberi alázatosság. Mi azonban a keresztény alázatosság? Az nem egyéb, mint szeretete ennek a szegénységnek és megvettetésnek, tekintettel arra a szegénységre és megvettetésre, melyet az édes Üdvözítő eltűrt... Hisz csak koldusok vagyunk. Minél inségesebb a helyzetünk, annál jobb. Isten irgalmának szeme tetszéssel pihen meg rajta».

1 Keresztény gondolatok 6.

2. Az alázatosság abban áll, hogy Istennek tulajdonítjuk, ami őt illeti, vagyis minden jót és hogy magunknak tulajdonítjuk, ami minket illet, vagyis minden rosszat. Ha fúj a kegyelem szele, magasba emelkedem; ha megszünik a szélfúvás, ismét visszaesem a földre s nyomorult sárrá leszek és összetapostatom a járó-kelők által.

Hallgassuk az alázatosnak szavát Krisztus követéséből:[1] «Tudom és bevallom, hogy a legcsekélyebb adományért sem tudok megfelelő hálát adni. Hisz kisebb vagyok én mindazon jónál, amit nekem nyujtasz; s midőn a te fölségedet szemlélem, nagyságod láttán elájul az én lelkem. Amit lelkileg s testileg bírunk, amit kívűl vagy belül, természetes vagy természetfölötti módon magunkénak vallunk, minden a te adományod és téged magasztal, mint kegyes jótevő ajándékozót, akitől minden jót kaptunk. Bár egyik többet, a másik kevesebbet kapott, mégis minden a tied s nélküled a legnagyobb jóban sem lehet részünk. Aki többet kapott, nem dicsekedhetik saját érdemével, nem kevélykedhetik másokkal szemben, sem nem nézheti le a szegényebbet; mert az a jobb és nagyobb, ki magának kevesebbet tulajdonít és a hálaadásban alázatosabb és buzgóbb. S aki magát valamennyinél csekélyebbnek tartja és méltatlanabbnak itéli, az alkalmatosabb nagyobb adományok elnyerésére».

3. Miként Isten semmiből teremtett mindent, úgy akarja saját semmiségünk és gyengeségünk megismerésén, mint alapon, lelki életünk épületét felépíteni. Azért mondja sz. Bonaventura: «Ha csupán Isten minden, semmikép sem fájdalom, hogy én semmisem vagyok.»

4. Aki igazán alázatos, az szívből bánja minden hibáját, melyet elkövet, de nem nyugtalankodik miatta; mert nem csodálkozik azon, hogy a nyomorúság valóban nyomorúságos, a gyengeség valóban gyenge, a betegség valóban beteg; sőt inkább hálát ad az Isten-

[1] Krisztus követése 3, 20.

nek, hogy nem esett mélyebbre. Azért szokta génuai sz. Katalin, valahányszor valamiben hibázott, egészen nyugodtan mondani: «Ez bojtorvány az én kertemből.»

«Azok a hibák, melyeket legnehezebben viselünk el — írja Fenelon[1] —, nagy hasznunkra vannak, ha alkalmul szolgálnak arra, hogy megalázzuk magunkat és megszakítás nélkül javulásunkon dolgozzunk. A tulajdonképeni eszköz, e megalázkodást üdvünkre fordítani, abban áll, hogy hibáinkat egész rútságukban szemléljük, anélkül azonban, hogy Istenben való bizalmunkat elveszítenők vagy bármikor bármit is önmagunktól várnánk. Fontos szükséglet számunkra, hibáink által megaláztatnunk; csak így fogja Isten kevélységünket szétzúzni és elbizakodott bölcsességünket megszégyeníteni. Ha elvett Isten tőlünk minden saját tudásunkban való önbizakodást, akkor majd felépíti bennünk az ő templomát; addig mindent szét fog rombolni s erre saját hibáinkat fogja felhasználni.»

Ez a tan a legnagyobb fontossággal bir; azért írja szalézi sz. Ferenc: «Tökéletlenségeinket türelmesen kell elviselnünk, hogy tökéletességre jussunk; ez a türelmes elviselés táplálja az alázatosságot».

Fenelon írja: «Azokat a hibákat, melyeket csak akkor veszünk észre, mikor már elkövettük, korántsem javíthatjuk meg nyugtalankodással. Ellenkezőleg, ez a felindulás nem egyéb, mint a kevélység türelmetlensége valamely megszégyenítő dolog láttára. Az egyedüli mód, e hibákat hasznunkra fordítani, abban áll, hogy nyugodtan megalázzuk magunkat miattuk. Nyugodtan, mondom, mert aki a megszégyenítést felindulással és ellenkezéssel fogadja, nem alázza meg magát. Hibáinkat el kell itélnünk, fölöttük sóhajtoznunk és lelkünk állapota szerint érettük eleget tennünk, anélkül, hogy mentegetéssel enyhülést keresnénk; szemlélnünk kell magunkat Isten előtt ebben a megszégyenülésben, de nem szabad elkeseredni és elcsüggedni, hanem a hibáink miatti megaláztatást békében kell lelki hasznunkra fordítanunk. Igy vesszük el a kigyótól a mérget, hogy azzal az ő harapásaiból származó sebeket gyógyít-

[1] Keresztény gondolatok 6.

suk. Amely lélek türelemmel viseli el a bűnei miatti megszégyenülést, hathatós gyógyszert szerez magának ebben a bűn ellen; aki ellenben felháborodik a megszégyenítés miatt, sohasem tarthat igényt alázatosságra».

5. Némelyek alázatosság kedvéért semmi jót vagy képességet nem akarnak magukon látni. Pedig sz. Tamás szavaival élve az ajándékok megismerése hálát fakaszt az ajándékozó iránt. A teherhordó állatokat és öszvéreket sokszor arannyal és értékes fűszerekkel terhelik meg, de azért csak oktalan állatok maradnak. Minél több kegyelmet kap valaki, annál nagyobb a tartozása is.

«A jótétemények meggondolása a legalkalmasabb eszköz arra, hogy Isten szeretetéhez fölemelkedjünk; minél jobban ismerjük meg őt, annál jobban fogjuk is őt szeretni, s miután a különös jótétemények jobban indítják meg lelkünket, nagyobb figyelemmel is kell azokat meggondolnunk. Bizonyára semmisem alázhat meg Isten irgalmassága előtt oly mélyen, mint jóságának nagysága; semmi sem törhet úgy össze az ő igazságossága előtt, mint bűneink sokasága. Nem kell attól félnünk, hogy adományaink megismerése felfuvalkodtat, hacsak mindig élénk emlékezetünkben van az igazság: A jó, mi bennünk van, nem tőlünk származik. Vagy mi az a jó, amit nem úgy kaptunk volna? De ha kaptuk, miért dicsekszünk vele? Ép a nyert kegyelmek minél élénkebb megszívlelése tesz minket alázatosakká, mert a megismerés alázatosságra vezet.» (Szalézi sz. Ferenc.)[1]

6. A dicséret természetszerűen jobban tetszik nekünk, mint a feddés. Ebben nincs semmi rossz, mert ebben a természetünk hangja szólal meg. Elég tehát, ha a dicséretet arra hárítjuk, akit illet, t. i. Istenre, kinek ajándékai bennünk dicsértetnek s akinek annyival többel tartozunk, amennyivel többet kaptunk.

Szalézi sz. Ferenc mondja:[2] «Az igazi jót úgy ismerjük meg, mint az igazi balzsamot. A próbát úgy csináljuk, hogy a balzsa-

1 Filothea 3, 5. 2 Filothea 3, 4.

mot egy vízzel telt pohárba csöpögtetjük: ha alászáll s a fenéken marad, igazi finom balzsam. Ha meg akarjuk valakiről tudni, vajjon igazán bölcs, nemes és nagylelkű ember-e, meg kell figyelnünk, vajjon jó tulajdonságai mellett egyúttal alázatos-e. Ha jó tulajdonságai mintegy a felszinen úsznak és feltünni akarnak, annyival értéktelenebbek, minél inkább akarnak ragyogni».

7. Az igazán alázatos ember a legnagyobb mértékben nagylelkű is. Minél kevésbbé bízik önmagában, annál inkább forr hozzá Istenhez, aki őt erősíti és sz. Pállal mondja:[1] «*Mindent megtehetek az által, ki engem erősít*». Ebből bizonyítja sz. Tamás, hogy a keresztény alázatosság kezdete és alapja a nagyszivűségnek és nagylelkűségnek.

«Az az alázatosság, melyet nem kisér nagylelkűség, kétségkívül hamis. Miután az igazi alázatosság beismerte: «Én semmire sem vagyok képes, én semmisem vagyok», a nagylelkűségnek ad helyét, mely azt mondja: «Minthogy Istenbe helyezem bizalmamat, aki mindent megtehet, nincs az a dolog, melyet én is meg nem tehetnék». E bizalomban bátran vállalkozik az alázatos lélek mindenre, amit neki parancsolnak, ha mégoly nehéz is. Ha szivének egyszerűségében fog hozzá a munkához, Isten inkább csodát fog művelni, semmint kegyét tőle megtagadni; mert az ily lélek nem a saját erejére épít, hanem egyedül Istenre. Az alázatosság tehát nemcsak abban áll, hogy bizalmatlankodunk önmagunk iránt, hanem abban is, hogy bizunk a jó Istenben. Az önmagunkban és saját erőinkben való bizalmatlanság hozza létre az Istenben való bizalmat, amelyből ismét a nagylelkűség fakad. A szent Szűz fenséges példát ad erre, midőn e szavakat mondja: «*Ime az Úrnak szolgálója, legyen nekem a te igéd szerint*».[2] Az Úr szolgálójának mondja magát s ezzel a legmélyebb alázatot gyakorolja, elhárítván magától a dicséretet, mellyel az angyal őt illette. De alig teljesítette az alázatosság kötelességét, gyönyörűen gyakorolta a nagylelkűséget is, hozzáfűzvén: «*Legyen nekem a te igéd szerint*».

[1] Flp 4, 13. [2] Lk 1, 38.

Azt akarta mondani: Igaz, hogy nem vagyok méltó ily kegyelemre ha magamat tekintem; de mivel minden jó, melynek birtokában vagyok, egyedül Istentől jön, azt is erősen hiszem, hogy teljesedni fog, amit te nekem mint az ő legszentebb akaratát hirdettél. Kövessük mindig a szent Szűz példáját, ha valami parancsot kapunk; nagylelkűen vessük magunkat alá a parancsnak s ne bízzunk a saját erőnkben, hanem Istenben, aki azt akarja, hogy ellenkezés nélkül engedelmeskedjünk.»[1]

«Hamis alázatosság — mondja Fenelon[2] —, ha nem merünk Istentől kegyelmet remélni, mivel arra méltatlanoknak tartjuk magunkat. Az igazi alázatosság abban áll, hogy megismerjük teljes méltatlanságunkat és egészen Istenre bízzuk magunkat, nem kételkedve abban, hogy a legnagyobb kegyelmeket fakaszthatja bennünk. Ha Istennek már készen kellene találnia lelkünkben az alapokat, melyekre ő építhessen, akkor volna okunk félni, hogy a mi bűneink mindent feldúltak s hogy teljesen méltatlanok vagyunk arra, hogy az ő bölcsessége minket kiválasszon. Csakhogy Istennek nincs szüksége ilyen alapokra, hisz' nem is találhat lelkünkben mást, mint amit kegyelme által abba belehelyezett. Még tovább megyünk és állítjuk, hogy tetszését találja a hűtelen és minden jó nélkül szűkölködő lelkek kiválasztásában, hogy ebben is irgalmasságát nyilatkoztassa ki. Az apostol mondása szerint is a világ szemében gyengéket választja, hogy így megszégyenítse az erőseket.»[3]

Aki nem vesz részt jócselekedetekben, még ha nagyarányúak és dicsőek is, jóllehet Isten hívja őt, az nem alázatos, hanem kislelkű és bizalmatlan. Az engedelmesség révén ismerjük meg legbiztosabban Istennek hivó szavát.

Szalézi sz. Ferenc így int: «Nemes és nagylelkű alázatossággal kell birnunk, mely semmit sem tesz azért, hogy dicséretet arasson, de nem is mulaszt el semmi kötelességszerűt azért, mert fél a dicsérettől». Ugyanő írja:[4] «Az erények gyakorlásában ne járjunk el szűkkeblűen, hanem szabadon, könnyedén, elfogulatlanul és atyáink példája szerint szivesen és lendülettel. Semmitől sem

1 Igazi jámborság 1, 11.
2 Keresztény gondolatok 6.
3 Kor I. 1, 27.
4 Levelek 3, 6.

félek annyira, mint a kimértségtől és kedvetlenségtől. Ne legyen ez önben, kedves leányom! Kivánom, hogy nagylelkűen és készségesen járja az Úrnak útjait, de mindig alázatosan, szeliden és minden túlzástól tartózkodva».

«A legfenségesebb adományok — írja Fenelon[1] — a legveszedelmesebb méreg, ha legkisebb mértékben rátartósak vagyunk és önszeretetünk azokban tetszését találja. Ez a bukott angyaloknak a bűne. Ők csak dicsőséges állapotukat nézték s bűnös öntetszést tápláltak magukban fölötte és abban a pillanatban kivettettek az égből s Istennek örökös ellenségeivé lettek.»

És ismét olvassuk: «Igazán alázatos lelkek képteleneknek gondolják magukat valami jónak végbevitelére; de mert egyúttal nagylelkűek, így kiáltanak fel sz. Pállal:[2] «*Mindent megtehetek az által, aki engem erősít*». Az alázatosság bizalmatlanságot ojt belénk a saját erőink iránt, míg a nagylelkűség az Istenben való igazi bizalmat hozza létre. Látod tehát, hogy ez a két erény oly szorosan van összenőve, hogy sem nem jelennek meg egymástól elkülönítve, sem nem különíthetők el egymástól».[3]

8. Minél több jót teszünk, annál inkább kell a hiúságtól félnünk. A többi erkölcsi hiba a bűnből táplálkozik, a hiúság az erényből. A legfenségesebb angyal, Lucifer, hiúság által lett a legfélelmetesebb ördöggé.

«A hiúság, amely gyenge, rest, puha és fegyelmezetlen lelkeket tönkretesz, nem egyéb, mint bátorság hiánya. A hiú ember nem birván igaz és nyomós dicséretet kiérdemelni, beéri azzal, hogy hamis dicséretet szerez, melynek nincsen alapja. Ez a hiúság teszi, hogy valaki éretlen gyerekjátékban találja kedvét, melyet csak asszonyok és könnyűvérű emberek szoktak dicsérni.»[4]

A hiúság ellen jó szolgálatot tesz az a gondolat, melyet sokszor idézett föl magában szalézi sz. Ferenc: «A rossz, amit teszek, igazán rossz és kizárólag az én művem; ellenben a jó, amit művelek, sem nem tökéletesen jó, sem nem egészen az enyém».

1 Keresztény gondolatok 31.
2 Flp 4, 13.
3 Igazi jámborság 2, 11.
4 Levelek 4, 1.

9. Az alázatos senkit sem vet meg, még ha nagy bűnös volna is. Mert a bűnös megtérhet és még nagy szent lehet a mennyországban, míg mi letérhetünk a jó útról és örökké a pokol foglyai lehetünk. Judás nagy apostol volt és Pál az egyháznak dühös üldözője. S mégis mennyire megváltoztak!

Szalézi sz. Ferenc írja:[1] «Az alázatosságnak okos gyakorlása, ha felebarátaink cselekedeteit csak azért figyeljük meg, hogy azokon erényeket vegyünk észre, de soha tökéletlenségeket. Addig, amíg a kötelesség nem parancsolja, hogy mások hibáit szemmeltartsuk, ne lássuk meg azokat s ne törődjünk velük. Felebarátunk cselekedeteit, hacsak valamiképen történhetik, mindig az ő előnyére kell magyaráznunk. Kétes esetekben pedig azt követeli tőlünk a keresztény szeretet, hogy ne tartsuk rossznak, amit észrevettünk, hanem lássuk meg saját tökéletlenségünket abban, hogy ily balvélemény támadt bennünk. Ezzel a legveszélyesebb bajt hárítjuk el magunktól, a vakmerő itélkezést, amely minden megvetésre méltó. Felebarátunknak nyilvánvalóan rossz cselekedetei keltsenek bennünk részvétet iránta és indítsanak arra, hogy az ő és a mi hibáink fölött megalázkodva javulásáért imádkozzunk Istenhez ugyanoly bensőséggel, mint amilyennel imádkoznánk, ha mi magunk követtük volna el azokat a hibákat».

10. Ne téveszd össze soha a hamis alázatosságot az igazival. Az igazi alázatosság arra törekszik, hogy elrejtse a többi erényeket, elsősorban önmagát. Aki alázatosnak akar látszani, valójában kevély.

Az isteni Megváltó ezt a fontos igazságot egy példabeszéddel akarta megörökíteni:[2] «*Két ember fölment a templomba imádkozni, egy farizeus és egy vámos. A farizeus odaállt és így imádkozott magában: Hálát adok neked, Istenem, hogy nem vagyok olyan, mint a többi ember, kik ragadozók, igazságtalanok, házasságtörők, miként ez a vámos is. Böjtölök kétszer hetenként, tizedet adok mindenemből,*

[1] Igazi jámborság 2, 2. [2] Lk 18, 10—14.

amim van. A vámos pedig távol állva, szemeit sem merte az égre emelni, hanem mellét verte, mondván: Isten, légy irgalmas nekem, bűnösnek! — Mondom nektek, hogy ez megigazulva ment haza, inkább, mint amaz; mert mindaz, aki magát felmagasztalja, megaláztatik és aki magát megalázza, felmagasztaltatik».

11. Dicséretes dolog és néha szükséges is, az Istentől vett adományokat és azt a jót, amit az ő kegyelme művelt, nyilvánosságra hozni, amennyiben t. i. Isten dicsősége, az egyház java, a lelkek üdve ezt megkívánja. Ily szándékkal beszélt sz. Pál a kapott kinyilatkoztatásokról s az ő apostoli munkájáról.

Az apostol így ír a korintusiakhoz:[1] «*Ha dicsekedni kell... áttérek az Úrtól nyert látomásokra és kinyilatkoztatásokra. Tudok egy embert Krisztusban, ki tizennégy évvel ezelőtt — vajjon testben-e, nem tudom, vagy a testen kívül, nem tudom, Isten tudja — elragadtatott a harmadik égig. És tudom, hogy ez az ember — testben-e, vagy testen kívül, nem tudom, Isten tudja — elragadtatott a paradicsomba, és titkos igéket hallott, melyeket embernek nem szabad kimondania. Az ilyenben dicsekszem, magamban azonban nem dicsekszem, hacsak gyarlóságaimban nem*». Munkáját illetőleg pedig bevallja:[2] «*Isten kegyelméből vagyok, ami vagyok, és az ő kegyelme nem volt bennem meddő, hanem többet munkálkodtam valamennyinél, azonban nem én, hanem az Isten kegyelme énvelem*».

12. Végezetül mélyen szivedbe vésem a Szentirás s a szentatyák következő mondásait: «A beképzeltség az oktalanság leánya, az alázatosság a bölcsességé; előbbi alacsony lelkekhez illik, utóbbi nagylelkűeknek tulajdona. A kevély világfi szenvedélyeinek rabja; az evangélium szellemében alázatos ellenben úr fölöttük. Aki az evangélium tanítása szerint tud alázatos lenni, a legbölcsebb valamennyi bölcselő között, a legnagyobblelkű az emberek között. — Az égben nincs egyetlen kevély, a pokolban egyetlen alázatos sem».

1 Kor II. 12, 1—5. 2 Kor I. 15, 10.

XI. AZ ISTEN AKARATÁBAN VALÓ MEGNYUGVÁS.

«Igen, Atyám! mert így tetszett neked.» Lk. 10, 21.

«Atyám! ha lehetséges, múljék el tőlem e pohár; mindazonáltal nem amint én akarom, hanem amint te». Mt 26, 39.

1. Lásd mindenben, mi veled történik, Isten akaratát. Sem emberi, sem ördögi gonoszság nem teheti, hogy valami érjen, amit Isten nem akar. Azért tanítja Jézus,[1] hogy a mennyei Atya akarata nélkül még egy hajszál sem veszhet el fejünkről.

«A bűnt kivéve semmisem történik a földön, amit Isten nem akart volna. Ő az, aki mindent létrehoz, mindent elrendez, aki minden teremtménynek megadja mindazt, amivel bír. Ő megszámlálta fejünk hajszálait, minden fának leveleit, a tengerpart fövenyének homokszemeit és az óceán mélységeinek vízcseppjeit. A világ teremtésekor megmérte az ő bölcsessége az utolsó atomot is. Ő az, aki minden pillanatban létrehozza és megújítja az életnek minket éltető leheletét. Megszámlálta a mi napjainkat s mindenható kezében tartja a sír kulcsait, hogy azt bezárja vagy kinyissa.» (Fenelon.)[2]

2. Ha tehát betegséggel látogat meg az Úr, ha kisértések zaklatnak, ha sérelem ér: bármi történjék is veled, emeld föl lelkedet Istenhez és az ő szent tetszéséről elmélkedve, mondd alázatos, szerető szívvel:

[1] Lk 21, 18. [2] Keresztény gondolatok 28.

«Legyen meg a te akaratod! Tegyen az Úr velem, amit akar, amint akarja, ahol akarja!»

«Arról értesítesz, hogy a láz tűzként emészti testedet és hogy a tűz lázhoz hasonlóan elemésztette lakóházadat. Valóban sok tűz egyszerre, de remélem, az isteni szeretet tüze is akként fogja szivedet elárasztani, hogy mindez események közepette azt fogod mondani: Az Úr egészséget és házat adott volt nekem, az Úr mindkettőt elvette tőlem; amint az Úrnak tetszett, úgy történt minden; legyen áldott az ő szent Neve.» (Szalézi sz. Ferenc.)[1] Más helyen így vigasztal a szent: «Őrizd meg jegyesed számára szived szeretetét betegágyadon is; ezen a nyoszolyán, a szenvedések ágyán alakította ugyanis örök isteni terveiben már előre a te szivedet, még mielőtt valóságban megteremtette a világ számára. Igen, ez a szerető Üdvözítő megszámlálta összes fájdalmaidat, összes szenvedéseidét, és megvásárolta számodra vérének árával azt a türelmet és szeretetet, melyre szükséged van, hogy szenvedéseid Isten dicsőségére és saját üdvödre váljanak. Vigasztald meg magad azzal a gondolattal, hogy e szenvedéseket Isten küldötte neked».[2]

3. Ilyképen még a nehéz dolgot is könnyűnek fogod találni. «Nem érzitek-e — mondá pazzi sz. Magdolna —, mily édesség rejlik ez egyetlen szóban: Isten akarata?» E szó megédesíti a legnagyobb keserűségeket, miként a Mózesnek mutatott fa édessé tette a keserűvizet.[3]

«Az Isten iránti tökéletes odaadás az erények erénye; ez a szeretetnek legnemesebb alkotó eleme, az alázatosságnak illata, a türelemnek érdeme, az állhatatosságnak gyümölcse. Valóban nagy ez az erény és egyedül méltó arra, hogy Istennek kegyeltjei gyakorolják. *Atyám* — kiáltott a kereszten Jézus — *kezeidbe ajánlom lelkemet!*[4] Ezzel ezt akarta mondani: Bár minden beteljesedett és mindent megtettem, amit nekem parancsoltál, hogy megtegyek,

1 Igazi jámborság 4, 21.
2 U. o. 4, 26.
3 Mz II. 15, 25.
4 Lk 23, 46.

mindazáltal, ha az a te akaratod, hogy még tovább függjek e kereszten s még többet szenvedjek, kész vagyok reá; átadom lelkemet kezeidbe, hogy tetszésed szerint rendelkezzél vele. Ugyanígy kell nekünk is minden körülmény közt viselkednünk, akár szenvedünk, akár valamely megengedett örömet élvezünk; mindig az ő isteni tetszéséhez kell alkalmazkodnunk, anélkül, hogy saját akaratunkra figyelnénk.»[1]

«Oly kereszt, melyet szeretünk — írja Fenelon[2] —, csak félkereszt, mert a szeretet mindent megédesít; csak azért szenvedünk sokat, mert keveset szeretünk. Ó mily boldog az, aki jól szenved! Mily boldogtalan az, aki nem Jézus Krisztussal szenved... Mily boldog az a szenvedő, aki szivesen akar szenvedni, hogy Isten igazságosságának elégtételt nyújtson! Mily nagy a mi tartozásunk és mily büntetést érdemlünk igazság szerint! Kínoknak örökkévalóságát, melyet Isten könnyű lefolyású betegségekké változtat át! Istennek elvesztését, a gonosz szellemek dühös gyűlöletét és kétségbeesését, — s ehelyett egy csendes, rövid ideig tartó szenvedést bocsát reánk, melyben imádjuk azt a kezet, mely irgalomból ver! — Ily keresztekért hálát kell adni és nem panaszkodni miattuk. Ezek kegyelmek, melyeket Isten jósága fölött megindult szívvel kell megismerni. Ha bélpoklossággal sújtott volna, még akkor is kiméletesen bánt volna velünk; a kevélység, a bűn, az önistenítés bélpoklossága sokkal utálatosabb.»

4. Ahol hiányzik ez a szeretet és ez a gyakorlati hit, ott a szenvedés elviselhetetlenné válik. Azért mondá néri sz. Fülöp: «Itt a földön nincs tisztítótűz, hanem vagy ég, vagy pokol. Mert aki türelemmel viseli el szenvedéseit, már előre birja a paradicsomot; aki nem viseli türelemmel, már itt szenvedi a pokol kínjait».

Szalézi sz. Ferenc így írja le ezt a lelkiállapotot:[3] «Senki sem fog békét élvezni, bárhova forduljon is, ha nincs teljes megadással Isten akarata iránt. A lázbetegek seholsem találják

1 Igazi jámborság 1, 17.
2 Keresztény gondolatok 29.
3 Igazi jámborság 3, 5.

helyüket. Alig vannak egy negyedórát az ágyban, máris másikat kivánnak. Nem az ágyban van a hiba, hanem a lázban, mely mindenütt gyötör. Akinek akarata nem lázbeteg, mindennel megelégszik, hacsak Istent szolgálja vele. Mindegy neki, hogyan használja fel őt Isten, csak teljesedjék az ő isteni akarata. Akkor minden jó neki».

5. Isten nemcsak küldi a szenvedést, hanem azt javunkra is fordítja. A betegnek ugyan nem tetszik az orvosság, az orvos mégis iránta való szeretetből rendeli azt el, mert a betegséget meggyógyítja. Tehát afölött panaszkodnál, amiért hálásnak kellene lenned.

«Semmisem származik Isten imádandó kezéből, ami istenfélő lelkeknek nem szolgálna hasznukra; a szenvedések által vagy megtisztíttatnak, vagy szeretetében megerősíttetnek.» (Szalézi sz. Ferenc.)[1]

Fenelon írja:[2] «Isten, ki oly szigorúnak látszik a lelkekkel szemben, sohasem hagyja őket azért szenvedni, mintha tetszését találná szenvedésükben. A fájdalmas műtét eltávolítja a bajt, melyet meg kell szüntetni. Isten nem vágna bele az elevenbe, ha minden egészséges volna. Ő csak azt vágja le, ami elhalt vagy gyulladásban van. Ami tehát fájdalmat okoz, az t. k. a mi romlott önszeretetünk; Isten keze a lehető legkevesebb fájdalmat okozza nekünk. Lássuk be, mily mélyek és mérgesek lehetnek sebeink, ha Isten, bár oly igen jó irántunk, mégis ennyire enged szenvedni».

6. A kereszt — mondja a mi szentünk — az a kapu, melyen át a szentség templomába lépünk. Más út nem vezet oda.

«Keresztnélküli jámborság csak képzeletben létező jámborság. ... Keresztek a mi mindennapi kenyerünk. Miként a testnek naponként van szüksége bizonyos élelemmennyiségre, úgy lelkünknek is naponként van szüksége bizonyos adag szenvedésre, hogy önmagának s a teremtményeknek szertelen szeretetéből

1 Igazi jámborság 4, 26. 2 Keresztény gondolatok 31.

kijózaníttassék. Nem érnénk semmit sem, ha Istennek nem volna gondja rá, hogy a világot s az életet nekünk megkeserítse s ezáltal minket annak szertelen szeretetéből kijózanítson.» (Fenelon.)[1] — Szálézi sz. Ferenc[2] oly nagyra becsülte a szenvedéseket, hogy ezeket írta róluk: «Ó mily értékesek a szenvedések, melyek oly nehezeknek látszanak! Ha az örök szeretet országában létezhetnék irigység, az angyalok két előnyt irigyelnének az emberektől, mely a fájdalmak kettős sorozatából áll. Az egyiket az a szenvedés alkotja, melyet a mi Urunk szenvedett el értünk a keresztfán, a másikat az embereknek szenvedése a mi Urunkért: az Úrnak szenvedése az emberért, az ember szenvedése Istenért».

Egyetlen pillanat a kereszten többet ér, mint a paradicsomnak minden öröme. — Az ég lakóinak boldogsága Isten birásában áll, a földi zarándokoké a szenvedésben Isten iránti szeretetből. Azért mondja az Üdvözítő:[3] «*Boldogok, akik sírnak, mert ők megvigasztaltatnak*», és pedig örökre a boldog hazában.

7. Azt mondtam, hogy az ember boldogsága e földön a szenvedésben áll Isten iránti szeretetből. Mert miként sz. Ágoston helyesen megjegyzi, senki sem szereti a szenvedést, de igenis szeret szenvedni. Szereti a türelem erényét, az érdemet, a gyümölcsöt, amiket a szenvedés terem. Ennélfogva az a természetes törekvés, mellyel a szenvedéstől szabadulni akarunk, nem ellenkezik a legtökéletesebb megadással, mert az a természet hangja, melyet a kegyelem nem szüntet meg, hanem fokozatosan tökéletesbít. Az Úr Jézus is, hogy megmutassa, hogy ő igaz ember, az olajfák hegyén azért könyörgött, hogy múljék el tőle a szenvedésnek kelyhe. «*És egy kevéssé előbbre menve, arcára borult, imádkozott és mondá: Atyám! ha lehetséges, múljék el tőlem e pohár; mindazáltal nem amint én akarom, hanem amint te*».[4]

1 Keresztény gondolatok 29.
2 Igazi jámborság 4, 21.
3 Mt 5, 5.
4 Mt 26, 39.

A megadás e nagyszerű példájára mutat rá szálézi sz. Ferenc a következő szavakkal: «Gondolj a nagy elhagyatottságra, melyet a mi Mesterünk az olajfák hegyén elszenvedett és lásd, hogy nem is gondol többé a vigasztalásra, melyet Atyjától kért, hogy nem is keresi azt, miután megismerte, hogy nem akarja őt abban részesíteni, hanem örömmel és bátran indul neki megváltásunk művének. Ha tehát vigaszt kértél az Atyától, ne gondolj többé reá, ha neki úgy tetszik, hogy kérésedet nem teljesíti, hanem acélozd meg bátorságodat, hogy befejezzed művedet a keresztfán úgy, mintha sohasem szabadna többé arról leszállnod». — Ugyanez a lelkület csendül ki Krisztus követésének következő szavaiból:[1] «Uram, ha neked így tetszik, hát legyen! Uram, ha ez dicsőségedre szolgál, hát legyen meg szent nevedben! Uram, ha látod, hogy ez javamra és hasznomra szolgál, add, hogy azt dicsőségedre fordítsam. De ha azt látod, hogy kivánságom káromra és lelki üdvösségem hátrányára van, úgy távoztasd el tőlem azt. Uram, te tudod, mi jobb; legyen mindenben a te akaratod. Add azt, amit akarsz, s adj, amenyit akarsz, s amikor akarsz. Tégy velem bölcsességed szerint s amint neked jobban tetszik és nagyobb dicsőségedre szolgál. Tégy, ahová akarsz és rendelkezzél velem mindenben tetszésed szerint. Kezedben vagyok, hányj, vess, forgass mindenképen! Ime a te szolgád vagyok, aki *mindenre kész;* mert nem magamnak, hanem néked kivánok élni. Vajha méltó módon és tökéletesen tehetném ezt.»

Ez a kikötésnélküli megadás Isten akaratában abból a meggyőződésből ered, hogy az örök üdvösség életünknek célja és hogy minden, ami velünk történik, csak eszköz a cél elérésére, hogy tehát semminek sincs feltétlen értéke s e világ javait csak annyira kell becsülni, amennyire célunk elérésében segítenek. Következőleg teljesen közömbös, vajjon gazdagság vagy szegénység, egészség vagy betegség, lelki vigaszok vagy lelki szárazság, emberek becsülése és tisztelete, vagy megvetés útján érjük-e el célunkat. Érzékiségünk ugyan ágaskodik e közömbösség ellen, de

1 Krisztus követése 3, 15.

a józan belátás és a hit követelik azt. «Adná a jó Isten — írja szalézi sz. Ferenc —, hogy csak keveset ügyelnénk az útra, melyre lépünk, hanem mindig arra szegeznők tekintetünket, aki vezet, és arra a boldog országra, amelybe minket vezet. Mi gondod van rá, vajjon sivatagon, avagy virágos mezőkön mégy-e által, hacsak Isten veled van s az égbe jutsz?... Szóval, nyugodjál meg Isten dicsőségére az ő akaratában és ne hidd, hogy másképen jobban szolgálhatnál neki. Mert sohasem szolgálunk neki jól, ha nem úgy szolgálunk, amint ő akarja. Már pedig ő azt akarja, hogy ne a te hajlamaid és tetszésed szerint, sőt ellenkezés és heves felindulás ellenére is szolgálj neki. Ily szolgálat ugyan nincs inyedre, de őneki tetszik: nem a te, hanem az ő tetszésének megfelelő szolgálat ez... Tagadd meg tehát magad örömmel s minél kevésbbé teheted meg a jót, amihez kedved van, annál lelkiismeretesebben tedd meg azt a jót, ami nincs inyedre. — Ha nem is óhajtod ezt vagy azt az önmegtagadást, egészen mást kivánnál tenni: tedd meg mégis az előbbit, mert az értékesebb... Végre legyünk, aminek Isten akarata szerint lennünk kell; adjuk át magunkat neki egészen s ne akarjunk bármi is lenni, ami nem felel meg az ő akaratának. Mert ha az ég legkiválóbb teremtményei volnánk is, mit használhatna nekünk, ha nem felelnénk meg Isten szent tetszésének?» Ugyanily értelemben ír a szent[1] egy hölgynek, aki kolostorba akart lépni, de nehézségekre talált: «Teljesen át kell magát adnia a mi jó Istenünk kezeibe. Ő mindent, amit ön tesz, még a legcsekélyebbet is tetszéssel fogja fogadni, amennyiben szándékának megvalósítására mindent megtett, amit tehetett. Valóban mindent el kell követnie, hogy kolostorba léphessen, mivel Isten az utána való vágy kegyelmét adta önnek. De ha minden fáradozása eredménytelen marad, nem érdemelheti ki Isten tetszését jobban, mint ha saját akaratát neki feláldozza és békében, alázatosságban és áhitatban teljesen az ő isteni akaratára hagyja magát s abban végképen megnyugszik. Ezt eléggé meg fogja ismerni, ha mindent

[1] Levelek 1, 18.

megtett és mégsem elégítheti ki kívánságát. A jó Isten ugyanis néha próbára teszi bátorságunkat és szeretetünket és nem adja meg, ami látszólag és valóban is nagy hasznára volna lelkünknek. Ha azt látja, hogy célunkat serényen munkáljuk, de egyúttal alázatosan, nyugodtan, és megadással, jóllehet nem érjük el, amit óhajtunk, úgy gazdagabban áld meg a nélkülözésben, mint ahogyan megáldott volna, ha az óhajtott jónak birtokába jutottunk volna. Mert mindenben és mindenütt azokat szereti az Isten, akik az élet minden eseményei és megpróbáltatásai között ájtatos és egyszerű szívvel azt mondják: *Legyen meg a te akaratod!*»

Nem szükséges tehát, hogy a stoikusok módjára legyünk közömbösek, vagyis érzéketlenek, hanem csupán, hogy az evangélium tanítása szerint türelmesek legyünk és örömmel megadjuk magunkat. Ezt követeli az embernek józan esze és a kereszténynek hite.

«A stoikusok egész bölcsessége abban állott, hogy megtartóztatták magukat és kitartottak, hogy lemondtak és tűrtek, vagyis hogy megtartóztatták magukat a földi örömöktől, élvezetektől és lemondtak a kitüntető állásokról, hogy kitartottak a fáradságban és eltűrtek gyalázatot és kellemetlenséget. A keresztény tan ellenben, mely egyedül az igaz bölcsesség, három alapelvet állít fel, melyeknek betartásában minden bennfoglaltatik, amit tőlünk követel: meg kell magunkat tagadni, ami több, mint az örömöktől tartózkodni; hordanunk kell keresztünket, ami többet jelent, mint egyszerűen kitartani és tűrni; végre követnünk kell Üdvözítőnket és pedig nem csupán abban, ami az önmegtagadáshoz és keresztviseléshez tartozik, hanem mindenben, ami az irgalmassági cselekedetek gyakorlásához szükséges.»[1]

Ezt is írja szalézi sz. Ferenc:[2] «Nem vagyunk szentebbek, mint sz. Pál apostol, aki kettős akaratot érzett szivében. Az egyik a régi embert és emberi okosságot akarta érvényre juttatni és gyakran szólalt meg; a másik Isten Lelke után vágyódott és

1 Theotimus 9, 2. 2 Igazi jámborság 6, 3.

csendesebb volt. Mégis utóbbi győzedelmeskedett, mivel sz. Pál utóbbi szerint élt. Azért panaszkodott:[1] «*Én szerencsétlen ember! Ki szabadít meg engem e halálnak testéből?*» De másrészt így kiáltott fel:[2] «*Én azonban már nem élek, hanem Krisztus él énbennem*». Lépésről-lépésre kell tehát Isten akaratának magunhat megadni és így szólni:[3] «*Atyám, ne az én akaratom legyen, hanem a tied*».

1 Rm 7, 24. 2 Gl 2, 20. 3 Lk 22, 42.

XII. A KERESZTÉNY TÖKÉLETESSÉG.

«Vezess engem, Uram, a te utadon és igazságodban fogok járni» Zs. 85, 11.
«Ha az Ur nem építi a házat, hiába munkálkodnak, kik azt építik». Zs 126, 1.

1. A keresztény ember nem köteles tökéletes lenni, hanem szüntelenül tökeletességre törekedni, vagyis állandóan és minden erővel azon fáradni, hogy az erényekben előrehaladjon. Aki nem halad előre a jóban, visszafelé megy.

Szalézi sz. Ferenc így ír: «Isten megparancsolta nekünk, hogy minden tőlünk telhetőt tegyünk meg az erény elérésére; nem szabad tehát semmit sem elmulasztanunk, ami e cél elérésére segíthet. Arról sem szabad azonban megfeledkeznünk, hogyha ültettünk és öntöztünk, mégis egyedül Isten az, aki jó szándékainknak és elhatározásainknak növekedést adhat. Ép azért jámbor óhajaink és munkásságunk gyümölcsét az ő gondviselésétől kell várnunk. Ha nem érzünk a jámborságban oly haladást, minőt óhajtunk, nem szabad nyugtalankodnunk, hanem békében maradni. Szivünkben állandóan békének kell uralkodnia. Senki sem fog szemrehányást tenni a földmívelő embernek, ha nem takarít be gazdag aratást a csűrbe, de igenis akkor, ha földjét nem jól gondozta s vetette be. Ne nyugtalanítson, hogy az erények gyakorlásában mindig csak újoncok vagyunk, mert az istenes élet kolostorában mindig ujoncoknak kell magunkat tekintenünk, s az egész

élet nem egyéb, mint próbaidő. Senki sem mondhatja magáról, hogy fogadalmait jól betartotta, míg ezeknek betartása bármiben is kivánnivalót hagy hátra. Különben is a kötelesség Istennek szolgálni s a szeretetben tökéletesedni, csak a halállal szűnik meg».

A szent e kötelességünket a következőkben magyarázza meg bővebben: «Hármas kötelességünk van, kedves leányom: tiszta szándékkal mindenben Isten dicsőségét keresni, azt a csekélységet, mit evégre tehetünk, lelkiatyánk utasítása szerint tenni és minden egyébért való gondunkat Istenre bízni. Aki Istenért dolgozik s mindent megtesz, ami tőle telhetik, miért nyugtalankodjék? Miért aggódjék? Mitől kelljen félnie? Nem, nem, Isten nem félelmetes azokra nézve, kiket szeret. Kevéssel beéri, mert tudja, hogy szegények vagyunk». És ismét: «Engedd magadat Istentől vezettetni és ne légy túlságosan önmagaddal elfoglalva. Határozd el általánosságban, hogy Istennek tőled telhetőleg a legjobban szolgálsz s ne törd eszedet azon, hogy a legpontosabban megállapítsad, mi ennek legkiválóbb módja s eszköze. Ez a szőrszálhasogató elmének elkapatottsága, mely az akarat fölött zsarnokoskodni kivánna s azt csalfán ellenőrizni szeretné... Jól tudod, hogy Isten általánosságban azt kivánja, hogy őt szolgáljuk, és pedig azáltal, hogy őt mindenek felett szeretjük, felebarátunkat pedig úgy, mint önmagunkat. És különösen akarja, hogy hivatásbeli kötelességeidet teljesítsed. Ha ezt megteszed, elég. Hűen kell azokat teljesítened, úgy, ahogyan e földön, melyen nincsen tökéletesség, szokás, várván a napot, mikor angyalok módjára szolgálhatod Istent, úgy, mint az égben történik. Ne kutasd túlságosan, vajjon tökéletes vagy-e vagy nem; az ily kutatás semmire sem jó, mert ha a legtökéletesebbek volnánk is a földön, mégsem szabadna azt tudnunk, sem megismernünk, hanem mindig tökéletleneknek kellene magunkat tartanunk. Azt se kutassuk, vajjon tökéletlenek vagyunk-e, mert eziránt sohasem szabad kételkednünk. Ebből következik, hogy sohasem szabad tökéletlenségeink láttára megijednünk, mert míg élünk, tökéletlenek leszünk; szomorkodni sem szabad miattuk, mert e szomorkodás nem gyógyítja meg gyengeségeinket; alázkodjunk meg,

ezzel jóvátesszük hibáinkat. Arra kell törekednünk, hogy lassan megjavuljunk, mert ezért maradtak meg tökéletlenségeink».

2. Az erényben való előrehaladásnak s így saját tökéletesedésünknek eszköze nem abban áll, hogy szaporítjuk imáinkat, bőjtölésünket s egyéb jócselekedeteinket. Találóan felelt szalézi szent Ferenc[1] néhány apácának, akik egy éven át háromszor bőjtöltek hetenként s a tökélelesedés cimén a következő évben négyszer akartak bőjtölni. Azt írta ugyanis nekik: «Ha az új évben négyszer kellene bőjtölnötök, hogy a tökéletességre való törekvésnek eleget tegyetek, a következő évben ugyanez okból már ötször, azután hatszor s végre mindennap kell majd bőjtölnötök. Sőt ugyanez okból, hogy tökéletesebbek legyetek, később már naponként kétszer, azután háromszor, négyszer, ötször kell majd bőjtölnötök, s aki közületek nagy kort ér, az hatvanszor, hetvenszer, nyolcvanszor lesz köteles napjában bőjtölni». — Ami itt a bőjtre áll, az minden egyéb jócselekedetre is vonatkozik.

Azért jegyzi meg a mi szentünk:[2] «Nincs bennünk elég lelki hő, hogy mindazt jól megemésszük, amit tökéletesítésünk végett cselekszünk s mégsem akarunk lemondani arról a túlzó buzgóságról, mely arra ösztönöz, hogy minél többet tegyünk. Szeretnénk sok hitbuzgalmi művet olvasni, kivált az újakat, szeretnénk sokszor Istenről és istenes dolgokról beszélgetni, hogy áhitatra hangoljuk magunkat, szeretnénk sok szentbeszédet és lelki buzdítást meghallgatni, gyakrabban megáldozni és még gyakrabban meggyónni, a betegeknek szolgálni, arról beszélgetni, ami a lelkünkben végbemegy: mindezt pedig azért, hogy hamarosan tökéletességre emelkedjünk. Hát nem alkalmas eszközök-e mindezek arra, hogy minket tökéletesekké tegyenek? Kétségkivül, hacsak minden kellő rendben s az isteni kegyelemtől való állandó függésben történik, vagyis, ha bizalmunkat nem ezekbe az eszkö-

1 Igazi jámborság 3, 3. 2 Igazi jámborság 3, 3.

zökbe helyezzük, bármily jók legyenek is, hanem egyedül Istenbe, aki egyedül fordíthatja azokat hasznunkra. Nézzétek csak a nagy szenteknek életét a pusztában, pld. sz. Antalét, aki csodás szentsége miatt nagy becsben állott Istennél és embereknél. Hogyan jutott ily szentségre? Talán sokat olvasott, sok lelki beszélgetést folytatott, gyakran áldozott és sok szentbeszédet hallgatott? Épen nem, mert nem is tudott olvasni és hitszónokok nem jártak arra. Hogyan lett mégis szentté? Úgy, hogy a szent remeték példáit saját hasznára fordította, egyiktől önmegtagadást, a másiktól türelmet tanulva. Mint valami szorgos méh körüljárt és gyűjtötte Isten szolgáinak erényeit, hogy belőlük szent épülésnek mézét készítse. Ugyanez áll sz. Pálról, az első remetéről, sz. Pachomiuszról és sok másról, akik a tökéletességnek igazi példaképei voltak...»

3. Ahelyett tehát, hogy szaporítanád áhitatgyakorlataidat, melyek gyakrabban ismételve inkább elnyomják a lelket, semhogy fölemelnék, legyen inkább arra gondod, hogy mindennapi áhitatgyakorlataidat lehetőleg tökéletesen végezd, vagyis a lehető legnagyobb lelki nyugodtsággal, szivednek teljes odaadásával és tiszta szándékkal.

«A legtöbb ember — írja Fenelon[1] — mikor javulni akar, inkább arra gondol, hogy bizonyos nehéz külső cselekedettel terhelje meg magát, mintsem arra, hogy szándékait megtisztítsa és természetes hajlamait megjavítsa, melyek hivatásának legközönségesebb ténykedéseinél mutatkoznak. Ily módon igen sokszor csalatkoznak. Nem annyira cselekedeteinken kell változtatnunk, mint inkább a lelkületen, melyből erednek. Ha a jó úton vagyunk és rendes életet élünk, nem annyira külsőleg, mint belsőleg kell megváltoznunk, hogy igazán keresztény életet éljünk. Az Úr Istent nem lehet ajkmozgatással vagy testtartással kielégíteni, sem egyéb külsőséges szertartásokkal. Amit tőlünk követel, az az akarat, mely nincs többé közte és a teremtmények közt megosztva, hanem teljesen kezére adja magát és visszatartás

[1] Keresztény gondolatok 45.

nélkül akarja mindazt, amit ő akar és soha semmi szín alatt nem akar olyasmit, amit ő nem akar. Ilyen szentűl együgyű, ilyen teljesen Istennel eltelt akaratot mutassatok mindenütt, bárhová vezessen is az ő gondviselése... Még a különben lelki haszonnal nem járó szórakozások is jócselekedetekké válnak, ha azokban illendőségből, de mégis azért vesztek részt, hogy ezzel is kimutassátok az Isten akarata iránti megadástokat. Mennyire kitágul a szív, ha Isten megnyitja előtte az egyszerűségnek ez útját! Úgy járunk, mint a gyermek, kit édesanyja vezet: megy, ahová az vezeti, anélkül, hogy aggódnék aziránt, hová vezeti őt. Megelégszünk azzal, hogy engedelmeskedünk és azzal, hogy szabadok vagyunk. Készek vagyunk akármikor beszélni, de készek hallgatni is. Ha nem tudunk épületes dolgokat mondani, apróságokat mondunk el jó szívvel és élcekkel felüdítjük magunkat és másokat. Talán azt veted ellen, hogy többre becsülsz valami komolyabb és fontosabb foglalkozást. Felelek rá: De Istennek amaz tetszik jobban, mert abban olyasmit szemelt ki számodra, amit te nem választottál volna. S azt jól tudod, hogy neki finomabb ízlése van, mint neked. Te több vigaszt találnál ama komoly foglalkozásokban, melyekhez ő kedvet adott: de ép ezt a vigaszt akarja tőled elvenni, ezt a különben jó és üdvös kedvet kivánja tőled áldozatul. Még az erényeket is meg kell tisztítanunk gyakorlásukban és ez azon váratlan események által történik, melyeket Isten azért enged meg, hogy önakaratunk minden legkisebb foltját eltávolítsa. Mily egyszerű is, mily szelid, szeretetreméltó, meggondolt és biztos minden lépésében a jámborság, ha egyedűl Isten akaratán nyugszik s ennek következtében sem ízlésétől, sem természetes hajlamaitól, sem a túlzó buzgóság gerjedelmeitől nem kér tanácsot! Az ily ember külsőleg úgy él, mint a többi, minden különcködés, a szigornak minden látszata nélkül, jóbarátságban minden erőltetés nélkül, de állandó kötelességtudásban s mindarról való állandó lemondásban, ami nem felel meg pillanatról-pillanatra Isten rendeléseinek, s végre állandó tekintettel Istenre, akinek a természet összes rendetlen gerjedelmeit áldozatul hozza. Ez az a lélekben és igazságban való imádás

melyet Krisztus és az ő mennyei Atyja követel. Minden egyéb csupán külső istentisztelet s inkább árnyék, mintsem igazi keresztténység.»

Igen, ha nem birod összes napi áhitatgyakorlataidat jól elvégezni, rövidítsd meg azokat s úgy végezd el nyugodtan. A tökéletesség lényege — mondja sz. Bernát — nem abban áll, hogy nagyot és sokat tegyünk, hanem abban, hogy a mindennapi munkát egész lélekkel végezzük el.

Fenelon írja:[1] «Úgy állunk a jámborsággal, mint a földi javak kezelésével; ha nem ügyelünk szigorúan mindenre, előbb tesznek tönkre apró és haszontalan kiadások, mint tekintélyes összegek, melyeket fontos tárgyakra költünk. Aki akár a lelki, akár a világi dolgokban jól tud csekélységeket felhasználni, nagy vagyont hoz össze. Minden nagy dolog kicsinyeknek szorgalmas gyűjtéséből és felhalmozásából jött létre. Aki nem enged semmit sem kárbaveszni, hamarosan gazdag lesz».

4. Mindenekelőtt arra legyen gondod, hogy hivatásbeli kötelességeidet lehetőleg tökéletesen teljesítsed, mert ebben áll a legnagyobb szentség.

«Kérdezed, mely megaláztatások a legjobbak. Kétségkívül azok, — feleli szalézi sz. Ferenc — melyeket nem magunk választottunk s amelyek legkevésbbé tetszenek nekünk vagy hogy jobban fejezzem ki magam, azok, melyek nem felelnek meg hajlamainknak, egy szóval azok, melyek hivatásunkkal és állásunkkal járnak.» És másutt:[2] «Mily dőrék is azok, akik vágyva vágyódnak Indiában vértanúságot szenvedni, de épen nem serénykednek hivatásbeli kötelességeik teljesítésében!»

A teremtő Isten megparancsolá, hogy minden növény gyümölcsöt teremjen, de mindegyik a maga neme szerint.[3] Épúgy a mi lelkünknek is, ennek a titokzatos növénynek a szentség gyümölcseit kell

1 Keresztény gondolatok 22. 2 Igazi jámborság 3, 3. 3 Mz I. 1, 11.

teremnie, de mindegyiknek a maga módja, vagyis állása szerint. Illésnek a pusztában és Dávidnak a királyi székben jámbornak és szentnek kellett lennie, de másképen s azok az áhitatgyakorlatok, melyek Sámuelt a templomban megszentelték, nem szentelhették meg Józsuét a harcban. Azért írja szalézi sz. Ferenc:[1] «Utánoznunk kell e jámbor férfiakat még pedig az által, hogy kötelességeinket, vagyis azt, amit Isten hivatásunkban tőlünk követel, lehetőleg buzgóan és alázatosan teljesítjük anélkül, hogy másra gondolnánk; úgy kell gondolkodnunk, hogy nem is találhatunk ennél jobb eszközt saját tökéletesítésünkre.» Ez a tanítás különösen azokra nézve fontos, akik a világban szerzetesekként vagy a királyi udvarban remetékként akarnának élni. Bár szépek a gyümölcsök, de nem illenek arra a növényre, mely azokat teremni akarná.

E szabály ellen igen sokszor ágaskodik az önakarat, mely uralkodni akar — miként szalézi sz. Ferenc szépen mondja[2] — s amely azért ellenkezik, mert paranccsal áll szemben, holott talán meg is kívánná az előírt dolgot, ha parancsolva nem volna. Száz pompás gyümölcsből Éva ép azt választotta, melynek élvezése meg volt tiltva. Ha evése meg volt volna engedve, bizonyára nem evett volna belőle. Akarunk ugyan Istennek szolgálni, de a magunk és nem az ő akarata szerint. Saulnak megparancsolta az Úr, hogy mindent, amit Amalekben csak találni fog, elpusztítson és szétromboljon.[3] El is pusztított mindent és feláldozta az Úrnak, csak a drágaságokat tartotta meg magának. De Isten kijelenté, hogy nem áldozatot, hanem engedelmességet kíván. Amikor Isten azt parancsolja nekem, hogy a lelkek üdvét munkáljam, talán szemlélődő életet akarok élni. De a szemlélődő élet akkor válik üdvünkre, ha nem ellenkezik az engedelmességgel. Nem áll rajtunk szabadon választani. Azt kell akarnunk, amit Isten akar s ha ő azt akarja, hogy ebben szolgáljam, akkor nem

1 Levelek 6, 12. 2 Levelek 2, 22. 3 Kir. I. 15, 3.

szabad másban őt szolgálni akarni. Isten azt akarja, hogy Saul mint király és hadvezér szolgáljon neki, Saul ellenben mint pap akar neki szolgálni. Utóbbi magában véve kétségkívül kiválóbb szolgálat, de Isten másképen itél. Azt akarja, hogy engedelmeskedjünk neki. Hasonló a következő eset is: Isten kiváló eledelt adott Izrael fiainak, a mannát. De ime! ők nem akarják, hanem Egyiptom hagymái és foghagymái után áhitoznak.[1] Épen ebben nyilvánul meg romlott természetünk, hogy mindig azt akarja, ne Isten akarata, hanem a saját magunké legyen meg. Minél gyengébb önakaratunk, annál könnyebben fogjuk Isten akaratát teljesíteni.

5. A tökéletesség célja csak egy, t. i. Istennek szeretete; azonban többféle az arra vezető út. A szentek is különböző utakat jártak. Mig sz. Bernát megtiltotta szerzeteseinek, hogy orvoshoz forduljanak és orvossággal éljenek, addig sz. Ignác a legpontosabban engedelmeskedett az orvosnak. Sz. Benedeket sohasem látták nevetni, míg szálézi sz. Ferenc vidáman társalgott övéivel s állandóan sz. örömmel örvendezett. Sz. Hilárion túlságos kényeskedésnek tartotta vezeklő ruhája felváltását, ellenben sziénai sz. Katalin azt szokta mondani, hogy a testi tisztaság jelképe a lelkinek. Ha sz. Jeromost kérdezed, csupa szigorral találkozol; ha ellenben sz. Ágostonhoz fordulsz, csupa szeretetet hallasz tőle. Miként az emberek külseje különbözik egymástól, épúgy a lelkület is különböző. A kegyelem ugyan lassan tökéletesíti a természetet, de nem változtatja azt meg. Ép azért nem szabad a szenteknek különböző eljárását sem elitélnünk, sem mindenben követnünk. Mondjuk inkább a zsoltárossal: «*Minden lélek dicsérje az Urat!*»[2] Lelki vezetőd meg fogja mondani, mi való neked, mi nem.

«Ne pazarold idődet hozzád nem tartozó dolgokra — írja szalézi sz. Ferenc.[3] — Ne ültesd el kivánságaidat másnak kert-

[1] Mz IV. 11, 4. [2] Zs 150, 6. [3] Szalézi sz. Ferenc szelleme 15, 8.

jében, hanem gondozd lehetőleg jól a tiédet. Ne kivánd, hogy ne légy az, ami vagy, hanem iparkodjál egész lényedben az lenni. Arra irányítsd minden gondolatodat, hogy mindig tökéletesebb légy és minden keresztet, melyet állásod reád ró, legyen az nagy vagy kicsi, türelemmel viseljed el. Hidd el nekem, régi igazság, melyet azonban a lelki életet illelőleg még mindig nem értenek meg eléggé: A legtöbb ember csak azt szereti, ami hajlamainak és szeszélyeinek megfelel, csak kevesen azt, ami kötelességeiknek és az Úr akaratának felel meg. Minek építünk légvárakat, kik e földön lakunk?»

6. Gyengeségeid és hibáid miatt ne hagyd el a tökéletesség útját.

«Mi a korallhoz hasonlítunk, mely termőhelyén, az óceánban zöldesszinű, gyenge, hajlékony képződmény, mely azonban a tengerből kiemelve époly mértékben keményedik és kövesedik meg, amily mértékben zöldes szine élénk pirosra változik. Épígy mi is míg születésünk helyén, e világ tengerében vagyunk, a legkülönbözőbb változásoknak vagyunk alávetve: majd jobbra hajlunk — isteni sugallattól indíttatva — az égi szeretet felé, majd ismét balra — kisértésektől elcsábíttatva — a földi szeretet felé. Mihelyt azonban kilépünk e halandóságból, félénk reményünk halavány zöldje azonnal át fog változni a biztos öröm élénk pirosságává s örökké változatlanul meg fogunk maradni a legfőbb jónak szeretetében.»[1]

«Tégy úgy — int szalézi sz. Ferenc[2] — mint a kis gyermekek. Míg édes anyjuk kezüknél fogva vezeti őket, vidáman haladnak előre, vigan ugrándoznak s rá sem hederítenek a ballépésekre, melyeket itt-ott tesznek. Hasonlóan haladj te is vidáman előre s ne ijedj meg a kis ütődések és botlások miatt, melyek kisérnek, míg csak fenntartja benned Isten jóakaratodat s erős elhatározásodat, hogy neki szolgálj. Nem szabad ezek miatt felháborodnod, hanem vesd magad időnként az ő karjaiba és csókold meg őt a szeretetnek csókjával. Haladj tehát vidáman

[1] Theotimus 4, 1. [2] Igazi jámborság 4, 19.

előre és nyilt szívvel vagy ha nem tudsz vidám lenni, legalább bátran és hiven.»

Ily tökéletlenségek és hibák még a nagy szentekben is megvoltak s nekik is kellett — sz. Ágoston szavai szerint — sz. János apostollal beismerniök: «*Ha azt mondjuk, hogy nincs vétkünk, magunkat csaljuk meg és az igazság nincsen bennünk*».[1] Aki bűnnel lépett e világba, Nagy sz. Gergely szerint nem is élhet bűn nélkül e világban.

«Arról panaszkodol, — írja szalézi sz. Ferenc,[2] — hogy még egész sereg tökéletlenséged van. Ám legyen, de nem törekszel-e kedves jó nővérem, óráról-órára azokat kiírtani? Azt sajnos, mindnyájan tudjuk és érezzük, hogy nem vagyunk tökéletesek, amíg e romlandó testben járunk, mely oly nehézkes és folytonos kisértésnek van kitéve. Nem tudom, figyelmeztettelek-e már reá, hogy mindenkivel szemben türelemmel kell lennünk, de leginkább önmagunkkal, mivel jobban vagyunk önmagunknak terhére, mint bárki más, amióta megtanultunk különbséget tenni a régi és az új Ádám, a belső és a külső ember között.»

7. A gyónásról szólva, már megjegyeztük, hogy a természetes gyengeségből származó tökéletlenségeket és hibákat jól meg kell különböztetni az azokhoz való ragaszkodástól. Csak utóbbi akadálya a tökéletességnek. Ép azért a legkiválóbb szentatyák kétféle lelki lanyhaságot különböztetnek meg: az elkerülhetetlent és az elkerülhetőt. Utóbbi azokban van meg, akik szeretik a bűnt, míg az előbbi azokban jelentkezik, akik meggondolatlanságból és gyengeségből buknak el, amint ez a szentekkel is megtörtént.

E hibákról szépen írja szalézi sz. Ferenc:[3] «Leányom minden bukás után vizsgáld meg azonnal lelkedet és kérdezd, nincs-e mindig a legszilárdabban elhatározva Istent szolgálni. Remélem, igennel fog felelni, hogy inkább ezerszer akar meg-

1 Jn I. 1, 8. 2 Levelek 6, 37. 3 Levelek 6, 41.

halni, mint ez elhatározását feladni. Aztán így kérdezd: Miért vagy akkor mégis határozatlan? Miért ily gyáva? S azt fogja felelni: Váratlanul jött, nem is tudom hogyan; de most nagyon érzem a terhet. Leányom, meg kell neki bocsájtani, mert nem hűtlenségből vétett, hanem gyengeségből. Arra kell törekedni, hogy nyugodtan és szeliden megjavítsuk, de nem ám, hogy haragra ingereljük és félelemmel töltsük el. Azt kell neki mondanunk: Lelkem, barátom! bátorodjál fel Isten nevében, hadd menjünk előre, hadd teljünk el okos elővigyázattal és emelkedjünk fel ahhoz, aki a mi segítségünk: Istenhez. Igen, részvéttel kell lennünk lelkünk iránt és nem szabad neki szemrehányást tennünk, ha úgy látjuk, hogy nem rosszindulatból vétett».

8. Tehát ahelyett, hogy az ilyen tökéletlenségek miatt, melyek gyarló természetünknél fogva elkerülhetetlenek, nyugtalankodnál, szolgáljanak azok inkább alázatosságodnak mélyebb megalapozására. Ezért hagy Isten — Nagy sz. Gergely szerint — sokszor még kiváltságos lelkeket is súlyosan tévedni, ahogyan csak a lelki életben ujoncok tévedni szoktak, hogy annál jobban megerősödjenek az önismeretben és Istenben való bizalmukban.

Azért int Fenelon:[1] «Ha élénkségedből kifolyólag a kevélységnek vagy hiú öntetszésnek, az önbizakodásnak vagy türelmetlenségnek nagyon is természetes gerjedelme lep el, ne veszítsd el bátorságodat, hanem menj utadon nyugodtan előre és viseld el békésen Isten előtt a hibáid miatti megaláztatást anélkül, hogy haladásodban feltartóztatnád magadat ama keserű kedvetlenség által, melyet az önszeretet támaszt gyarlóságod miatt. Menj mindig bizalommal tovább és ne engedd, hogy kedvetlenség feldúlja békédet; e kedvetlenségnek anyja az a finom kevélység, mely nem birja saját tökéletlenségeit elviselni. E benső megszégyenülés révén hibád arra fog képesíteni, hogy magadnak meghalj és Isten előtt megsemmisülj.»

1 Keresztény gondolatok 24.

Szalézi sz. Ferenc pedig így ír:[1] «Tökéletlenségünk egészen a sírig fog kisérni; nem járhatunk anélkül, hogy a földet ne érintsük. Nem szabad reá lehevernünk, sem rajta csúsznunk, de époly kevéssé arra gondolnunk, hogy röpüljünk; mert oly madárfiókák vagyunk, melyeknek még nem nőttek meg szárnyaik. Lassan elhalunk s velünk tökéletlenségeinknek is napról-napra el kell halniok: azoknak a tökéletlenségeknek, melyeket t. k. szeretnünk kellene, mivel szegénységünkre figyelmeztetnek, alázatosságban és önmegvetésben gyakorolnak, türelemben és cselekvésben megtartanak, s amelyek ellenére Isten mégis megismeri szivünknek tökéletes készségét a jóra».

Sz. Ágoston ezeket írja: «Isten az ő végtelen bölcseségének megfelelőbbnek tartotta a rosszból jót csinálni, mint a rosszat teljesen lehetetlenné tenni.» Ha tehát fogyatkozásaidból alázatosságot merítesz, megfelelsz az ő végtelen bölcseségének, fenséges szándékeinak.

9. Ha félelem szállna meg, mintha nem járnád a tökéletesség útját, kérdezd meg lelki vezetődet és nyugodjál meg teljesen az ő feleletében. Hol az a szent, aki nem érezte volna ezt a félelmet? De ők mind megnyugodtak az Isten jóságára való gondolat és az ő lelki vezetőjük iránti engedelmesség révén. Szalézi sz. Ferenc írja:[2] «Bár gyarlók vagyunk, nyomorúságunk mégsem akkora, mint Istennek irgalmassága azok iránt, akik őt szeretni akarják s reményüket őbelé helyezik. Szabad-e még csak a legkisebb mértékben is bizalmatlankodnunk?»

10. A dolgok rendes folyása szerint csák hosszas vándorlás után jut el az ember a tökéletesség hegyére. Vannak szobrok — mondja szalézi sz. Ferenc — melyeken harminc évnél tovább dolgoztak a művészek. Nos a lélek tökéletessége sokkal fenségesebb mű

1 Levelek 1, 15. 2 Igazi jámborság 3, 11.

Szalézi sz. Ferencnek következő tanítása mindenkire találó lehet: «Úgy látom, lelkedben az összes évszakok megvannak; majd telet érzesz, a terméketlenségnek, szórakozottságnak, undornak, ellenszenvnek és egy kimondhatatlan unalomnak telét; majd a májusnak harmata és szentelt virágok édes illata üdít fel; majd ismét a nyár tüze perzsel, t. i. az égő vágy Istennek tetszeni. Már csak az ősz van hátra, melytől — mint mondod — nem sok gyümölcsöt vársz; de nem ritkán történik, hogy a gabona cséplése vagy a szüret sokkal gazdagabb hozammal jár, mint amilyent az aratás vagy az ősz igért. Azt szeretnéd, hogy mindig tavasz és nyár legyen; de nem, szükséges a változás úgy a benső, mint a külső világban. Csak az égben szűnik meg ez a változás; ott mindig tavasz lesz, mert szép idő lesz, ott mindig ősz lesz, mert aratás és élvezés, mindig nyár, mert szeretet, csak tél nem lesz ott sohasem. De itt a földön a tél is szükséges, hogy önmegtagadást és sok más erényt gyakoroljunk, melyek ép lelki szárazság idején gyakorolhatók. Ép azért nyugodtan és Istenbe vetett bizalommal kell tökéletességre törekednünk. Mindig meg fogjuk kapni, amit kívánunk, ha akkor kérjük, amikor Istennek úgy tetszik, hogy azzal megajándékozzon».

Találóan írja Fenelon: «Bizonyos türelmetlen buzgósággal dolgozunk tökéletességünkön. Mindjárt kezdetben mindent szeretnénk látni és mindent áldozatul hozni; pedig türelmes várakozás Isten gondviselő keze alatt és önmagunknak szelid eltűrése összehasonlíthatlanul hasznosabb arra nézve, hogy önmagunknak meghaljunk, mint mindeme türelmetlen törekvések tökéletességünk előmozdítására. Érjük be tehát azzal, hogy a világosságot, mely pillanatról-pillanatra nekünk adatik, követjük anélkül, hogy tovább is akarnánk nézni. Ez a mindennapi kenyér, melyet Isten minden nap számára kioszt. Olyan is, mint a manna. Aki kétszeres mértékkel szed belőle és a következő napra is akar magának készle-

tet biztosítani, nagyon téved. Mert kezei közt el fog rothadni s nem fog többet élvezni belőle, mint az, aki csak a máról gondoskodott. Azt akarja Isten, hogy úgy függjünk tőle, mint a gyermek atyjától, még pedig lelki dolgokban is. Úgy osztja el köztünk a benső világosságot, mint ahogyan egy okos anya a munkát osztja ki leányának: csak akkor biz reá új munkát, ha a régit már elvégezte... Hagyjuk tehát Istent rólunk gondoskodni és érjük be azzal, hogy a jelen pillanat világosságát hiven követjük. Az mindent magával hoz, amire szükségünk van, hogy a következő pillanat világosságára elkészüljünk. S a kegyelmek eme láncolata, melyek mint a lánc szemei fűződnek egymásba, lassanként előkészít a távolabbi áldozatokra, melyeket még nem is látunk.»

XIII. A LELKI OLVASMÁNY.

«Boldog ember az, kit te oktatsz, Uram! és törvényedre tanítasz». Zs 93, 12.

«Mert minden Istentől sugalmazott irás hasznos a tanitásra, a feddésre, a dorgálásra, az igazságban való oktatásra.» Tm II. 3, 16.

1. A lelki olvasmány az a lélek számára, ami a táplálék a test számára. Azért mondja szalézi sz. Ferenc:[1] «Kívánatos volna, hogy egy napot se engedj elmulni anélkül, hogy egy félórát vagy órát valamilyen lelki könyv olvasására ne szentelnél».

Fenelon írja:[2] «Véleményem szerint a lelki olvasmányra és az imára kell egész lelki életedet felépítened. Nem puszta kiváncsiságból való olvasásról beszélek, hogy annak révén vallási vitákról tudomást szerezz: semmi sem hiúságosabb, semmi sem kevésbbé tanácsos, semmi sem veszélyesebb ennél. Én csak egyszerű könyvek olvasását kivánnám, melyek minden legkisebb tudálékosság nélkül valók s oly igazságokra szorítkoznak csupán, melyek a gyakorlati életre vonatkoznak és alkalmasak a lélek táplálására. Kerülj mindent, ami az elmét ingerli és vesztét okozza annak a boldog egyszerűségnek, mely a lelket tanulékonnyá és engedelmessé teszi minden iránt, amit az egyház tanít. Ha nem azért fogsz olvasni, hogy többet tudj, hanem azért, hogy bizalmatlanabb légy önmagaddal szemben, akkor hasznodra is fog válni.»

1 Igazi jámborság 6, 4. 2 Keresztény gondolatok 45.

Oly könyveket kell választanunk, melyek lelkünknek legjobban megfelelnek. Különösképen ajánlom neked szalézi sz. Ferenc műveinek olvasását.

Midőn szalézi sz. Ferenc 1599-ben püspökké való kineveztetése előtt tisztelgett XIII. Kelemen pápa előtt, ez okos beszédétől elragadtatva megölelte őt s a Szentírásnak eme szavaival bocsátotta el magától: «*Igyál* — fiam — *vizet a te csatornavermedből és kútad forrásaiból.*[1] Árasszon el e víznek bősége minden országot, hogy az egész világ ihasson belőle és felüdülhessen.» — A tudós XIV. Benedek pápa szalézi sz. Ferenc műveiben égből származó tudományt látott, mely szerint sok fontos kérdést döntött el. — A hírneves szónok, Bourdaloue mondá: «A szentatyák vallásunk védelmére, a hittudások hittitkaink megmagyarázására, a történetírók az egyház hagyományainak fenntartására írták műveiket, melyek mind kiválóak a maguk nemében; de ami a hivek erkölcsi nevelését, ami a lelkek igaz boldogságának megalapozását illeti, senkinek sincsenek oly isteni adományai, mint Genf püspökének. Az ő tanítása nem földi táplálék, hanem mennyei kenyér, mely a mannához hasonlóan mindenkit ugyanazzal a bölcseséggel képes táplálni. Anélkül, hogy megsérteném a többi íróknak tartozó tiszteletet, szabad állítanom, hogy a Szentírást kivéve, egy mű sem mozdította elő a hivek lelkében a jámborságot annyira, mint e szent püspöknek művei.» — A jámbor Fenelon ezt a tanácsot adja: «Olvasd minél szorgalmasabban szalézi sz. Ferenc műveit; ennél hasznosabbat nem olvashatsz. Itt minden vigaszteljes és szeretetreméltó; minden tapasztalaton nyugszik, alkalmas a megvalósitásra a mindennapi életben és oly lelkületből s elvekből eredt, melyek a kegyelem által vannak megvilágítva». — Azért IX. Pius pápa az 1877. július 19-én kelt határozatában, mellyel szalézi sz. Ferencnek az egyháztanító méltóságát adja, őreá alkalmazza a Szentírás szavait: «*Sokan dicsérik az ő bölcseségét, s ez sohasem fog megszünni. Nem enyészik el emlékezete, és neve ismételtetik nemzedékről-nemzedékre*».[2]

[1] Pldb 5, 15. [2] Srkf 39, 12—14.

2. Amikor lelki olvasást végzesz, tekintsd a belőle merített tanulságokat úgy, mint magának a jó Istennek tanításait.

Szalézi sz. Ferenc így ír:[1] «A lelki olvasmányt, melynek rendszeresnek kell lennie, végezze mindig lassú meggondolással. Olvasson mindig önmagának, vagyis, ne érje be azzal, hogy az olvasott igazságokat hiszi és megizleli, hanem alkalmazza azokat saját szükségleteire. Jegyezze meg magának jól a végső következtetést, melyet minden igazságból életére nézve le kell vonnia. Törekedjék a szent kenyeret nem csupán élvezeteért megizlelni, hanem táplálékként élvezni és megemészteni. Akik azt gyorsan és mohón nyelik le, nem erősödnek meg általa, hanem inkább veszélyes rosszullétet okoznak maguknak. Ép azért jobb keveset, de figyelmesen és benső összeszedettséggel olvasni».

3. Ne részesítsd előnyben az olyan szentek életrajzát, mely tele van rendkívüliségekkel és csodákkal. Sok jámbor lélek ezáltal ártalmas kivánságokkal telik el s mindegyik oly kinyilatkoztatásokat szeretne nyerni, mint sz. Brigitta, oly csodálatos felemelkedésben részesülni, mint Kupertinói sz. József és oly rendkívüli buzgóságban tündökölni, mint a régi oszloposok. Amíg azonban ilyen rendkívüli dolgok után hiába áhítoznak, elfelejtik a saját kárukra mindennapi kötelességeiket.

«Nem szabad rendkívüli kegyelmeket kivánnunk. Az igazi életszentség Isten szeretetében áll és nem képzeletünk furcsaságaiban, nem elragadtatásokban, melyek az önszeretetet táplálják s úgy az engedelmességet, mint az alázatosságot veszélyeztethetik. Nagy hiba, ha valaki elragadtatások után áhitozik. Maradjunk csak az igaz szelidség és alázatosság gyakorlásánál, tartsunk ki az önmegtagadásban, a szívből való engedelmességben s a mások iránti előzékenységben. Ez az Isten szolgáinak igazi és legkedvesebb elragadtatása.» Szalézi sz. Ferenc.[2]

1 Levelek 85. 2 Levelek 6, 57.

S mégis sokan vannak, akik nagyobb tetszést találnak abban, amit a szentekben bámulni, mint abban, amit bennük utánozni kell.

4. Ne olvass oly lelki könyveket se, — számuk, sajnos igen nagy — melyek nem elég világosak, melyekben az, ami tanácsos, fel van cserélve a kötelességszerűvel, melyekben az erények nincsenek pontosan meghatározva, melyek az olvasót jámbor kicsinyeskedésekre és külsőségekre oktatják, melyek inkább hizelegnek az önszeretetnek, semhogy a szivet megjavítanák.

5. A hirneves egyháztudósnak, Dubin-nak nézete szerint az újabb idők tévtanítóinak ép eme rosszul megírt lelki könyvek szolgáltak fegyverül a mi sz. vallásunk támadására és kigúnyolására.

6. Azért írja egyik igen tekintélyes iró: «Aki aszkézisről akar írni, annak nemcsak jó embernek kell lennie, mert jó ember is írhat téves dolgokat, sőt ostobaságokat; tudósnak és gyakorlatilag tapasztalt embernek is kell lennie, mert különben vagy a tanításban, vagy az alkalmazásban fog tévedni.» Ismeretes az a mondás, melyet sz. Tamásnak tulajdonítanak: «Aki jámbor és szent, az imádkozzék értünk; aki tudós, az tanítson minket.» Ha nem akarjuk a világot még nagyobb romlásba dönteni, világosan kell tanítanunk, mert a homályos tanítás a gyengékben aggályosságot, a tudósokban ellentmondást, az istentelenekben gúnyt és megvetést idéz elő.

7. S mégis, mennyi homályossággal találkozunk nap-nap után a lelki könyvekben! Légy tehát igen óvatos ily könyvek megválasztásában, hogy rossz útra ne vigyed elmédet és szivedet ahelyett, hogy megszentelnéd azokat.

XIV. A FELEBARÁTI SZERETET.

«Arról ismerik meg majd mindnyájan, hogy az én tanítványaim vagytok, ha egymáshoz szeretettel lesztek.» Jn 13, 35.

«Aki azt mondja, hogy ő világosságban van, de embertársát gyűlöli, az még mindig sötétségben van.» Jn I. 2, 9.

1. Az Úr Jézus tanítása szerint az ő tanítványai egymás iránti szeretetükről ismerhetők fel. Ez a szeretet azt parancsolja, hogy felebarátunkat Istenben, a teremtményt a Teremtőben szeressük.

A mi szentünk így ír:[1] «Aki felebarátját nem nézi úgy, hogy az Üdvözítőhöz való viszonyát tartja szem előtt, annak a veszélynek teszi ki magát, hogy nem fogja őt tiszta, állandó és egyenletes szeretettel szeretni. Aki azonban szem előtt tartja azt a viszonyt, az szeretni fogja felebarátját és szivesen fogja őt látni, tökéletlenségeit el fogja tűrni és nem fogja őt szeretetére méltatlannak vagy unalmasnak találni. Ezt a mi felebarátunkat az isteni Szív végtelenül szereti, oly kedves őneki, hogy iránta való szeretetből életét is feláldozta érte».

Az Isten és felebarát iránti szeretet két ág, mely egy törzsön fakad és közös gyökérből ered.

«Az igaz szeretet — írja szalézi sz. Ferenc — arra indít, hogy Istent mindenek felett szeressük és felebarátunkat úgy, mint önmagunkat, és pedig nem érzékies, természetes, önző

[1] Igazi jámborság 1, 8.

szeretettel, hanem tiszta, őszinte, el nem múló szeretettel, mely Istenben birja alapját... Szeretek valakit az ő szelidsége és szivessége miatt; ha ő is szeret engem és lekötelez, ezért újból szeretem. Ez esetben szeretetem testi érzékiségen alapszik, mert az állatok, melyeknek nincs lelkük, csak testük és érzékiségük, szintén szeretik jóltevőiket s azokat, kik szeretettel és barátságosan bánnak velük. De ha valaki érdes, visszataszító és műveletlen, egyébként azonban nagyon istenfélő s megvan benne a törekvés, hogy szeretetteljes és művelt legyen, úgy iránta való szeretetem nem az élvezetből ered, melyet nekem szerez, sem az önzésből, hanem kizárólag abból, hogy Isten tetszését találja őbenne. Ez a lelki szeretet, melyben az érzékiségnek semmi része nincsen.»

2. Istápold segítségre szoruló felebarátodat, ahol csak teheted, állásodhoz mérten s az okosság szabályai szerint; a többit a jóakarat pótolja.

Szalézi sz. Ferenc írja:[1] «Jegyezd meg magadnak, hogy az isteni Megváltó, aki megtett értünk mindent, amit csak tehetett, tőlünk is elvárja, hogy mindent megtegyünk egymásért, amit csak bűn nélkül megtehetünk; ezt a tökéletesség szabálya is követeli. Azért barátságunknak oly erősnek, őszintének és alapos-nak kell lennie, hogy sohase habozzunk felebarátunkért áldozatot is hozni, ha a körülmények úgy kivánják. Úgy testének, mint lelkének annyi jót kell tennünk, amennyit csak tudunk, azáltal, hogy érte imádkozunk, segítjük, valahányszor erre alkalom nyilik; mert az a szeretet, mely csak szép szavakban nyilvánul meg, értéktelen. Szavakkal s érzelmekkel szeretni nem annyi, mint úgy szeretni, ahogyan az édes Üdvözítő szeretett minket, aki nem érte be azzal, hogy szeretetéről biztosított, hanem e szeretetének kézzelfogható bizonyítékait is adta nekünk».

«A mi isteni Megváltónk nemcsak szeretett minket öröktől fogva, hanem e szeretetét még keresztrefeszítőivel szemben is kimutatta, akik pedig a legborzasztóbb bűnt, az istengyilkosság bűnét követték el s ezzel valóban ördögi gonoszságot árultak el.

[1] Igazi jámborság 2, 22.

Mert az ő szive annak dacára is szeretettel volt hóhérai iránt eltelve. Mialatt őt barbár kegyetlenséggel a keresztre feszítették, ő imádkozva mentegette őket, hogy bocsánatot eszközöljön ki számukra mennyei Atyjánál.[1] Igy adá nekünk halálában is a szeretet legmagasztosabb példáját. Ó, mily nyomorultak is vagyunk mi! A szenvedett sérelmet még hosszú idő mulva is alig tudjuk elfelejteni, bár jól tudjuk, hogy ép az követi legtökéletesebben a mi Megváltónkat, ki megelőzi felebarátját a szeretet áldásaival.» Szalézi sz. Ferenc.[2]

3. Ha megbántott felebarátod, mégsem szűnik meg Istennek képmása lenne, aki arra van hivatva, hogy Istené legyen; ép azért a sérelem után is kell őt szeretned. Talán nem érdemli meg, hogy megbocsáss neki, de megérdemli azt Jézus Krisztus annál is inkább, mivel nem egyszer bocsájtott meg neked sokkal súlyosabb vétségeket.

Szalézi sz. Ferenc szokta mondani,[3] hogy az erények aratása abban áll, hogy gyalázásokat és sértéseket nyugodtan eltűrünk, mivel ebben sok erényt gyakorolunk. a) *Az igazságosságot.* Mert kicsoda szabad minden bűntől s nem érdemel büntetést? Ha megsértettek, gondold meg, hányszor sértetted meg te Istent, következőleg mily igazságos dolog, hogy az ő teremtményei mint igazságosságának eszközei téged azért büntetnek. b) *Az okosságot.* Oly sérelmek, melyeket megvetünk, gyors megoldást nyernek és eltűnnek; ha haragosan ellentállunk, bűnösségünk látszatát keltjük. c) *A meggondoltság* együttjár az okossággal; tőle származik a mérséklet. d) *Az erősség és nagylelkűség* önlegyőzést sürgetnek. e) *A mértéktetesség* megzabolázza a szenvedélyeket, hogy el ne ragadjanak. f) *Az alázatosság* természetéhez híven megismerteti alacsonyságunkat és meg is kedvelteti velünk. g) *A hit,* mely sz. Pál szerint betömi az oroszlán száját[4] és Krisztust mint hitünk szerzőjét és bevégzőjét[5] állítja elénk, Jézusra

1 Lk 23, 34.
2 Igazi jámborság 2, 24.
3 Szalézi sz. Ferenc szelleme 12, 2.
4 Zsd 11, 33.
5 Zsd 12, 2.

fordítja tekintetünket, aki a legmegalázóbb gyalázások között elzárta fülét, mint valami süket és nem nyitotta meg száját ellentmondásra, mint valami néma. h) *A remény* a megróbáltatás múló pillanataiért, melyeket most elszenvedünk az örömteljes élet hervadhatlan koronájával kecsegtet. i) *A szeretet,* mely türelmesen, szeliden, jóságosan és barátságosan mindent hisz, mindent remél, mindent eltűr, mindent elvisel. Mily örömmel viselnénk el gyalázatot és sérelmeket, ha komolyan vennők örök üdvösségünket Mily szivesen kellene ily eseményeket látnunk, mivel alkalmat szolgáltatnak, hogy egyetlen pillanat alatt annyi Istennek tetsző erényt gyakoroljunk!

4. Nem áll azonban hatalmunkban, hogy ne érezzünk bizonyos ellenszenvet megbántóink és rossz emberek iránt. Ezt az érzést jól meg kell különböztetni a beleegyezéstől. Mikor megparancsoltatik nekünk, hogy az ellenséget és megbántót szeressük, úgy ez a parancs a magasabb lelki erőknek szól és nem az alacsonyaknak.

Szalézi sz. Ferenc írja:[1] «A szeretettel ellentétes érzelem a léleknek csak alsóbb részében támad, míg a lélek ténykedései az értelemből, vagyis a lélek felsőbb részéből erednek. Igen, ha azok, akiknek szivességet teszek, azt is tudnák, hogy ellenszenvvel viseltetem irántuk, nem érezhetnék magukat megsértve, sőt többre kellene azt becsülniök, mint ha természetes rokonszenvből származott volna; mert az ellenszenv, ha nem engedünk neki, magában véve nem rossz, hanem inkább eszköz sok erény gyakorlására s a mi Megváltónknak nagyobb kedve telik bennünk, ha a legnagyobb ellenkezéssel csókoljuk meg lábait, mint ha ezt édesen jóleső érzelemmel tesszük».

5. Ha a belső gyűlölet és a külső ellenszenv megbántóinkkal és rossz emberekkel szemben meg is van tiltva, még sincsen semmikép megtiltva, velük szemben kellő elővigyázattal lenni; ez inkább a szük-

[1] Igazi jámborság 2, 23.

séges okosságnak gyümölcse. A keresztény szeretet arra tanít, hogy kedves testvéreinket szeressük s velük jót tegyünk, de nem azt, hogy a gonoszakat oltalmazzuk, sem azt, hogy akár önmagunkat, akár másoknak ártatlanságát és önzetlenségét az ő fondorlataiknak és gonoszságuknak kiszolgáltassuk. «*Legyetek egyszerűek, mint a galambok*» — tanítja Jézus —, de egyúttal «*okosak, mint a kigyók.*»[1]

A mi szentünk így ír:[2] «Némelyek kérdik, hogyan értendők az Üdvözítőnek szavai: Legyetek okosak mint a kigyók. Minden egyéb felelet mellőzésével azt mondom, hogy e szavakat így kell érteni: Legyetek okosak, mint a kigyó, mely, ha támadás éri, akár egész testét feláldozza, csakhogy a fejét megmentse. Épúgy kell nekünk is, ha szükséges, mindent feláldozni, csakhogy egészen és sértetlenül megtartsuk az Urat s az ő szeretetét magunkban; mert ő a mi fejünk s mi az ő tagjai vagyunk. Ez az okosság, mely az egyszerűséggel tökéletesen összeegyeztethető.»

6. Légy elnéző felebarátod hibái iránt és ne magyarázz bele cselekedeteibe rossz szándékot.

«Ne légy mások cselekedeteinek erkölcsbirája — int szalézi sz. Ferenc — s ne törődjél azzal, amit tenniök kellene. Tekintsd inkább cselekedeteiket tiszta, jóakaró, szerető szemmel. Ne kivánj tőlük nagyobb tökéletességet, mint tenmagadtól és ne ütközzél meg sokféle tökéletlenségeiken.»

Egy és ugyanannak a cselekedetnek — mondja szalézi sz. Ferenc — száz oldala lehet. A jóakaratú ember mindig a legszebb oldaláról nézi, a rosszakaratú a legrosszabbikról.

7. A jó keresztény nehezen fog vakmerő itélettel vétkezni, vagyis felebarátját kellő ok nélkül határozottan elitélni. Ellenben gyanú és rossztól való félelem, amire csekélyebb okok is elegendők, gyakrabban fordulnak elő.

[1] Mt 10, 16. [2] Igazi jámborság 1, 9.

«Ó mennyire visszatetszenek az Úrnak a vakmerő itéletek! Az emberek itéletei pedig vakmerőek, mert nem birái egymásnak és az Úrnak hatalmát bitorolják, amikor itélnek; vakmerőek, mert a bűn gonoszsága a lelkületben rejlik, ez pedig titok előttünk; vakmerőek, mert mindenki elég itélni valót talál önmagában... Azok, akik törődnek lelkiismeretükkel, nem egykönnyen esnek a könnyelmű itélkezés hibájába; miként a méhek ködös időben kasaikba térnek, épúgy nemeslelkű emberek nem foglalkoznak gondolataikban felebarátjuk sötét és zavaros ügyeivel, hanem magukba térnek és saját tökéletesítésükön dolgoznak.» Szalézi sz. Ferenc.[1]

8. A gyanusítás meg van engedve, ha célja a személyes elővigyázat. A keresztény szeretet ugyanis tilt rosszakaratú gondolatokat, de korántsem elővigyázatot és előrelátást.

9. A gyanusítás nemcsak meg van engedve, hanem néha kötelességszerű is, olyanoknál t. i., akiknek másokat kormányozniok kell, mint családapáknál az ő fiaikat illetőleg, uraságoknál az ő szolgáikat illetőleg, valahányszor bizonyos meglevő rossznak megszüntetéséről vagy oly rossznak megakadályozásáról van szó, melynek bekövetkezésétől joggal tarthatunk.

10. Nem szabad a félelmet és gyanusítást összetéveszteni. A félelem oly fájó érzelem, mely magától támad bennünk. A gyanusítás ellenben értelmünknek szabad cselekedete.

[1] Filothea 2, 28.

XV. A BUZGÓSÁG.

«Ha pedig keserű féltékenység és visszavonás van szivetekben, akkor ne dicsekedjetek és ne hazudjatok az igazság ellen. Mert ez nem felülről jövő bölcseség, hanem földi, állati, ördögi.» Jk 3, 14—15.

«Mert a férfi haragja nem teszi azt, ami Isten előtt igazságos.» Jk 1, 20.

1. A lelkekért való buzgólkodás fenséges erény. De nem csekély ama hibák és vétkek száma, melyek a buzgóság jóhangzású cimén követtetnek el. «Az ember sohasem teszi a rosszat oly nyugodtan — mondja szalézi sz. Ferenc —, mint mikor tévesen azt hiszi, hogy Isten dicsőségére cselekszik.»

2. Még maguk a szentek is tévedtek e kényes pontban, miként ezt sz. Jakab és János apostolokban láttuk, akiket Krisztus megfeddett, mivel azt kivánták, hogy tűz szálljon le a szamaritánusokra.

Sz. Lukács evangelista mondja el nekünk ezt az eseményt:[1] *«Történt pedig midőn beteltek az ő fölvételének napjai, föltette magában, hogy Jeruzsálembe megy. Követeket küldött maga előtt, kik elindultak és betértek a szamaritánusok egyik városába, hogy neki szállást készítsenek. De nem fogadták be őt, mivel Jeruzsálem felé tartott. Mikor tehát tanítványai, Jakab és János ezt látták, igy szóltak: Uram, akarod-e, hogy mondjuk, hogy tűz szálljon le az égből és megeméssze őket? Ő azonban visszafordult és megfeddette*

[1] Lk 9, 51—56.

őket, mondván: Nem tudjátok, minő szelleműeknek kell lennetek. Az Emberfia nem jött lelkeket elveszteni, hanem megmenteni. És más faluba mentek.»

3. Azért minél alaposabban meg kell ismerni ez erény mibenvoltát, mivel sokkal több a hamis buzgóság, mint az igazi. Van ugyanis oktalan, kevély, igazságtalan, keserű buzgóság is. Vizsgáljuk meg e válfajait a tapasztalat alapján.

4. Minden családban találhatók tüskék, mert még a legjobb föld is terem bojtorványt. Az oktalan buzgóság azon a címen, hogy azt a tüskét eltávolítja, csak még mélyebbre szúrja bele az elevenbe s a sebet megnagyobbítja és fájdalmasabbá teszi.

«Nem hallgathatom el önnek, kedves leányom, az én véleményemet — írja szalézi sz. Ferenc. — Talán okot szolgáltatott jóságos atyjának és jó férjének arra, hogy áhitatgyakorlataiba beleavatkozzanak és azok miatt panaszkodjanak. Ha netán túlságosan tolakodó volt velük szemben s őket is ily gyakorlatokra akarta rábirni, úgy iparkodjék most őket felháborodásukban lecsillapítani.»

Tehát a legnagyobb elővigyázattal kell e tekintetben eljárnunk. A Szentlélek mondja:[1] «*Van ideje a hallgatásnak, és ideje a szólásnak*». Az okos buzgóság csak akkor beszél, ha úgy látja, hogy hasznosabb beszélni, mint hallgatni.

E pontról így ír a mi szentünk:[2] «Teljesen egyetértek ama kivánságoddal, mellyel kivánod, hogy tieid minél buzgóbbak legyenek Isten szolgálatában s a keresztény tökéletesség utáni törekvésben. Örömmel akarom óhajodat teljesíteni s gyenge imáimat a tieiddel e szándékra egyesíteni. De nyiltan be kell vallanom: félek, hogy az ilyen kivánságokba, melyek nem tartoznak lelki üdvünk és tökéletesedésünk lényegéhez, némi önakarat és önszeretet vegyül, úgy, hogy túlságos figyelmet fordítunk oly

[1] Pred 3, 7. [2] Levelek 2, 36.

törekvésekre, melyek nem épen okvetlenül szükségesek s nem engedünk lelkünknek elég teret s időt olyanokra, melyek sokkal szükségesebbek és hasznosabbak reánk nézve, mint pld. az alázatosság, a megadás, a szelidség s hasonlók gyakorlására. Attól is lehet félni, hogy ama törekvéseinkben nyugtalanság és izgalom vesz rajtunk erőt, vagy végre, hogy nem rendeljük alá azokat Isten akaratának úgy, amint illik. Ép azért szigorúan lelkedre kötöm: óvakodjál e visszás állapottól és dolgozzál türelemmel és szeliden kivánságaid teljesedésén, mégpedig úgy, hogy semmiképen nem terheled meg azokat, kiket e tökéletességre vezetni akarsz, sőt nem is árulod el nekik szándékodat, minthogy ez inkább meghiusíthatná törekvésedet, semhogy azt elősegítené. Példaadással és ama dolgok megemlítésével, melyek kivánságaid megvalósítására hasznosak, kell mintegy a magot elhinteni és még látszatát is kerülni annak, mintha az illetőket oktatni és megnyerni akarnád s így őket üdvös gondolatokra és elhatározásokra lassan rávezetni. Ily módon, kivált ha még imával is támogatod törekvésedet, sokkal többre fogsz jutni, mint bármi más módon».

5. Mások buzgóságukkal idegen családokba is behatolnak és ott rendelkezni s újítani akarnak, amiből keserűségek és veszekedések támadnak. Ily módon a használt orvosság ép azért, mivel meggondolás nélkül használtatik, ártalmasabb mint maga a betegség, melyet gyógyítani kellene. Az igazi buzgóság — mondja sz. Bernát — mindenek előtt önmagunk megjavítását követeli és az alázatos imát másoknak javulásáért. Nagy elbizakodottságra vall, ha valaki apostolként akar idegen házban fellépni, holott még jó és engedelmes tanítványnak sem mondható. Szép és jó dolog másoknak üdveért buzgólkodni, de ne történjék ez soha oktalan módon.

«A nagylelkű buzgóság — mondja szalézi sz. Ferenc[1] — minden helyzettel megbarátkozik és nyugodtan, zavartalanul hagy

[1] Igazi jámborság 1, 3.

mindenkit a maga útján járni a benső felvilágosítások különböző mértéke szerint, melyet Istentől kapott. Nyomatékosan int erre minket az apostol a rómaiakhoz írt levelében:[1] «*Aki eszik, ne vesse meg azt, aki nem eszik; és aki nem eszik, ne itélje meg azt, aki eszik. Mert az egyik megkülönbözteti egyik napot a másiktól, a másik pedig minden napot egyformának tart: Kövesse kiki a saját nézetét. Aki a napok közt különbséget tesz, az Úrért tesz különbséget; és aki eszik, az Úrért eszik, hálát adva Istennek. És aki nem eszik, az Úrért nem eszik, és hálát ad Istennek.*» Ezzel azt akarja mondani az apostol, hogy minden lélek élvezzen teljes szabadságot, de ne itéljen el és ne gáncsoljon másokat, akik nem épúgy tesznek, mint ő; mert megtörténhetik, hogy valakinek ugyanoly önmegtagadásába kerül enni, mint a másiknak bőjtölni.»

6. Vannak, akik csupa buzgóságból kivánják, hogy mindenki az ő kedvenc ájtatosságaikat utánozza. Aki különös tisztelettel viseltetik az Úr Jézus kínszenvedése vagy a legméltóságosabb Oltáriszentség iránt, azt szeretné, hogy mindenki sok időt töltsön a kereszt tövében vagy a szentségház előtt. Aki betegeket látogat vagy nekik szolgál, azt szeretné, hogy mindenki ily üdvösen foglalja el magát. Ez azonban nem igazságos buzgóság. «Márta és Mária — mondja sz. Ágoston — két nővér és mégis az egyik elmélkedéssel, a másik munkával van elfoglalva. Ha mindkettő előbbit tette volna, ki készítette volna el az ebédet Jézus és az ő tanítványai számára? Elmélkedésük szigorú bőjtölést rótt volna az isteni Mesterre. Ugyanez áll más jócselekedetekről is. Mindenki kövesse az isteni kegyelem sokféle sugallatát; a szem, mely lát, de nem hall, ne irigykedjék a fülre, mely hall, de nem lát. Minden élő lény dicsérje az Urat!»

Hasonlóan int szalézi sz. Ferenc:[2] «Csak szorgoskodjék Márta, de ne gáncsolja Máriát; viszont elmélkedjék csak Mária,

[1] Rm 14, 3. [2] Igazi jámborság 1, 3.

de ne vesse meg Mártát, mert maga az Üdvözítő vállalná a leszóltnak védelmét».

7. Mindig hamisnak fog bizonyulni a buzgóság, ha különben fényes sikerekre vezetne is téged, melyek azonban nem illenek állásodhoz és engedetlenséget, zavart s kellemetlenséget idéznek elő. A legszentebb cselekedetek is visszatetszenek Istennek, ha nem egyeztethetők össze különös hivatásbeli kötelességeiddel.

«Tarts ki amellett, hogy legyőzöd magadat a mindennapi élet összes apró megpróbáltatásaiban. Erre helyezd a legnagyobb súlyt lelki törekvéseidben. Légy meggyőződve, hogy Isten nem kíván most tőled mást. Ne vesd el kivánságaidat másnak kertjében, hanem elsősorban arra törekedjél, hogy a magadét jól gondozzad. Ne kívánd, hogy bár ne lennél az, aki vagy. Arra irányítsd gondolataidat, hogy e tekintetben magadat tökéletesítsed és arra, hogy az ezzel járó, akár nagy, akár kis keresztet nyugodtan viseljed el. Hidd el nekem, nagy, de csak kevesek által megértett igazság rejlik a lelki vezetést illetőleg e mondatban: *Mindenki a maga ízlése szerint szeret cselekedni, a legkevesebben kötelességüknek és a mi Urunk tetszésének megfelelőleg.* Mit használ nekünk Spanyolországban várakat építeni, mikor Franciaországban kell élnünk?» Szalézi sz. Ferenc.[1]

8. Sz. Pál feddi a keresztényeket, akik tanítómestereikkel és lelki vezetőikkel dicsekedtek, az egyik Pétert, a másik Pált, ismét más Apollót magasztalván fel különösen. «*Vajjon megoszlott-e Krisztus?* — kérdi az apostol. — *Vajjon Pál feszíttetett-e meg értetek? vagy Pál nevében vagytok megkeresztelve?*»[2] — Ez a megóvandó gyengeség különben jó lelkekben is gyakran található, akik hogy lelki vezetőjüket, mint a legszentebb és legtudósabb embert, állítsák elénk, minden lelkiismeretfurdalás nélkül lekicsinyítenek másokat. — Pedig valójában kiki annyit ér, amennyit Isten előtt

1 Levelek 6, 19. 2 Kor I. 1, 13.

ér; nincs kezünkben a szentély mérlege, hogy megmérhetnők, mennyire emelkedett másoknak szentsége és bölcsessége. Ha jó lelki vezetőd van, adj érte hálát Istennek és engedelmeskedjél neki, de ne biráskodjál másnak érdeme fölött. Idegen érdemnek lekicsinyítésétől annál inkább kell félve tartózkodnunk, minél kevésbbé tartózkodnak tőle az emberek.

9. Ha buzgóságod keserű, akkor bölcsességed «*nem felülről jövő bölcsesség, hanem földi, állati, ördögi*», miként sz. Jakab írja.[1] Szívleljék meg az apostolnak eme szavait azok, akik buzgók akarnak lenni, de könnyen haragra lobbannak és visszataszítók az ő viselkedésükben. Az ilyenekről joggal mondják, hogy «a templomban angyalok, otthon pedig ördögök».[2]

10. Buzgóságod annál értékesebb, minél nagyobb türelemmel és szeretettel nyilatkozik meg. Hisz' a szeretetnek gyermeke, tehát hasonlítania kell anyjához, aki sz. Pál szerint «*türelmes, kegyes, nem nagyravágyó és nem keresi a magáét*».[3]

«Nem elég, hogy jámbor és szereti a jámborságot; arra is kell törekednie, hogy azt másoknak kedvessé, hasznossá és kellemessé tegye. A betegek akkor fogják jámborságát szeretni, ha őket szeretettel vigasztalja; akkor, ha annak erejénél fogva minél nagyobb gonddal gondozza közös javukat, előforduló esetekben minél szelidebb, ha valamit meg kell javítani, minél szeretetteljesebb lesz s. i. t. Férje annál jobban fogja becsülni, ha vele szemben annál szivesebb és szeretetteljesebb lesz, minél jobban halad elő a jámborságban. Szüleinek és barátainak annál jobban fog jámborsága tetszeni, minél szabadabban lép föl, minél türelmesebb és minél tökéletesebben teljesíti akaratukat, amennyiben ez nem ellenkezik Isten sz. akaratával. Egy szóval, jámborságát lehetőleg vonzóvá kell tennie.» Ez szalézi sz. Ferenc szerint az igazi buzgóság.[4]

[1] Jk 3, 15. [2] Filothea 3, 8. [3] Kor. I 13, 4—5. [4] Levelek 2, 23.

11. «Buzgóságod — int sz. Ferenc — ne tegyen elhamarkodóvá másoknak megbüntetésében, mert ennek csak kellő okból szabad történnie. Ha várasz a büntetéssel, még mindig van idő reá; ha ellenben meggondolatlanul büntetsz, csak nagyobbítod a bajt, melynek véget akartál vetni.

12. Buzgólkodjál tehát, ahol csak teheted, másoknak üdvén, de buzgóságod kövesse az atyák előirásait: legyen alapja az igazság, kisérje azt részvét, vezesse azt szelidség és irányítsa okosság.

«Isten akarata szerint — írja szalézi sz. Ferenc — mindennapi munkámat úgy kell tekintenem, mint amelyet ömaga ró ki reám s azt olv buzgósággal végezni, amely méltó Isten szent Fölségéhez, vagyis pontosan és nyugodtan. Nem szabad semmit sem elhanyagolnom, semmit sem szenvedélyesen tennem, mert veszélyes dolog Isten művét hanyagul végezni vagy arra önszeretetből vagy hamis buzgóságból vállalkozni. Mert ez esetben kényünk-kedvünk szerint járunk el s következőleg rosszul cselekszünk; saját becsületünkért dolgozunk, kifáradunk s akarunk célt érni. Isten dicsősége a külszín, mely alá rejtőzünk. A buzgóság külszine alá rejtett önszeretet megneheztel és elkedvetlenedik, ha szándékát nem tudja megvalósitani. Ó Istenem! add meg nekem a kegyelmet, hogy hűséges legyek a munkában és közömbös annak sikerét illetőleg. Az én munkám abban áll, hogy keresem a te akaratodat és munka közben is veled vagyok elfoglalva. A te dolgod, gyenge erőlködésemet sikerrel koronázni, olyannal, amilyen neked tetszik, és semilyennel, ha neked úgy tetszik.»

XVI. A SZELIDSÉG.

«Boldogok a szelidek; mert övék lesz a föld.» Mt 5, 4.
«Tanuljatok tőlem, mert szelid vagyok és alázatos szivű.» Mt 11, 29.

1. Krisztus Urunk minden erény példaképe, de különösképen a szelidségé. Azért mondja: «*Tanuljatok tőlem, mert szelid vagyok és alázatos szivű*».

Azért szalézi sz. Ferenc a szelidséget «az erények erényének nevezi, melyet a mi Urunk minden más előtt ajánlott nekünk» s hozzáfűzi gyakorlati miheztartás végett: «Ha netán vétenél ellene, ne nyugtalankodjál, hanem kelj fel erős bizalommal, hogy mint előbb újból a lelki béke és szelidség megszerzésére törekedjél».[1]

2. Szelideknek kell tehát lennünk benn a szivünkben és szelideknek külső cselekvéseinkben. Krisztus nem azt mondja: ne érezzétek a haragot, mert ez nem is áll hatalmunkban. Csak azt mondja: ne engedjetek neki! Sz. Jeromos szerint természetünkben van, hogy haragra gerjedünk; a keresztény ember azonban nem engedi magát tőle elragadtatni.

Azért így int szalézi sz. Ferenc egy hölgyet:[2] «Különös gondot kell fordítani türelmetlenségének legyőzésére a házi bajok között s arra törekednie, hogy mindig szelid maradjon. Mikor reggel felkelt vagy imáját elvégezte, vagy a szentmiséről, szen-

1 Levelek 2, 13. 2 Levelek 2, 8.

áldozásról hazatért egyszóval valahányszor házi teendőire megy, legyen gondja rá, hogy minél szelidebben kezdje munkáját. Nézzen mindig be szivébe, vajjon szelidséggel van-e eltelve. Ha nem, mindenekelőtt csillapítsa le. Ha azonban szelid, úgy áldja érte Istent s árassza át e szelidséget minden foglalkozására, mely magát előadja, s legyen különös gondja rá, hogy ez a jó hangulat el ne párologjon... Hívja gyakran segítségül a mennyei Vőlegénynek egyetlen szép Galambját, hogy igazi galambszivet adjon önnek, hogy ne csak az ima röptében legyen galamb, hanem a fészkében is s mindazok iránt, kik körülötte vannak».

3. Sz. Bernát mondja, hogy a kereszténynek, ha nem volna senkije, aki neki kellemetlenkednék, mindenáron keresnie kell valakit, hogy a türelem és szelidség erényeit gyakorolhassa. Ha tehát gondoskodásod nélkül erre alkalmad nyilik, úgy élj vele e fenséges erény gyakorlására.

4. Szalézi sz. Ferenc a következő fontos szabályt adja erre vonatkozólag: köss szövetséget nyelveddel, hogy egy szót sem szól, amikor lelked háborog. Aki fel van háborodva, azt hiszi, hogy okosan beszél, de a valóságban ez soha sincs így. Aki a haragtól elragadtatja magát, nem léphet fel orvosként mások megjavítására, mert önmaga is beteg és orvosra, orvosságra szorul. Várj tehát, míg lelked ismét nyugodt, akkor eredményesen fogsz beszélni. Még ha mint atya kötelességszerűen intesz is, be kell várnod az alkalmas időt, mikor oly nyugodt vagy, mintha alattvaló volnál. Különben az orvosság ártalmára lesz a betegnek.

«Mindenesetre ellent kell állni a rossznak — int szalézi sz. Ferenc[1] — s azoknak hibáit, kik gondjainkra vannak bízva, nyomatékosan megjavítani, de szeliden és nyugodtan. Misem csillapítja le gyorsabban a felbőszült elefánt haragját, mint ha egy bárányt lát, s a nehéz ágyú lövegét misem töri meg jobban, mint a

[1] Filothea 3, 8.

gyapjú. A szenvedélyes rendreutasítást, ha mégannyira indokolt is, sohasem fogadja az ember oly jó szívvel, mint az oly intelmet, mely higgadt belátásból folyik. Mert az értelmes lélek természeténél fogva úgy érzi, hogy az értelemnek van alávetve, ellenben ellentáll a szenvedélynek, mint valami zsarnoknak és csak kényszer s erőszak után hajol meg előtte. Sőt az értelem is, ha szenvedélyre támaszkodik, gyűlöletessé válik és jogos uralma lealacsonyíttatik, ha a szenvedély zsarnokságával szövetkezik... Addig, amíg egyedül uralkodik és intelmeit, feddéseit s büntetéseit nyugodtan, ha szigorúan és pontosan is osztja ki, mindenütt helyeslésre és jóváhagyásra talál. De ha haraggal, méreggel és dühhel lép fel — miket sz. Ágoston az ő harcosainak nevez —, akkor inkább félelmet kelt, mintsem szeretetet, de magamagát is nyugtalanítja és kínozza.»

5. Mielőtt felebarátodat valamely vétség után intenéd és feddnéd, kérd az Istent, hogy ő beszéljen annak lelkéhez, akinek füléhez akarsz szólni.

6. De azt is jegyezd meg magadnak Nagy sz. Gergely és sz. Tamás tanítása alapján, hogy ha felebarátod visszaél szelídségeddel és jóságoddal, fel vagy jogosítva, hogy teljes szabadsággal beszélj s az ő műveletlenségét visszautasítsd. Azért int a Szentlélek: «*Felelj a bolondnak az ő bolondsága szerint, hogy ne láttassék bölcsnek önmaga előtt*».[1] A feddés — orvosság; az orvosságnak pedig meg kell felelnie a beteg szükségletének.

[1] Pldb. 26, 5.

XVII. A MÁSOKKAL VALÓ ÉRINTKEZÉS.

«Mécset sem azért gyújtanak, hogy a véka alá tegyék, hanem a tartóra, hogy világítson mindazoknak, kik a házban vannak. Ugy világítson a ti világosságtok az emberek előtt, hogy lássák a ti jó cselekedeteiteket és dicsőítsék Atyátokat, ki mennyekben van.» Mt 5, 15. 16.

«Ne vitatkozzál szóval, mert az semmi egyébre nem való, mint a hallgatók romlására.» Tm II. 2, 14.

1. Az emberekkel való érintkezésben állandóan szent örömöt kell mutatni. Azért hangulatodnak mindig egyenletesnek, nyugodtnak, jóságosnak kell lennie. Ez a szent öröm a jámborságot is s a jámbor embereket is kellemesekké teszi. Sz. Antal rendkívüli önsanyargatása közepette is állandóan vidám volt, úgy, hogy mindenkit, aki őt látta, örömre hangolt.

2. Az érintkezésben másokkal nem szabad túlságosan sokat beszélni, de hallgatni sem. Aki kelleténél többet beszél, meggondolatlannak és tolakodónak fog föltünni; aki viszont sokat hallgat, azt a látszatot kelti, mintha az a társaság, melyben van, nem volna inyére, vagy hogy imponálni akar.

«Óvakodjál — írja szalézi sz. Ferenc[1] — rögtön feladni az érintkezést olyanokkal, akik nem tartják be egészen pontosan a jámborság szabályait. Mert mindenben a szeretetnek kell uralkodnia

[1] Levelek 2, 23.

s minket megvilágítania, hogy mindig szolgálatára álljunk felebarátunknak, amikor ez az isteni parancs megsértése nélkül történhetik.»

3. Menés közben a lépéseket számlálni éppoly nevetséges volna, mint beszéd közben a szavakat számlálni. Érintkezésünkben bizonyos fesztelen, mérsékelt vidámságnak és szent szabadságnak kell uralkodnia.

«Örvendezzünk az örvendezőkkel és szomorkodjunk a szomorkodókkal. Mutassuk meg egyúttal barátainknak, hogy örömünkre szolgál velük lenni, föltéve, hogy szeretetünk jelei ártatlanok s azokkal Istent meg nem bántjuk, sőt inkább dicsőítjük és magasztaljuk.» (Szalézi sz. Ferenc.)[1]

4. Ne nyugtalankodjál, ha idegen vétkekről hallasz. De ha biztos vagy benne, hogy azok rágalmak, akár azért, mert olyasmit állítanak, ami nem igaz, akár pedig azért, mert elmondják azt, ami titok volt vagy az igazat nagyítják, akkor mondd el kellőképen, ami felebarátod igazolására szükséges és mutasd nemtetszésedet vagy komoly hallgatással, vagy azáltal, hogy amennyire a körülmények engedik, más tárgyra tereled a társalgást. Megnyugtatásodra még megjegyzem, hogy nincs részed idegen bűnökben felebarátodat illetőleg, ha nem szólsz magad is hozzá vagy helyeslésednek nem adsz valamiképen kifejezést.

«Ami a társalgást illeti — írja a mi szentünk[2] —, azt mondom: semmi se nyugtalanítson, amit ott mondanak vagy tesznek. Mert ha az jó, dicsőítened kell érte Istent; ha pedig nem jó, úgy alkalmad van Istennek azáltal szolgálni, hogy szivedet attól elfordítod anélkül, hogy akár csodálkozást, akár megütközést mutatnál. Mert neked ebben nincs semmi részed, viszont nincs akkora befolyásod, hogy ilyen rossz beszédeket megakadályozhatnál. Ellenkezőleg, még rosszabbat fognak mondani, ha gátat akarsz vetni kedvtelésüknek. Tégy így s te mér-

1 Igazi jámborság 2, 26. 2 Igazi jámborság 2, 25.

ges kigyók szisszenése közepett is mint kedves földieper, érintetlen fogsz maradni a téged környező rossz elemektől.»

5. Azok közé se tartozzál, kik csupa aggályosságból minden bűnt és minden bűnöst meg akarnak védelmezni. Az igazán rosszat meg kell feddeni és a bűnösöket, kik példájukkal és tanításukkal kárt okozhatnak, el kell kerülni. «Ha farkasra nagy szóval rákiáltunk — mondja a mi szentünk —, megvédelmezzük a juhokat.»

6. Tisztelnünk kell az embereket, de nem szenvedélyeiket. Ha tehát az érintkezésben valami illetlenséget látsz, vagy nem illő, sőt talán vallásellenes beszédeket és kifakadásokat hallasz, ne helyeseld ezt sem szóval, sem hallgatással, hogy meg ne becstelenítsd önmagadat. Az igazán derék, becsületes ember nem tud hízelegni és még az uralkodója előtt sem fogja bármikép helyeselni azt, ami rovást érdemel. Aki ellenben idegen bűnöket jogosaknak és észszerűeknek mond, az embernévre is méltatlan.

7. Ha többek társaságában vagy, törekedjél mindenki iránt figyelemmel lenni, amennyire ezt könnyen megteheted akár azáltal, hogy tőlük valamit kérdezesz vagy olyasmit mondasz, ami nekik tetszhetik. Szalézi sz. Ferenc az ő szeretetreméltó és figyelmes modorával nyitotta meg magának sok bűnösnek és tévhitűnek szivét, te pedig legalább azt fogod így elérni, hogy a jámborságot mindjobban megbecsülik. Az egyház szolgái iránt légy mindig különös tisztelettel az ő magas méltóságuk miatt.

8. Veszekedések, epés megjegyzések, visszataszító modor megmérgezik a kellemes társalgást. A másokkal való érintkezésben mézet kell gyűjtenünk, mint a méhek, nem pedig szúrni és mérgezni, mint a darazsak.

«Ajánlom Önnek, tanusítson mindig őszinte, figyelmes előzékenységet, mely senkit sem sért és mindenkit lekötelez, mely inkább szeretetre pályázik, mint hódolatra, mely senkit sem

csúfol vagy sérteget epés szavakkal, mely senkit sem szorít háttérbe s mégsem szorul maga háttérbe, s ha ez mégis megtörténnék, bizonyára hamarosan ismét teljes elismerésben részesül.»[1]

9. Tartsd mindig szem előtt azt a bölcs tanácsot, melyet nem a szentek, hanem a világi bölcsek adtak: Az érintkezésben tanusíts tiszteletteljes hódolatot a feljebbvalókkal szemben, szeretetet a veled egyenrangúakkal és leereszkedést azokkal szemben, kik rangban alattad állnak.

10. Általánosságban nem érdemelnek dicséretet azok, akik különben jó és állásukhoz illő társaságot kerülnek. Isten, az erények hirdetője, az emberi társadalomnak is megalapítója. Ha valaki erkölcstelen, jól teszi, ha távoltartja magát másoktól; de ha erkölcsös, hasznára van másoknak társaságával. Másrészt a világnak is meg kell tudnia, hogy nem tartozik az evangélium követéséhez a társaságok kerülése; hogy aki Istenért él, embertársaival, az ő képmásával is tud élni; hogy a jámborság korántsem tesz visszataszítóvá vagy szomorúvá, hanem ellenkezőleg közlékennyé és kellemessé és semmikép sem akadályozza meg a társas érintkezést olyan számára, ki a világban él; hogy az a jámborság a rendezett érintkezést épen nem szünteti vagy zavarja meg, hanem ellenkezőleg tökéletesíti; hogy lehet a világban élni, sőt kell is, anélkül, hogy az ember elvilágiasodnék.

A mi szentünk bölcsen oktat a következőkben:[2] «A társaságok hajhászása s azok kerülése oly két ellentét, melyet egyformán kell hibáztatni oly egyénekben, kik a világban élnek. Utóbbi mások megvetésére mutat, előbbi pedig renyhe, dologtalan életnek a jele. Felebarátunkat úgy kell szeretnünk, mint önmagunkat. Hogy kimutassuk szeretetünket őiránta, nem szabad őt kerülnünk s hogy megmutassuk, miszerint magunkat is szeret-

1 Levelek 4, 1. 2 Filothea 3, 24.

jük, szeretnünk kell a magányt. Mindenekelőtt magadra gondolj — mondja sz. Bernát — és csak azután másokra. Ha tehát nincs okod látogatásokat tenni vagy fogadni, maradj magadban és foglalkozzál saját sziveddel; ha azonban látogatásokat fogadnod vagy viszonoznod kell, menj Isten nevében és nézz barátságos szemmel felebarátodra.»

11. Ha az összes lelki vezetők egyetértenének e fontos tanban, nem egy jámbor lélek, mely túlságosan elrejtőzve és szomorúan túlzó elzárkózottságban él, világító példaként léphetne fel a mindennapi életben, másoknak igen nagy hasznára, és a világ fiai nem gúnyolódhatnának többé annyit a jámbor és a jámborság fölött.

Ezeket az elveket vallja Fenelon is nagy határozottsággal:[1] «Sokan vannak, kik azt hiszik, hogy örökké sóhajtozniok kell és szünet nélkül azon fáradoznak, hogy undort keltsenek fel magukban a szórakozások iránt, melyekben részt kell venniök. Őszintén bevallom, hogy ezzel a szigorral nem érthetek egyet. Jobban szeretem az egyszerűbb életmódot s hiszem, hogy Isten is ezt szereti jobban. Ha azok a mulatságok magukban véve ártatlanok s ha azokban azért vesz részt valaki, mert állása megkívánja, akkor azt hiszem elég, ha kellően mérsékelve magát és Istenre gondolva vesz bennük részt. Részvétlen, tartózkodó, kevésbbé előzékeny és nyiltszivű viselkedés csak azt eredményezné, hogy a világ fiai téves fogalmat alkotnának maguknak a jámborságról, ami annál is inkább kerülendő, mivel úgyis elfogultak iránta s így könnyen arra a gondolatra jöhetnének, hogy csak örömtelen és bajokkal teljes élettel szolgálhatunk Istennek. Ebből következtetem uram, hogy ha a jó Isten valakit bizonyos állásba emel, melyben kötelességszerűen kell mindenben résztvenni, mint az ön esetében is, hogy akkor nincs egyéb teendője, mint békében maradni anélkül, hogy folyton ama titkos indítóokokkal nyugtalanítaná magát, melyek észrevétlenül lopódzhatnak be szivébe.

1 Keresztény gondolatok 45.

... Aki a legközömbösebb dolgok közt is Isten jelenlétében jár, az sohasem szünik meg Istennek dolgozni, még ha úgy látszik is, hogy semmi fontosat és komolyat nem művel. ... Isten oly akaratot követel tőlünk, mely nincs többé megosztva őközte és valamely teremtmény között, oly akaratot, mely semmit sem kér és semmit sem utasít vissza, mert kikötés nélkül akar mindent, amit akar, és soha semmi szín alatt nem akar olyasmit, amit Isten nem akar. Ezt az egyszerű, egészen Isten akaratával eltelt akaratot vigye magával uram mindenüvé, ahová az ő gondviselése vezetni fogja. Keresse Istent azokban az órákban, melyek oly üreseknek látszanak, s meg fognak telni, mivel Isten Önt fönn fogja tartani. Még a leghaszontalanabb szórakozások is jó cselekedetekké fognak változni, ha azokban csupán okos alkalmazkodásból és azért veend részt, hogy ebben is Isten rendelkezését kövesse. Ó hogyan kitágul a szív, ha Isten megnyitja előtte az egyszerűségnek az útját! Az ember úgy jár, mint a gyermek, melyet édesanyja kézen vezet s amely hagyja magát vezettetni, nem törődve azzal, hogy hová vezeti őt. Az ember megnyugszik abban, hogy alá van rendelve, de ép oly mértékben örül szabadságának is. Kész beszélni és kész hallgatni. Ha nem tud épületes dolgokról beszélni, legalább jó szívvel beszél a mindennapiakról, olyanokról, melyeket szalézi sz. Ferenc felvidulásoknak nevez, miáltal magunkat is, felebarátainkat is felvidámítjuk.»

12. Az üdülésre szánt órákon kívül ne légy soha tétlen. A tétlenség a kedvetlenségnek, unalomnak és egyéb veszélyes kisértéseknek gyökere. Még az ártatlanság napjaiban, a földi paradicsomban is megkívánta Isten, hogy Ádám az Éden őrzésével és művelésével legyen elfoglalva.

XVIII. A RUHÁZAT.

«Az asszonyok tisztességes öltözetben, szeméremmel és józansággal ékesítsék magukat.» Tm I. 2, 9.

1. A ruházatnak hármas rendeltetése van: hogy őre legyen a szeméremnek; hogy megvédje testünket az időjárás viszontagságai ellen s végre, hogy tisztes és megfelelő díszül szolgáljon.

2. A ruházatnak az álláshoz illőnek kell lennie, akkor az igazság erényét szolgálja, amennyiben a külső ruházat mutatja viselőjének állását.

3. El kell tehát kerülni a két végletet: a fényűzést csak úgy, mint a feltűnő elhanyagolást. Előbbi ellenkezik a keresztény mértékletességgel és egyszerűséggel, míg utóbbi a józan renddel jön ellentmondásba, amely azt követeli, hogy kiki állásának megfelelőleg éljen és ruházkodjék: Eszter mint királyné, Judit mint özvegy, Abigail mint úrnő, Agar mint szolgáló.

Filotheájában szentünk külön fejezetet szentel e tárgynak s azt mondja:[1] «Sz. Pál azt akarja, hogy a keresztény nők (de ugyanezt a férfiaknak is akarja mondani) illedelmesen öltözködjenek és szeméremmel meg józansággal ékesítsék magukat. A ruha illendősége pedig a szövettel, alakkal s a tisztasággal függ össze. A tisztaságnak sohasem szabad hiányoznia és sem szennyet, sem foltot nem szabad tűrnünk, mert a külső tisztaság bizonyos mértékben jele a belsőnek; azért kíván Isten különös testi tisztaságot azoktól, akik oltáraihoz közelednek, s az ő különös szolgálatára szentelték magukat. Ami a ruhának szövetét és alakját illeti, e pontban légy figyelemmel az illendőségre, az évszakra, a korra,

[1] Filothea 3, 25.

az állásra, a társaságra és az alkalomra. Ünnepnapokon általában díszesebben öltözködünk, komolyabb napokon, teszem a nagyböjtben, egyszerűbben; esküvőkön mennyegzői, gyászesetekben gyászruhát szokás viselni; fejedelmek s előkelőségek látogatásaihoz a legjobb ruhánkat vesszük föl, de otthon ezt szivesen letesszük. — Légy mindenben rendes, Filothea! ne tűrj magadon semmi illetlent vagy rendetlent, — ez lebecsülése volna azoknak, kikkel érintkezel; de épúgy óvakodjál minden hiúságtól és fényűzéstől és mindentől, ami szemet szúr; szeresd az egyszerűséget és a szerénységet, mert ezek a szépségnek legértékesebb díszei és ha az nincs meg, legméltóbban pótolják azt».

4. Illetlen ruházatban csak magukról megfeledkezett, szemtelen nők járnak. Tisztességes és jó erkölcsűeknél, kiknek én írásomat szánom, ez nem fordul elő. Mivel azonban sok visszaélés történik e pontban s néha még a Nap is elsötétül, azért tartsa magát mindenki a következő szabályokhoz, melyek védelmül és zsinórmértékül szolgálnak:

a) Semmiféle ellentétes szokás nem változtathatja meg a dolgok természetét és nem teheti megengedetté, ami magában véve szemérmetlen s következőleg lényegében bűnös. Különben minden bűnt lehetne mentegetni, mivel minden tekintetben szokás vétkezni.

b) Másnak bűne a tiédet nem igazolja s ha szokássá lett vétkezni, akkor ez csak annyit jelent, hogy szokássá lett a kárhozat felé tartani. Jobb tehát kevesekkel üdvözölni, mint sokakkal elkárhozni.

5. Ha tükrözöd magad, kövesd a pogány Sokratesnek bölcs tanácsát, melyet erényes keresztények is hasznukra fordíthatnak. Ő azt mondja: «Ha tükörben nézed és szépnek találod magadat, mondd magadnak: Lelkemet is nemesítenem kell, hogy szépsége ne álljon testem szépsége mögött. Ha csunyának találod magadat, így szólj határozottsággal: Annál nagyobb gondot kell fordítanom lelkem nemesítésére, hogy ragyogó szépsége pótolja testemnek hiányzó szépségét».

XIX. A VAKBUZGÓSÁG ÉS AZ AGGÁLYOSSÁG.

«Márta, Márta! te szorgos vagy és sok mindennel törődöl.» Lk 10, 41.

«Mindig tevékenyen — mindig nyugodtan.» Sz. Ágoston.

1. Gondod legyen rá, hogy se vakbuzgó, se aggályos ne légy — szalézi sz. Ferenc mindkettőt nagyon elitélte. Mert ez akadályoz minket, hogy Istenre gondoljunk s a legkisebb nehézség, amibe munkánkban ütközünk, haragra ingerel. Aki a béke Istenét szolgálja, annak békésen kell működnie.

Szalézi sz. Ferenc[1] a vakbuzgóságról azt mondja, hogy «az egyike a legnagyobb árulóknak, mellyel a jámborságnak és igaz erénynek állandóan harcolnia kell. Látszólag jóra hevít, de ez csak azért történik, hogy ellankadásunkat okozza; futásra késztet, de csak azért, hogy elessünk». Azért így int:[2] «Óvakodjál minden vakbuzgóságtól és aggályosságtól, mert semmi sem akadályoz jobban a tökéletesség útján. Tedd csak szivedet szeliden és minden erőszak nélkül az Üdvözítő sz. sebeibe. Bízzál rendületlenül az ő irgalmasságában és jóságában; sohasem fog elhagyni».

«Ne zavartassuk meg békénket — int Scupoli — lázas tevékenység által. Ha akár testi, akár szellemi munkát kell végeznünk, tegyük azt megfontoltan, nyugodtan, sem az időt meg nem határozva, mely alatt azt befejezni akarjuk, sem lázasan nem

[1] Levelek 1, 13. [2] Levelek 3, 5.

törve magunkat, hogy a végét meglássuk.» És szalézi sz. Ferenc így ír egy hölgynek: «Ne várja munkáinak sikerét saját erejétől, hanem egyedül Isten segítségétől. Ő mindig a legjobban teszi a dolgát, hacsak Ön is nyugodt szorgalommal teszi a magáét. Ismétlem: nyugodt szorgalommal, mert lázas szorgalom zavarólag hat szívre és kézre egyaránt s nem is annyira szorgalom, mint elhamarkodás és megzavarodás».[1]

S másutt ezeket írja a szent:[2] «Ne gondold, hogy a munkát, melybe belefogtál, egyhamar el is végezheted. A cseresznyefa teljes kifejlődése előtt is már terem gyümölcsöt, de a pálma, mely mint valami királyné méltóságra fölötte áll az összes növények fölött, csak hosszú évek multával termi az első datolyákat. Közepes erényt egy év alatt is el lehet sajátítani, de tökéletesek, amire t. k. törekszünk, Isten csodája nélkül nem lehetünk egyhamar».

2. Márta szent ügyben, az Üdvözítő megvendégelésében szorgoskodott s az Úr mégis megrótta az ő túlságos szorgoskodását. Nem elég — mondja a mi szentünk[3] — a jót megtenni, a jót jól is kell tenni, vagyis örömmel és nyugodtsággal. Ha túlságosan hajtjuk a rokkát, elejtjük a fonalat s az elszakad. Ehhez aztán a következő intelmet tűzi: «Menjünk csak mindig előre; ha lassan haladunk is, mégis nagy utat fogunk megtenni».

3. Elég gyorsan dolgozunk, ha azt, amit teszünk, jól tesszük. Akik lázas sietséggel dolgoznak, csak keveset végeznek s azt sem jól.

Azért így inti szentünk egyik nővérét:[4] «Kerülj minden túlzást és hidd el nekem, hogy a legjobban úgy szolgálod az Istent, hogy állandóan nagy gonddal szelidségre törekszel. Nem szabad *mindent* megtenni akarni, hanem mindig *csak valamit,* akkor *sokat* fogsz elérni». S másutt így ír:[5] «Törekedjél mindent,

1 Filothea 3, 10.
2 Igazi jámborság 3, 1.
3 Igazi jámborság 3, 27.
4 Levelek 6, 22.
5 Levelek 4, 25

amit teszesz, tőled telhetőleg jól megtenni; ha aztán megtetted, ne gondolj rá többé, hanem csak arra, ami most megtevésre vár».

4. Szalézi sz. Ferenc sohasem hamarkodott el semmit. Midőn valaki erre nézve kérdést intézett hozzá, így felelt: «Kérdezed, hogyan maradhattam nyugodt, mikor láthattam, hogy mindenki kapkod? Mit is feleljek erre? Én nem azért jöttem e világra, hogy új bajokat csináljak. Vagy tán nincs még elég baj e világon, hogy nekem is kellene azokat kapkodásommal szaporítani?»

Nagyon jogos azért Fenelon intelme:[1] «Ha valamilyen heves kívánságot érzünk magunkban, bármire vonatkozzék is, és azt vesszük észre, hogy kedélyünk igen élénken ösztökél annak elvégzésére, amit épen tennünk kellene, legyen az bár csupán egy kiejtendő szó, valamely tárgynak látása, vagy akár csak egy lépés, melyet tenni akarunk: állapodjunk meg azonnal és fojtsuk el lázas gondolatainkat, a cselekvésben való izgalmunkat, mivel Isten maga mondotta, hogy az ő lelke nem viharban lakik».

A mi szentünk a lázas buzgóságnak dőreségét még más találó szavakkal is mutatja ki:[2] «A lázas buzgóság — úgymond — zavart okoz a szívben és a munkában s könnyen teljes fölfordulást idéz elő. Istenem! nemsokára az örökkévalóságban leszünk s be fogjuk látni, mily jelentéktelenek e világ összes ügyei s mily kevés fordul meg azon, vajjon megtörténtek-e vagy nem, — s mégis olybá vesszük azokat, mintha a legnagyobb fontossággal birnának. Mikor még kicsinyek voltunk, szorgalmasan gyűjtöttünk tégladarabokat, fát, földet, agyagot és sarat, hogy azokból házikót építsünk s ha valaki azt széttaposta, igen elszomorodtunk és sírtunk. Most azonban már tudjuk, hogy az igen csekély dolog volt. Ugyanígy fogjuk látni majdan az égben a világ ügyeit; be fogjuk látni, hogy az mind csupa gyerekesség volt. Nem akarom ezzel a kis előnyökre és egyéb csekélységekre fordított gondosságodat megróni; de mégis szeretném, hogy ne ragadjon el ezekben soha semmi vakbuzgóság».

1 Keresztény gondolatok 37. 2 Igazi jámborság 6, 6.

5. De a túlságos lassúságot is kerülni kell, mert minden túlzás rossz. Törekedjél mindenben nyugodt tevékenységre és tevékeny nyugodtságra.

6. Azt mondom: Törekedjél mindig nyugodtan dolgozni, amivel azt akarom mondani, hogy nem szabad magunkat munkával túlterhelnünk, mert ez kifárasztja és nyugtalanítja a lelket és táplálja a titkos önérzetet, mely nagyobb örömet talál abban, hogy sokat tesz, mint abban, hogy jót tesz. Azért mondja találóan szálézi sz. Ferenc: «Önszeretetünk nagy lélekrontó: mindig sokat akar elvállalni és nem visz végbe semmit sem».

Más helyen ezeket mondja a szent: «Úgy veszem észre, hogy igen nyugtalanul törekszel a tökéletességre... Én pedig rád olvasom a Királyok könyvéből az igazságot:[1] Sem a szélvészben, sem a földrengésben, sem a tűzben nincs az Úr, hanem csak lágy szellő susogásában... A vakbuzgóság és nyugtalanság épen nem szolgálják a sikert. A kivánság jó, de annak nyugodtnak kell lennie. Ezt a lázasságot határozottan megtiltom neked, mert minden tökéletlenségnek forrása». S újból rátér e tárgyra a szent, mikor így ír:[2] «Mindenben és mindenütt meg kell óvni a nyugodtságot. Ha akár külsőleg, akár bensőleg valami kellemetlenség ér, nyugodtan kell fogadnunk. Ha örömteljes meglepetés ér, ne reszkessünk az örömtől, hanem maradjunk nyugodtak. Ha arról van szó, hogy valami bajt elkerüljünk, tegyük nyugodtan, minden izgalom nélkül; mert különben eleshetnénk futás közben s ellenségünk könnyen megölhetne. Ha valami jót kell tennünk, nyugodtan tegyük; elhamarkodással egynémely hibát követnénk el. Még a penitenciát is nyugodtan kell végezni: «*Ime békességemül lett* — olvassuk Izaiásnál — *legkeservesebb keserűségem*».[3]

[1] Kir. III. 19, 11—12. [2] Levelek 6, 26. [3] Iz 38, 17.

XX. A LELKI ÖRÖM.

«Vigadok, mikor azt mondják nekem: Az Ur házába megyünk.» Zs 121, 1.

«Örvendezzetek az Istennek, minden föld! szolgáljatok az Urnak vigassággal.» Zs 99, 2.

«Miért vagy szomorú? én lelkem! és miért háborgatsz engem?» Zs 42, 5.

«És letöröl az Isten minden könnyet az ő szemeikről». Jel. 11, 4.

1. A bűn után nincs nagyobb rossz, szalézi sz. Ferenc mondása szerint,[1] mint a szomorúság.

Félreértések elkerülése végett a szent különbséget tesz az Istennek tetsző szomorúság és a világ szomorúsága között:[2] «Van Istennek tetsző szomorúság, mely a bűnösöket bűnbánatra, a jókat részvétre indítja embertársuk nyomora iránt, a tökéleteseket pedig sóhajokra és könnyekre a lelkek szellemi insége fölött. Így siratták Dávid, Péter és Magdolna az ő bűneiket, Agar a szomjúságtól halálra vált fiacskáját, Jeremiás Jeruzsálem pusztulását, az édes Üdvözítő a zsidó nép vakságát s az ő nagy apostola is ezzel a szomorúsággal sóhajt fel: *«Sokan, akikről sokszor mondottam, most pedig sírva mondom, úgy viselkednek, mint Krisztus keresztjének ellenségei».*[3] A világ szomorúsága is három forrásból ered. Először néha a gonosz szellemtől származik, aki különféle szomorú, sötét, ellenszenves sugallatokkal az elmét elhomályosítja, az akaratot gyengíti és az egész lelket megzavarja. Ezáltal bizalmatlansággal, kedvetlenséggel, az elköve-

[1] Levelek 6, 47. [2] Theotimus 11, 21. [3] Flp. 3, 18.

tett bűnök miatti haszontalan félelemmel és aggállyal tölti el s egész tengerét zúdítja rá az üres, keserű, megfélemlitő kételyeknek és kifogásoknak, hogy se az értelemre ne hallgasson, se vigasztalásokat el ne fogadjon. Másodszor testi szervezetünkkel függ néha össze e szomorúság, ha t. i. természettől búskomorságra hajlunk. Ez a szomorúság magában véve nem rossz, de az ellenség arra használja föl, hogy minket kisértésbe vigyen, lelkünket aggodalommal, gyanúval, gyűlölettel, korholási hajlamokkal, irigységgel s unalommal töltse el s ezáltal restté s mintegy dermedtté tegye. Harmadszor van olyan szomorúság is, melyet a mindennapi élet különféle eseményei okoznak. Ez a jókra épúgy ráborul, mint a gonoszokra; de a jókban mérsékeltetik az Isten akaratában való alázatos megadás által, miként Tóbiásról olvassuk, aki minden megpróbáltatásban hálát adott az isteni Felségnek, vagy Jóbról, aki magasztalta az Urat, és Dánielről, aki dicséneket zengett bajaiban. — A gonoszoknál ellenben ez a szomorúság reménytelen szenvedéssé változik át, kétségbeeséssé és elmebeli zavarrá. «*A világias szomorúság halált okoz*», mondja az apostol.[1] Ezt tehát minden erőnkből kerülnünk és ellene védekeznünk kell. Ha természetünkből ered, kötelességünk ellene dolgozni, gerjedelmeit elnyomni és alkalmas foglalkozással, sőt esetleg megfelelő orvosi szerekkel annak végetvetni. — Ha kisértésekből ered, fel kell tárnunk bensőnket a lelkiatyának, hogy a legyőzésére szolgáló eszközöket nekünk megjelölje. — Ha azonban csak esetleges, akkor jól tudjuk, mily kellemesek Isten fiainak a megpróbáltatások, s mily kevéssé kell a mulandó élet eseményeit az örök jutalom reményének világosságában tekintetbe venni».

«Azt a szomorúságot, mely az igaz bűnbánatnak alapja, inkább a rossz iránti ellenszenvnek, a rossz megutálásának kellene nevezni. Ez az érzelem nem jár sem haraggal, sem levertséggel; nem bénítja a szellemet, hanem tetterőssé, lendületessé és serénnyé teszi: nem nyomja le a szivet, hanem inkább fölemeli imával s Istenbe vetett bizalommal és áhitatot gerjeszt föl benne, sőt a legnagyobb keserűségek közepett édes vigasszal árasztja el azt.

[1] Kor. II. 7, 10.

Azért int sz. Ágoston:[1] «Ha a bűnbánó mindig szomorkodik is, mégis mindig örüljön szomorkodásának».

2. Némelyek szomorkodva élnek, hogy lelki összeszedettségben éljenek. Az összeszedettség Isten lelkéből és szeretetéből ered, a szomorúság a sötétség szellemétől jő.

Azért így int szalézi sz. Ferenc valakit: «Nem tudom megérteni, hogyan engedheted át magadat ilyen mértéktelen szomorúságnak. Miután Isten leánya vagy, már régóta irgalmas Szivén pihensz és az ő szeretetének szolgálatára szentelted magad, iparkodnod kell magadat azáltal felvidítani, hogy minden szomorú és sötét gondolatot megvetsz, melyet csak azért támaszt lelkedben az ellenség, hogy kifárasszon és gyötörjön».

3. Kövesd mindig rendületlenül szalézi sz. Ferencnek jól bevált elveit: Minden olyan gondolat, mely nyugtalanít, nem Istentől jön, mert ő a béke Istene s békés szivekben lakik.

«Igen, leányom — írja szalézi sz. Ferenc — írásban is azt hangoztatom, amit élőszóval: Örülj, ahogyan csak birsz, mikor jót teszesz. Mert ez a jócselekedetek kettős érdeme, hogy azokat jól és örömmel végezzük. Ha a jó elvégzést hangsúlyozom, úgy ezzel korántsem akarom mondani, hogy szomorkodjál, ha némi hiányok mutatkoznak e tekintetben. Nem, Istenemre mondom, nem. Én csak azt akarom mondani: Tarts ki amaz elhatározásodban, hogy a munkát jól végzed s újítsd meg azt, valahányszor úgy veszed észre, hogy eltértél tőle. A hűség által szerezd meg mindenben az őszinteséget... Isten legyen a mi szivünk, leányom... Élj szent örömben és légy nagylelkű. Ezt akarja Isten, akinek szolgálunk s akinek átadtuk magunkat.»

4. Jogtalanságot követünk el önmagunk ellen, ha minden pihenést, üdülést megvonunk magunktól, mert ez elnyomja a lelket, kedvetlenné és a szomorúságra hajlamossá teszi. Sz. Tamás egyenesen azt állítja, hogy minden üdülés kerülése bűnszámba mehet. Az

[1] In Ps. 50. n. 5.

erény éltető lelke a rend, minden túlzás pedig ellentmond a rendnek s így az erénynek is.

«Szükséges néha — írja a mi szentünk[1] — elménket szórakoztatni s testünknek pihenést engedni. ... Nagy hiba, ha valaki oly szigorú, hogy sem magának, sem másoknak üdülést nem akar megengedni. ... De azért ne kösd lelkedet ezekhez; ha jó és tisztességes dolog is a szórakozás, mégis bűnös dolog, ha valaki testestől-lelkestől csüng rajta. Ha az ember játszik, szabad ugyan egész szívvel abban résztvenni, de helytelen volna mindig játszani akarni és nyugtalanul vágyódni utána.»

5. Az üdülésnek olyannak kell lenni az életben, mint a sónak az ételben: sok só ízetlenné teszi az ételt, teljes hiánya élvezhetetlenné.

6. Ugyanaz az ételmennyiség nem felel meg mindenkinek: némelyek többet, mások kevesebbet esznek. Így áll a dolog az üdüléssel is. Úgy üdüljetek tehát, amint azt lelketek, foglalkozástok, természetes hajlamaitok megkívánják.

7. Ha szomorúság akarja lelkedet ellepni, azonnal védekezzél ellene: menj társaságba, ha csupán a házbeliek közé is, olvass közömbös vagy kellemes tárgyú könyveket, menj ki a szabadba, énekelj, egyszóval tégy, amit csak tehetsz, hogy elzárjad az ajtót az elől a rettenetes ellenség elől. A szomorú gondolat olyan, mint az ellenséges trombitaszó, mely a gonosz szellemeket harcra szólítja ellenünk.

«Az ellenség a jóknak megkisértésére használja fel a szomorúságot, mert miként azon van, hogy a gonoszok örömüket találják a bűnben, épúgy a jókat szomorúságra iparkodik hangolni jó cselekedeteik közben, és miként a rosszat csak azáltal kedvelteti meg, hogy azt szeretetreméltónak és kivánatosnak tünteti föl, épúgy a jótól csak azáltal tud visszatartani, hogy azt örömtelennek és kínosnak tünteti föl. A sátán szomorúságban és búskomorságban tetszeleg magának, mivel ő szomorú és sötét s az s lesz örökké; ép azért akarja, hogy mindenki olyan legyen, mint ő.»[2]

[1] Filothea 3, 31. [2] Filothea 4, 12.

XXI. A LÉLEK SZABADSÁGA.

«Az Úr ugyanis lélek. Ahol pedig az Úr lelke van, ott szabadság van.» Kor II 3, 17.

«Mert nem a szolgaság lelkét kaptátok, hogy ismét féljetek, hanem a fogadott gyermekek lelkét kaptátok, melyben azt kiáltjuk: Abba, atya.» Rm 3, 15.

«Szeresd Istent és tégy amit akarsz.» Sz. Ágoston.

1. A lélek szabadsága, melyet a szentek annyiszor ajánlanak, abban áll, hogy lemondunk személyes hajlamainkról, még ha jók is, hogy egyesegyedül Isten akaratát teljesítsük; továbbá abban, hogy mindig bizalommal, szabadon és örömmel dolgozunk.

«A szabadság lelkét kívánom neked — írja a mi szentünk [1] —, nem azt, mely nem akar engedelmeskedni — mert ez a testnek szabadsága —, hanem azt, mely nem ismer szűkkeblűséget és aggályosságot. Azt kérjük mindenekfölött Istentől, hogy szenteltessék meg az ő neve, hogy jöjjön el az ő országa, hogy legyen meg az ő akarata, miképen mennyben, úgy a földön is. Mindez nem más, mint a lélek szabadsága. Mert ha megszenteltetik Isten neve, ha az ő sz. Felsége uralkodik benne, ha az ő akarata teljesedik, akkor lelked nem törődik többé mással.»

«Aki azon fárad, hogy önmagával többé ne foglalkozzék, magát teljesen elfelejtse s Krisztus parancsa szerint magát megtagadja, az — miként Fenelon mondja [2] — egy csapással vágja ki szívéből minden gonoszságának gyökerét s megtalálja e teljes lemondásban minden erénynek csiráját. Akkor megérti és átérzi

1 Levelek 3, 3. 2 Keresztény gondolatok 44.

bensejében a Szentírás ama mondásának igazságát: «Ahol az Úr lelke van, ott szabadság van!»[1]

2. Szalézi sz. Ferenc ezeket írja e fontos tárgyról:[2] «Az a lélek, mely ezt a szabadságot élvezi, nem köti magát áhitatgyakorlataihoz; ha engedelmesség, szeretet, vagy bármi más akadály gátolja azokban, nem nyugtalankodik miatta; szereti gyakorolni, de nem csüng rajtuk».

3. «Ha valaki, aki nagyon szereti az elmélkedést, kénytelen azt félbeszakítani, rendesen elkedvetlenedik és nyugtalankodik. Ellenben az, aki élvezi a lélek szabadságát, változatlan hangulattal fogja azt megszakítani, sőt hálával az iránt, aki őt megzavarta, mert teljesen mindegy neki, vajjon elmélkedéssel, avagy a felebaráti szeretet gyakorlásával szolgálja-e az Istent. Isten akarata teljesedik így is, úgy is; ellenben embertársát szolgálni sürgősen szükséges.»[3]

4. A lélek eme szabadságából származik bizonyos készséges alávetés mindenben s bizonyos nyugodt nagylelkűség. Loyolai sz. Ignác az orvos rendeletére a nagyhétben húst evett![4] Félénk és nem annyira engedelmes lélek három napig kérette volna magát s végre is úgy cselekedett volna, amint ő maga jónak találta volna. A jószándékú és félénk lelkek számára akartam ezt fölemlíteni, de nem azok számára, akik megokolatlanul fölmentetik magukat, hogy kibújjanak a törvény alól s önmagukat megcsalják.

E tárgy oly fontos s a helyes középutat a cselekvésben megtalálni oly nehéz, hogy jónak látjuk a következőkben szalézi sz. Ferencnek erre vonatkozó bővebb utasítását közölni:[5]

«Az a lélek, amely élvezi ezt a szabadságot, nem csüng a vigasztalásokon, hanem oly örömmel fogadja a szomorúságo-

1 Kor II. 3, 17.
2 Igazi jámborság 1, 6.
3 Igazi jámborság 1, 7.
4 Levelek 3 ,3.
5 Levelek 3, 3.

kat, amilyennel azt az érzéki természet csak megengedi. Nem mondom, hogy nem szereti a vigasztalásokat s nem vágyódik utánuk, hanem csak azt, hogy nem függ azoktól... Nem veszti el jókedvét, mert semmiféle nélkülözés nem hangolhatja szomorúvá azt, akinek szive semmihez sem ragaszkodik rendetlenül. E szabadságnak hatásai: nagy lelki öröm, önmagának örvendező átadása mindenre, ami nem bűn vagy bűnveszély, szeretetteljes készség az összes erények és irgalmassági cselekedetek gyakorlására. Ez a szabadság mindannyiszor megnyilatkozik, valahányszor olyasmi történik, ami hajlamainkkal ellenkezik, mert aki nem rabja hajlamainak, nem türelmetlenkedik, ha azok nem elégülnek ki».

«Két hiba van, mely e szabadsággal ellenkezik; t. i. az állhatatlanság, s a kényszerűség vagy a könnyelműség és a szolgaság. A lelki állhatatlanság, mely arra ösztönzi az embert, hogy áhitatgyakorlatait, sőt hivatását ok nélkül változtassa s anélkül, hogy belátná, hogy ez megfelel Isten akaratának. A legcsekélyebb okból megváltoztatja eddigi gyakorlatait, terveit és egész életrendjét. Haszontalan ürügyek emlegetésével hűtlenné lesz életelveihez és minden dicséretes szokásához. Ilyképen szétszóródik a lélek és elvész; hasonlóvá válik egy minden oldalról nyitva álló gyümölcsöskerthez, melynek gyümölcseit nem az ura, hanem az általmenők élvezik.»

«A kényszerűség vagy szolgaság bizonyos hiánya a szabadságnak, mely kedvetlenséggel vagy haraggal tölti meg a lelket, ha terveit nem birja megvalósítani, még ha jobb is az, amit neki nyujtanak. Például: Elhatározom, hogy minden reggel elmélkedem. Ha lelkem állhatatlan, a legkisebb nehézség miatt estére fogom az elmélkedést elhalasztani, talán egy kutya miatt, mely ugatásával álmomban zavart, talán egy levél miatt, melyet meg akarok írni, jóllehet nem sürgős. Ha ellenben szolgaság alatt nyög a lelkem, nem fogom az elmélkedést elmulasztani, még ha beteget kellene is ugyanabban az órában meglátogatnom, aki azt nagyon várja, vagy egy levelet megírnom, mely igen fontos.»

«Még néhány példát kell a lélek szabadságáról monda-

nom, hogy azokból jobban megismerjétek, amit nem tudok kifejezni. De előre kell bocsátanom, hogy két szabályt pontosan be kell tartani, ha nem akarunk rosszul járni. Először is senkinek sem szabad áhitatgyakorlatait abbahagynia s magát a közös szabály alól kivonni, hacsak nem ismeri meg másrészről egészen világosan Istennek akaratát. Isten akarata pedig kétféleképen nyilvánul meg: a szükségességben és a felebaráti szeretetben. Én a mostani nagyböjtben egyházmegyémnek egy kicsi falujában akarok prédikálni. Ha most beteg lennék vagy lábamat törném, nem kellene nyugtalankodnom vagy sajnálnom, hogy nem mondhatom el azokat a szentbeszédeket. Mert egészen bizonyos, hogy Isten ez esetben a szenvedést és nem a szent beszédeket kívánja tőlem. Ha azonban nem betegedném meg, de más helyre mehetnék, melynek lakói kálvinistákká lennének, ha nem jutnék oda, úgy elég világosan mutatja meg Isten abbeli akaratát, hogy meg kell változtatnom utazási tervemet.»

«A második szabály azt követeli, hogy ha szeretetből szabadságunkkal élünk, ez minden megbotránkoztatás és igazságtalanság nélkül történjék. Példa: Tudom, hogy egyházmegyém egy messzi fekvő helyén sokkal hasznosabb volnék és mégsem szabad szabadságommal élnem, mivel az ittmaradásra kötelezve vagyok s távozásom megütközést okozna s jogtalan volna. Épígy rosszul használják föl szabadságukat oly férjes nők, kik a jámborság vagy szeretet ürügye alatt elegendő ok nélkül elhagyják férjeiket... Az igaz szabadság sohasem vét a hivatásbeli kötelességek ellen, ellenkezőleg arra képesíti az embert, hogy azokat kivétel nélkül teljesítse, mivel mindenkinek tudnia kell, hogy teljesítésük Istennek akarata.»

«Nézzétek Borromei Károly bibornokot, kit e napokban fognak boldoggá avatni. Nem lehet nálánál komolyabb, szigorúbb, önmegtagadóbb embert képzelni. Csak vízen s kenyéren élt; oly önmegtagadó volt, hogy érseki működésének huszonnégy éve alatt csak kétszer lépte át fivéreinek házküszöbét, mikor azok betegek voltak és kétszer járt palotájának kertjében. S ez a szigorú ember legkevésbbé sem habozott minden ebédnél, ha a szomszéd

svájciakat vendégül látta, őket felköszönteni, jóllehet nem érzett szomjúságot. Szép vonása ez a szent szabadságnak oly férfiúban, akit joggal tartanak napjaink legszigorúbb askétájának. Könnyelmű ember nagyon sokat engedett meg volna magának, aggályos lelkű attól félt volna, hogy halálosan vétkezik, míg a szabadság lelke ezt szeretetből tette. — Spiridion püspök nagyböjt idején egy zarándokot fogadott be házába, aki már csaknem éhenhalt. És csak besózott hús volt a házban található. Megfőzette és a zarándok elé helyezte. Amaz éhségében sem akart belőle enni. Ekkor Spiridion maga evett belőle, bár nem érzett éhséget, és pedig szeretetből a jövevény iránt, hogy példájával véget vessen minden aggálynak. Ez is szép példája a szerető szabadságnak egy szentéletű ember részéről.» Így szalézi sz. Ferenc.

5. Ebből a szent szabadságból továbbá vigasztaló bizalom ered Isten iránt elkövetett bűneinket, lelkünk jelen állapotát és örök üdvösségünket illetőleg. A lélek tudja ugyan, hogy önmagában csak a poklot érdemli meg, de tudja azt is, hogy Jézus kiérdemelte számukra a mennyországot. Igazságtalan volna tehát az ő jóságával szemben, ha nem remélné elkövetett bűneinek bocsánatát, segítségét a jelenben s az örök üdvösséget a jövőben. Az Isten irgalmába vetett remény nagyobb, mint a saját bűnei miatti félelem.

«Minél jobban adjuk át magunkat Istennek, annál nagyobb békét érzünk lelkünkben, s ez a béke annyira kitágítja a szivet, hogy mindenre kész. Az ember mindent akar és semmit sem akar. Olyan, mint a kis gyermek. Isten igazságosságát tekintve, rábízza magát arra és amellett az ő irgalmához folyamodik, majd a bizalomnak, majd az önfeláldozásnak vagy teljes önodaadásnak kegyelmében részesülve.» (Fenelon.)[1]

Szalézi sz. Ferenc így ír egy úrnak:[2] «Uram! Szivemből szólok szivéhez és biztosíthatom, hogy ha az őszinte kivánság tölti be lelkünket, hogy Istennek akarunk szolgálni és a bűnt

[1] Keresztény gondolatok 44. [2] Igazi jámborság 3, 15.

kerülni, akkor nem szabad félnünk a haláltól, sem nem szabad az isteni itélet gondolatától magunkat kínoztatni. Kétségkívül mindkettőtől kell félnünk, de ennek a félelemnek nem szabad oly rettenetesnek és nagynak lennie, hogy lelkünk minden erejét elnyomja s minden tevékenységét megbénítsa; inkább arra kell törekednünk, hogy azt az Isten irgalmába vetett rendíthetetlen bizalommal enyhítsük és csillapítsuk».

6. Azt tanácsolnám, ne tégy különös fogadalmakat oly szándékkal, hogy azok révén a mindennapi cselekedetek érdemét emeljed, mert ezt sok más és kényelmesebb módon is elérheted. Aki ily fogadalmakat tesz, annak a veszélynek teszi ki magát, hogy vét ellenük és súlyos bűnt követ el. Legalább is fölösleges félelmet okoz magának az ember s elveszti ezáltal lelkének békéjét, mely pedig szükséges a tökéletességre.

7. Némely jámbor ember nagyon hajlandó ily fogadalmakat ajánlani. Mentsd ki magadat ilyenekkel szemben, mély alázattal, de egyúttal határozottsággal mondván, hogy nem érzed magadban azt a rendkívüli erőt, amely azoknak megvalósítására szükséges. Szalézi sz. Ferenc elvetette és megsemmisítette Chantal sz. Franciskának fogadalmait, jóllehet azokat egy tudós és köztiszteletnek örvendő lelki vezető tanácsára tette. Eddig mindazoknál, akik különös fogadalmakat tettek, csaknem mindig nyugtalanságot tapasztaltam, sőt gyakran veszélyt arra, hogy súlyosan vétkezzenek.

8. Valamely szentnek példája se ragadjon el ily fogadalmak megtevésére. Rendszerint ez nem magasabb sugallat, hanem inkább kisértés és önteltség, mellyel valaki a szenteknek bizonyos rendkívüli gyakorlatait utánozni akarja. Szalézi sz. Ferenc azt mondja: «Add nekem sz. Bernát szellemét, akkor meg fogom tenni, amit sz. Bernát tett». Kövessük a szenteket az ő erényeikben, de ne az ő fogadalmaikban! Mert sok oly

dolog van a szentek életében, amit csodálni kell, de nem szabad utánozni.

9. Három feltétel szükséges ahhoz, hogy valaki rendkívüli fogadalmat tegyen: *a)* rendkívüli sugallat, indíttatás ily fogadalmak tevésére; *b)* rendkívüli erények, melyek biztosítják megtartásukat; *c)* rendkívüli nyugodtság, hogy megvalósításuk közben el ne veszítsük lelki békénket.

XXII. ÁLLHATATOSSÁG EZ UTASÍTÁSOK BETARTÁSÁBAN.

«Te azonban maradj meg amellett, amit tanultál, és ami rád lett bizva, bisz tudod, hogy kitől tanultad.»
Tm II 3, 14.

1. E könyvecske írójának legkisebb része sincs az itt található utasításokban: a legtudósabb szentektől s a legnagyobb egyháztanítóktól erednek s azért minden kétségen kívül állanak. Tartsd meg tehát és kövesd változatlanul.

2. «Ha mindazt, amit olvasol vagy szentbeszédekben hallasz, magadra akarnál alkalmazni, sohasem volna lelkednek békéje. Az egyik jobbra vezet, a másik balra», mondja szalézi sz. Ferenc. A tan ugyan csak egy, de a tanítók és írók különbözők. Némelyeknél hiányzik a kellő tudás, másoknál az alkalmas előadás, ismét másokban nincs jámborság, világosság, határozottság. Legnagyobb részük, mivel soknak beszél, csak azt hangsúlyozza, amiről épen tárgyal, az önmegtagadást, a bőjtöt, a bűnbánatot, anélkül, hogy jelezné, miként kell azokat gyakorolni, melyek e gyakorlás határai, pedig ezek mindenkire nézve mások.

3. Tisztelj mindenkit, aki Isten igéjét jól hirdeti és szeresd a jó könyveket, de magatartásodat illetőleg kövesd kizárólag az itt adott utasításokat, melyek mind a szentektől származnak.

4. Szalézi sz. Ferenc mondja, hogy tízezerből válasszunk magunknak lelki vezért és tanácsadót, de annak szavát kövessük azután szigorú következetességgel.

5. Ha nincs meg ez a szilárd támpontod, úgy a könyvek és szentbeszédek számodra fájdalmas kételyek és keserű nyugtalanság forrásává lesznek; sőt egyenesen károdra lesznek, mivel magadra fogod alkalmazni, ami nem illik reád.

6. Ne felejtsd, amit néri sz. Fülöp mondani szokott, hogy t. i. ő azokat a könyveket becsüli legtöbbre, melyeknek szerzői szentek, mert a szentek rendszerint Istentől világosíttatnak meg.

7. Ha betartod az itt adott utasításokat, akkor nem e könyv írója lesz biztos vezetőd, hanem sz. Ágoston, sz. Tamás, néri sz. Fülöp és mindenek fölött szalézi sz. Ferenc, aki nagy életszentséggel, nagy tudománnyal és nagy tapasztalattal tűnt ki, három oly tulajdonsággal, melyekre egy egyháztanítónak és megbízható lelki vezérnek okvetlenül szüksége van.

SZENT ISTVÁN KÖNYVEK

Katholikus kultúrát fejleszteni, *katholikus tudományt* terjeszteni és népszerűsíteni, ez a hivatása a *Szent-István-Társulatnak*, ez lesz a hivatása a kiadásában meginduló **Szent István könyveknek.**

Hangsúlyozzuk, hogy *katholikus*. De ne ijedjen meg e jelzőtől senki. Mi nem akarunk hitvitázó irodalmat teremteni, nem akarunk a más vallásúak vallási meggyőződésével és vallási tételeivel foglalkozni. Nem akarunk senkit sem támadni. Mi csak a saját vallásunk elveit s az ezekből kialakult katholikus szellemet és világnézetet akarjuk a tudás minden ágában érvényesíteni. Meg akarjuk mutatni, hogy az igaz tudomány nem ellenkezik a Krisztus kinyilatkoztatásával, melyet sértetlenül őriz és a maga teljességében tanít a katholikus egyház. Meg akarjuk győzni arról a világot, hogy a tudós is, a vegyész, a csillagász, a bölcselő, az irodalommal foglalkozó, a természettudós is lehet igaz katholikus és viszont, hogy a tudomány művelésében a katholikus hit és meggyőződés nem akadály, inkább nagy segítség.

Ezzel kapcsolódik egy másik célunk is: a katholikus tudósoknak, tanároknak, íróknak teret nyujtani, ahol tudományukat, tanulmányaik eredményét a nagyközönség elé vihetik. A **Szent István könyvek** sorozata az emberi tudás minden ágát fel akarja karolni. A **Szent István könyvek** a tudomány mai szinvonalán fognak mozogni. Oly stílusban óhajtjuk a könyveket megjelentetni, amely alkalmassá teszi őket arra, hogy minden művelt egyén érdeklődéssel olvashassa. Viszont súlyt helyezünk arra, hogy a **Szent István könyvek** mindegyike a katholikus világnézetnek legyen beszédes hirdetője.

Ily módon reméljük, elérjük a harmadik célt is, mely e könyvek kiadásánál szemünk előtt lebegett: az olvasni vágyó katholikus közönségnek oly műveket nyujtani, amelyek kielégítik igényeiket anélkül, hogy veszélyeztetnék hitüket, sőt amelyek alkalmasak arra, hogy a tudás és műveltség eszközeivel is megerősítsék őket vallásos meggyőződésükben és világnézetükben.

Természetesen e programm megvalósítása nagyban függ attól, hogy a katholikus közönség felkarolja-e, támogatja-e nagylelküen e vállalatot. A Szent-István-Társulat igen nagy anyagi áldozatokkal indítja útjára a **Szent István könyvek** sorozatát, a nagy közönségtől függ, hogy a könyvek eljussanak oda, ahova szánva vannak.

A SZENT ISTVÁN KÖNYVEK sorozatából megjelentek:

1. *Zubriczky Aladár dr.:* Jézus élete és a vallástörténet.
2. *Wolkenberg Alajos dr.:* A teozófia és antropozófia ismertetése és birálata.

3—4. *Wolkenberg Alajos dr.:* Az okkultizmus és spiritizmus multja és jelene.

5—6. *Balanyi György dr.:* A szerzetesség története.

7—8. *Alszeghy Zsolt dr.:* A XIX. század magyar irodalma.

9. *Miskolczy István dr.:* Magyarország az Anjouk korában.
10. *Palau-Timkó:* Krisztus útján. A katholikus tevékenység főelvei.
11. *Quadrupani-Babura László dr.:* Útmutatás jámbor lelkek számára.
12. *Prohászka Ottokár:* Elbeszélések és utirajzok.